

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน
โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

PROMOTION THE MORAL AND ETHICS DEVELOPMENT FOR
STUDENTS IN NAWAMINTHARACHINUTID HORWANG
NONTHABURI SCHOOL, PAKKRET DISTRICT,
NONTHABURI PROVINCE.

พระครูประโชติจันทร์วิมล (นาม จนุทโชโต)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน
โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนุทโชโต)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**PROMOTION THE MORALAND ETHICS DEVELOPMENT FOR
STUDENTS IN NAWAMINTHARACHINUTID HORWANG
NONTHABURI SCHOOL, PAKKRET DISTRICT,
NONTHABURI PROVINCE.**

PHRAKRU PHRACHOOTJUNTHAWIMOL (NAM JUNTHACHOTO)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts
(Educational Administration)
Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2012

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประธานกรรมการ

()

..... กรรมการ

()

..... กรรมการ

()

..... กรรมการ

()

..... กรรมการ

()

คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.สิน งามประโคน

กรรมการ

ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

.....

(พระครูประโชติจันทวิมล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ
หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัย : พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนุทโชโต)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ผศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ พธ.บ., M.Ed., Ph.D.

: ผศ.ดร.สิน งามประโคน พธ.บ., M.A., Ph.D.

: ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ พธ.บ., M.Ed., Ph.D.

วันสำเร็จการศึกษา : ~~๓๐~~ ตุลาคม ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และเพื่อเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบค่าที (T-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : F-test)

ผลการวิจัย

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความประหยัด ด้านความขยัน ด้านความมีวินัย และด้านความซื่อสัตย์

๒. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมด้านนี้เป็นพิเศษ เพราะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันและเร่งรีบ จึงทำให้พฤติกรรมของเด็กได้รับอิทธิพลจากสภาพการณ์ดังกล่าว

- Thesis Title** : Studying in the topic of promotion the moral and ethics development for students in Nawamintharachinutid Horwang Nonthaburi School, Pakkret district, Nonthaburi Province.
- Researcher** : PhraKru Phrachootjunthawimol (Nam Junthachoto)
- Degree** : Master of Arts (Educational Administration)
- Thesis Supervisory Committee**
: Asst. Prof. Dr.Inha Siriwan	B.A., M.Ed., Ph.D.
: Asst. Prof. Dr. Sin Ngamprakhon	B.A., M.A., Ph.D.
: Dr. Niwet Wongsuwan	B.A., M.Ed., Ph.D.
- Date of Graduation** : 30 October 2012

Abstract

Studying in the topic of promotion the moral and ethics development for students in Nawamintharachinutid Horwang Nonthaburi School Pakkret district Nonthaburi Province is Survey Research has been the objective namely, **to promote** and support the moral and ethical development, **to comparing** some promote and support the moral and ethical, **to give advice** the opinion about promote and support the moral and ethical for students in Nawamintharachinutid Horwang Nonthaburi School Pakkret district Nonthaburi Province, who studies in high school for M. 4,5,6, in academic year 2555 total 1,200 persons. The result has got by Stratified Random Sampling along by pattern of Kreejcie & Morgan that classified from each year students' number according to the hypothesis are Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, and statistics One-way Analysis of Variance: F-test. The data analysis has done with SPSS.

The results were as follows

1. The result of the promotion on moral and ethics of the Students at Nawamintharachinuthid Horwang Nonthaburi School, Pakkret district, Nonthaburi Province., were in the high level in almost 5 part which is generously and follow by economize, diligent, disciplinary and loyalty

2. The result of the comparative on gender and classified by T-test found that the total and each part opinions had not been different at the significant 0.05

3. The finding on how to promote the moral and ethics of the Students at Nawamintharachinuthid Horwang Nonthaburi School who study in M. 4, 5, 6 classified by the different level should be support especially on moral because of the changing period in competition effect on disciplinary.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ตามความมุ่งหวังสุดความปรารถนารวมทั้งด้วยความอนุเคราะห์จาก คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อินตา ศิริวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ ที่เสียสละเวลาช่วยเหลือเป็นธุระให้ในทุกอย่าง คอยดูแลเอาใจใส่รวบรวมเรียบเรียงปรับปรุงแก้ไขและให้กำลังใจในการวิจัยตลอดมา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้มีพระคุณพระเดชพระคุณพระธรรมกิตติมุณีเจ้าอาวาส วัดเฉลิมพระเกียรติฯ เจ้าคณะจังหวัดนนทบุรี

โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต ๓ โดยท่านผู้อำนวยการศิริวัฒน์ อัจจงค์ ท่านรองผู้อำนวยการ บงกช ยูวะเดมิย์ ท่านรองผู้อำนวยการสุฤทธิ์ บุญนาค ท่านรองผู้อำนวยการธันดดา ชิดเขียน ท่านรองผู้อำนวยการสมชาย คำรักษ์ ว่าที่ ร.ต.บำรุง นอบน้อม คณะครู นักเรียน อันเป็น แหล่งที่มาแห่งการวิจัยให้เกิดวิทยานิพนธ์นี้ เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริม คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จนบังเกิดผลเป็นความสำเร็จในที่สุด

ขออนุโมทนาบุญ และขอบคุณ ผศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู้ ผศ.ดร.เริงชัย หมื่นชนะ รศ.พิเศษ ดร.วิษชุดา หุ่นวิไล ผศ.ดร.ชวาล ศิริวัฒน์ ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ผู้เชี่ยวชาญ ที่ตรวจสอบ ความถูกต้องเครื่องมือการวิจัย และขอขอบพระคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่คณะครุศาสตร์และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ที่ช่วยให้ความรู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการและประสบการณ์ ตลอดถึงความเอื้อเฟื้อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและให้กำลังใจเสมอมา คุณงามความดีทั้งหลายที่ผู้วิจัย ได้ทำมา ขอทุกท่านอนุโมทนาและจงมีส่วนแห่งความดีทั้งหลายเหล่านั้นด้วย

ความดีอันเกิดจากการวิจัยอันเป็นประโยชน์ของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอเทิดทูนบูชา เป็นกตัญญูกตเวที แต่คุณพ่อเนียม หวังชื่นชม คุณแม่ปึกเป่า หวังชื่นชม และครูอุปัชฌาย์ อาจารย์ผู้มีอุปการคุณ ขอให้ทุกท่านจงประสบสุขในกาลทุกเมื่อเทอญ

พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จันทโชโต)

...../...../.....

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๔
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ	๕
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม	๖
๒.๑.๑ ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม	๘
๒.๑.๒ องค์ประกอบของคุณธรรมและจริยธรรม	๑๔
๒.๑.๓ แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	๑๘
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีด้านคุณธรรมและจริยธรรม	๔๒
๒.๓ ความสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี	๔๔
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๔
๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๘

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการดำเนินการวิจัย	๓๐
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๓๑
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๓๑
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๓๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๓

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)	๓๕
ส่วนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	๓๖
ส่วนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าที (T-test)	๔๒
ส่วนที่ ๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับชั้นเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(One-Way Analysis of Variance : ANOVA)	๔๓

บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๔๕
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๔๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๔๕

สารบัญ

	หน้า
บรรณานุกรม	๕๐
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๕๕
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	๑๐๕
ภาคผนวก ค หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถาม	๑๑๒
ประวัติผู้วิจัย	๑๑๕

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	๗๕
๔.๒	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับชั้นเรียน	๗๕
๔.๓	แสดงการวิเคราะห์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้าน	๗๖
๔.๔	แสดงการวิเคราะห์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านความขยัน โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายข้อ	๗๗
๔.๕	แสดงการวิเคราะห์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านความประหยัด โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายข้อ	๗๘
๔.๖	แสดงการวิเคราะห์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านความซื่อสัตย์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายข้อ	๗๙
๔.๗	แสดงการวิเคราะห์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านความมีวินัย โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายข้อ	๘๐
๔.๘	แสดงการวิเคราะห์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านความมีน้ำใจ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายข้อ	๘๑
๔.๙	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าที (T-test)	๘๒
๔.๑๐	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับชั้น โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)	๘๓

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ รูปแบบในการจัดองค์กรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตพิสัย ทั้งระบบโรงเรียน	๒๖
๒.๒ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	๖๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพแวดล้อมของสังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์จากการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมที่หลากหลายจากต่างประเทศ มีสื่อและเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของบุคคลจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วและรุนแรง เด็กและเยาวชนมีสภาพจิตใจอ่อนแอและภูมิคุ้มกันบกพร่องทางสังคม ขาดวิจารณญาณในการคัดสรรที่จะเลือกรับสิ่งที่ดีและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์มาใช้เป็นเหตุให้ค่านิยม พฤติกรรมสังคมวิถีชีวิตโลกทัศน์มนุษย์ และความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลง เกิดค่านิยมแนวใหม่ เลียนแบบค่านิยมตะวันตก เป็นแบบบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ยึดถือการแข่งขันและการผลิตเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของตนเป็นหลัก สังคมเกิดการแข่งขันเพื่อความได้เปรียบได้ชัยชนะ กลยุทธ์การตลาดถูกนำมาใช้เพื่อสร้างค่านิยมทางวัตถุกลายเป็นวัตถุนิยม สร้างความฟุ้งเฟ้อในชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการอย่างไร้ศีลธรรมและจริยธรรมซึ่งต่างจากค่านิยมตะวันออกโดยเฉพาะสังคมไทย ที่มีค่านิยมคุณธรรมในอดีต เป็นแบบคุณธรรมนิยม

สังคมไทยปัจจุบันเกิดวิกฤตคุณธรรมและจริยธรรม มีปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด มีแนวโน้มจำนวนอาชญากรรมที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ผู้ก่ออาชญากรรมเปลี่ยนไปเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน^๑ จากรายงานสถานะสังคมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๒ พบว่า ในไตรมาสที่ ๒ ปี ๒๕๕๑ มีเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีรวม ๔๖,๕๘๑ คดีความผิดส่วนใหญ่เป็นคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยาเสพติด และคดีชีวิตและร่างกายตามลำดับ ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เป็นเพศชายสูงถึงร้อยละ ๙๑.๐๖ ระดับการศึกษามัธยมต้นร้อยละ ๓๕.๒๘ ประถมศึกษาร้อยละ ๒๕.๑๐ เป็นนักเรียนร้อยละ ๓.๑๘ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำมีถึงร้อยละ ๑๔.๐๖ ของคดีที่จับกุมเด็กและเยาวชนแก้ปัญหาด้วย

^๑สุทธีวรรณ ตันศิริจนาวงศ์รศ.ดร. และ รศ.ดร. ศศิกานุจน์ ทวีสุวรรณ, การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ :กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ, รายงานการวิจัย, (ทุนอุดหนุนการวิจัยจากกรมการศาสนา :กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๒).

วิธีการที่รุนแรงมากขึ้น มีเด็กและเยาวชนถูกส่งเข้าสถานพินิจในความผิดเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงกว่า ๓๕,๐๐๐ คน^๒

ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มของเยาวชน ทุกคนต่างลงความเห็นตรงกันว่า เยาวชนไทยของเราขาดการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม อย่างยั่งยืน คือ อาจจะมีอยู่บ้างแต่เป็นแบบฉาบฉวย ไม่เกิดผลที่ถาวรในขณะที่สังคมไทยต้องการเห็นภาพการพัฒนาเยาวชนไทยไปสู่การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๓

ดังจะเห็นได้จาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๓ ในหมวด ๑ มาตรา ๖ ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ต้องยึดแนวการจัดการศึกษาในหมวด ๔ มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษาต้องเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม และในมาตรา ๒๔ (๔) ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดกระบวนการสอนผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา^๔

โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จัดเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ประเภทสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ^๕ ได้ดำเนินการบริหารการศึกษาตามกรอบพระราชบัญญัติต่อเนื่อง โดยมีนโยบาย แผนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม ดังคำที่ว่าเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

^๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานสภาวะสังคมประจำปี ๒๕๕๒, (สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๓).

^๓ สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร, การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักศึกษา, (ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม : มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐).

^๔ ราชกิจจานุเบกษา, หมวดที่ ๑ บททั่วไป ความหมายและหลักการ, (เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๗๔ ก, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๒).

^๕ รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๔๕, ข้อมูลพื้นฐาน, โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี, ๒๕๔๕.

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โดยศึกษาจากนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อให้ทราบแนวทางส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน เพื่อจะได้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะทางการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

๑.๒.๓ เพื่อเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

๑.๓.๑ **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม รวมถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนใน ๕ ด้าน คือ ๑) ความขยัน ๒) ความประหยัด ๓) ความซื่อสัตย์ ๔) ความมีวินัย ๕) ความมีน้ำใจ

๑.๓.๒ **ขอบเขตด้านประชากร** ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖) ในปีการศึกษา ๒๕๕๕ จำนวน ๑,๒๐๐ คน ข้อมูลจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากฝ่ายทะเบียนและวัดผลโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี^๖

๑.๓.๓ **ขอบเขตด้านพื้นที่ทำการศึกษา** นักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖)

๑.๓.๔ **ขอบเขตด้านระยะเวลา** การวิจัยครั้งนี้เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

^๖งานทะเบียนวัดผล, คู่มือนักเรียน, (โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี, ๒๕๕๕).

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรีเป็นอย่างไร

๑.๔.๒ การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างไ

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ นักเรียนเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ที่แตกต่างกัน

๑.๕.๒ นักเรียนอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ที่แตกต่างกัน

๑.๕.๓ นักเรียนระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมและ จริยธรรมที่แตกต่างกัน

๑.๕.๔ สถานภาพทางครอบครัวต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมและ จริยธรรมที่แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑. การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี หมายถึง การดำเนินงานตั้งแต่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน

๑.๖.๒ คุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง แนวทางประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บรรลุสภาพ ชีวิตที่มีคุณค่า มีคุณธรรม แล้วแสดงออกทางกายในลักษณะที่ดีงาม อันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ซึ่งประกอบด้วย

๑. ความขยัน หมายถึง ความเอาใจใส่ต่อหน้าที่การงาน มีความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

๒. ความประหยัด หมายถึง รู้จักในการใช้จ่ายตามฐานะของตน รู้จักออม รู้จัก ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นประโยชน์และจำเป็น

๓. ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเอง และเพื่อน

๔. ความมีวินัย หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมกับจรรยา มารยาท กฎระเบียบวินัย กฎหมาย และหลักของศีลธรรม

๕. ความมีน้ำใจ หมายถึง นักเรียนช่วยกันทำงาน ช่วยเหลือเพื่อนนักเรียน หรือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

๑.๖.๓ นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ระดับมัธยมศึกษา

๑.๖.๔ อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม มี ๓ ช่วง ได้แก่ ๑๐-๑๒ ปี, ๑๓-๑๕ ปี และ ๑๖-๑๘ ปี

๑.๖.๕ ระดับชั้นเรียน หมายถึง ระดับชั้นเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม มี ๓ ระดับ คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖

๑.๖.๖ สถานภาพทางครอบครัว หมายถึง ครอบครัวเป็นหน่วยย่อยที่เล็กที่สุดในสังคม ประกอบด้วย กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดหรือ โดยการแต่งงาน เป็นหน่วยย่อยที่มีความคงทนที่สุด เป็นสถาบันที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์มีบิดา มารดา บุตรธิดา

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

๑.๗.๒ ทำให้ทราบการเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียน นวมินทราชินูทิศ หอวังนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

๑.๗.๓ สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบเป็นแนวทางในการศึกษา ดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๑.๑ ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๑.๒ องค์ประกอบของคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๑.๓ แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีด้านคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๓ ความสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสามัคคี สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคณะโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข

ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนดังกล่าวมีความชัดเจน เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม “คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ” ที่ควรเร่งปลูกฝัง^๑ ประกอบด้วย

^๑กระทรวงศึกษาธิการ, คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ, (นโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา), ๒๕๕๐.

๑. ความขยัน

ขยัน คือ ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ อดทน ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กันการใช้สติปัญญาแก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จ

ผู้ที่มีความขยัน คือ ผู้ที่ตั้งใจทำอย่างจริงจังต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควร เป็นคนสู้งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

๒. ความประหยัด

ประหยัด คือ การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควรพอประมาณ ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อ

ผู้ที่มีความประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้คิดก่อนซื้อ เก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ของตนเองอยู่เสมอ

๓. ความซื่อสัตย์

ซื่อสัตย์ คือ ประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึก ลำเอียงหรืออคติ

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่ เล่ห์กล คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง

๔. ความมีวินัย

มีวินัย คือ การยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัย ในตนเองและวินัยต่อสังคม

ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน/องค์กร/ สังคมและประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ

๕. ความสะอาด

สะอาด คือ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใส เป็นที่ เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

ผู้ที่มีความสะอาด คือ ผู้รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามสุขลักษณะ ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว จึงมีความแจ่มใสอยู่เสมอ

๖. ความสุภาพ

สุภาพ คือ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ ผู้ที่มีความสุภาพ คือ ผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าว รุนแรง วางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง แต่ในเวลาเดียวกันยังคงมีความมั่นใจในตนเอง เป็นผู้มีการยาท วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

๗. ความสามัคคี

สามัคคี คือ ความพร้อมเพียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกัน ปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้เรียกอีกอย่างว่า “ความสมานฉันท์” ผู้ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงาน สำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทาง วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

๘. ความมีน้ำใจ

มีน้ำใจ คือ ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

ผู้ที่มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่นเข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

๒.๑.๑ ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที บุคคลส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นสิ่งดีงาม ซึ่งเป็นความปรารถนาที่ส่งผลให้เกิดการกระทำที่เป็น ประโยชน์ และความดีที่แท้จริงต่อสังคม อัน ได้แก่ การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนา คุณธรรมนี้นับว่าเป็นค่านิยมเช่นกัน^๒

^๒ กรมวิชาการ, คู่มือการสร้างเครื่องวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย, (กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา, ๒๕๓๕).

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา ๕ ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า หมายถึง สิ่งที่สังคมเห็นว่าถูกต้องดีงาม เป็นความคิดที่สะสมอยู่ในใจของมนุษย์ เช่น ความเมตตา ความมีระเบียบวินัย นอกจากนี้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ได้ให้ความหมายคุณธรรมว่า หมายถึง กรอบความประพฤติ ความคิดที่สังคมหรือบุคคลมีความเห็นร่วมกันว่าเป็นสิ่งดี มีประโยชน์มากกว่าโทษ^๓

กรมวิชาการ กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีด้านกาย วาจา ใจ ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติและสังคมเกิดความสงบสุข อันได้แก่หลักธรรมในศาสนาต่างๆ^๔

วสิน อินทสระ กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง อุปนิสัยอันดีงามซึ่งสั่งสมอยู่ในดวงจิต อุปนิสัยอันนี้ได้มาจากความพยายามและความประพฤติติดต่อกันมาเป็นเวลานาน^๕

ประกาศรี สีหอำไพ กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง หลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกลึกซึ้งดีในทางกุศลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์จนเต็มเปี่ยม ไปด้วยความสุข ความยินดี การกระทำที่ดีย่อมมีผลผลิตของความดี คือ ความชื่นชมยกย่อง ในขณะที่การกระทำชั่วย่อมนำความเจ็บปวดมาให้ การเป็นผู้มีคุณธรรม คือ การปฏิบัติตนในกรอบที่ดีงาม^๖

บุญมี แทนแก้ว ได้สรุปความหมายของคุณธรรม คือ สิ่งที่ดีประเสริฐสุดทำของบุคคลและสังคม จะเข้าถึงได้ต้องมีความรู้ดี ความรู้ถูกต้อง เพราะความรู้ดี ความรู้ถูกต้อง จะสามารถปลูกฝังนิสัยที่ดีได้^๗

ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน คุณธรรมครู (Teacher's function) สมบัติหรือความสามารถที่อยู่ภายในตัวครู ได้กล่าวถึงความหมายของคุณธรรมตามพจนานุกรม Collin Cobuild อธิบายว่า คุณธรรมมีความหมาย ๒ นัย^๘ คือ

^๓เรื่องเดียวกัน.

^๔กรมวิชาการ, แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : กองวิจัยทางการศึกษากกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๕).

^๕วสิน อินทสระ, จริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บรรณาการ, ๒๕๑๘).

^๖ประกาศรี สีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕).

^๗บุญมี แทนแก้ว, จริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, ๒๕๓๐).

^๘ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน, ความรู้คุณธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

๑. โดยนัยที่เป็นภาวะทางจิตนั้น คุณธรรมแปลว่า ความคิดที่ว่าบางพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่ควรทำและเป็นที่ยอมรับ และบางพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ผิดหรือเลว ทั้งนี้เป็นไปทั้งโดยความคิดเห็นของแต่ละบุคคลและแต่ละสังคม นอกจากนี้คุณธรรมยังเป็นคุณภาพหรือสถานะในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ควรทำและยอมรับได้

๒. คุณธรรมเป็นระบบลักษณะการประพฤติและคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเป็นที่ยอมรับกันในสังคมหรือเฉพาะกลุ่มคนคุณธรรม ตามรูปศัพท์แปลว่า สภาพของคุณงามความดีซึ่งพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายความหมายไว้ว่าคุณธรรม คือ ธรรมที่เป็นคุณ ความดีงามสภาพที่เกื้อกูล

พุทธทาสภิกขุ ให้ความหมายของคุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติฝ่ายดีโดยส่วนตัวเป็นที่ตั้งหรือเป็นประโยชน์แก่สันติภาพและสันติสุขจึงเป็นที่ต้องการของมนุษย์ คุณธรรมเป็นสิ่งที่ต้องอบรมโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้นเหมาะสมกับที่เราต้องการ^๕

วิวัฒน์ ชัตติยะมาน ให้ความหมายคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม เป็นสิ่งที่ดีงามที่อยู่ในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งจะแสดงออกมาโดยการกระทำทางกายและวาจา ที่เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขได้ สรุปหลักธรรมทางศาสนาและคุณธรรม ประกอบด้วยคุณสมบัติที่เป็นความดีงาม ความถูกต้อง ซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจบุคคล ทำให้บุคคลนั้นพร้อมที่จะกระทำสิ่งต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือทำประโยชน์ให้ผู้อื่น โดยไม่เบียดเบียนตนเอง หรือกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้น คุรุที่ประกอบด้วยคุณธรรมย่อมเป็นคุรุที่มีความเหมาะสมสำหรับความเป็นคุรุ เป็นผู้ที่สมควรได้รับการยกย่องจากสังคมโดยทั่วไป นิสิตคุรุจึงควรนำหลักธรรมทางศาสนาและคุณธรรมที่ได้ศึกษาไปแล้วไปปฏิบัติเพื่อส่งเสริม ป้องกัน แก้ไข และพัฒนาบุคลิกภาพและจรรยาบรรณคุรุของตนเองต่อไป^๖

ชูชีพ พุทธประเสริฐ กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง การมีคุณลักษณะพิเศษที่มีประโยชน์ต่อผู้ปกครอง คือ ทำให้ผู้นั้นเป็นมนุษย์^๗

^๕พุทธทาสภิกขุ, *คุณธรรมสำหรับครู*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๗).

^๖วิวัฒน์ ชัตติยะมาน, *เอกสารประกอบการสอนวิชาคุณลักษณะและจรรยาบรรณคุรุ*, (ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๕).

^๗ชูชีพ พุทธประเสริฐ, *คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร*, (เชียงใหม่ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๓๘).

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า คือ สภาพคุณงามความดี^{๑๒}

ชัยพร วงศ์วรรณ กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง ลักษณะนิสัยที่ดั่งงามที่ได้ประพฤติปฏิบัติจนเคยชิน เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม จากความหมายของคุณธรรมดังที่ได้มีผู้กล่าวมานั้นพอสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม คุณธรรม คือ ความดีงามในจิตใจที่ทำให้บุคคลประพฤติดี ผู้มีคุณธรรมเป็นผู้มีความเคยชินในการประพฤติดีด้วยความรู้สึกลงในทางดีงาม คุณธรรมเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับกิเลสซึ่งเป็นความไม่ดีในจิตใจ ผู้มีคุณธรรมจึงเป็นผู้ที่ไม่มากด้วยกิเลส ซึ่งจะได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดี^{๑๓}

การพัฒนาบุคคลด้วยคุณธรรมต้องฝึกฝนให้มีความรู้สึกตระหนักรู้ว่าอะไรดี อะไรควร อะไรไม่ควร อะไรไม่ดี และปฏิบัติแต่ในทางที่ถูกที่ควรให้เป็นปกติวิสัย การพัฒนาในสิ่งดังกล่าวควรใช้สิ่งโน้มนำให้มีคุณธรรมสูง มีความระลึกได้ว่าอะไรไม่ควร และความรู้สึกตัวว่ากำลังทำอะไรอยู่ ผู้หวังความสุขความเจริญและความมั่นคงแก่ตนเองและประเทศชาติ ต้องฝึกฝนตนเองให้มีคุณธรรม คุณธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นมากสำหรับบุคลากรที่พึงประสงค์ขององค์การ องค์การควรให้การส่งเสริมสนับสนุนและชักจูงให้บุคลากรขององค์การสนใจคุณธรรม และพร้อมปฏิบัติกับชีวิตการทำงานของตนเองต่อไป

จริยธรรม (Morality) เป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่ดั่งงามถูกต้อง อันเป็นสิ่งที่ประสงค์ของสังคมและจริยธรรม จะมีได้ต้องปลูกฝัง ฝึกหัด โดยเริ่มจากการปลูกฝังคุณธรรม (Virtue) ลงในใจก่อน การปลูกฝังคุณธรรมจำต้องอาศัยหลักคำสอนทางศาสนาอันได้แก่ศีล (Precept) อันหมายถึง หลักหรือกฎเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติเพื่อตัด หรือฝึกหัดกาย วาจา ให้เรียบร้อย ให้เป็นปกติ กล่าวคือ จะพูดหรือทำสิ่งใดให้เป็นไปตามปกติ อย่าให้ผิดปกติ (ผิดศีล) เช่น พูดไม่ถูกต้อง ให้เป็นธรรม กระทำให้ถูกต้อง ให้เป็นธรรม เมื่อพูดหรือกระทำถูกต้องเป็นธรรมย่อมมีความสุข ความสบาย เขือกเย็น ไม่เดือดร้อนอันเป็นผล การมีความสุขความสบาย เขือกเย็น ไม่เดือดร้อนดังกล่าว จึงเป็นผลของการมีศีลหรือเป็นผลแห่งการมีคุณธรรมในจิตใจ เมื่อมีคุณธรรมในจิตใจแล้วก็เป็นเหตุให้ประพฤติกิริยธรรมได้ถูกต้อง ดังนั้นคุณธรรมและศีลจึงเป็น โครงสร้างของจริยธรรม

^{๑๒} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๓๕, (พิมพ์ครั้งที่ ๑), (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๕).

^{๑๓} ชัยพร วงศ์วรรณ, การสอนค่านิยมและจริยธรรม, (คณะศึกษาศาสตร์ : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, ๒๕๔๐).

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญมี แทนแก้ว ให้ความหมายจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง “ธรรมชาติหรือหลักธรรมที่บุคคลควรประพฤติ” จัดว่าเป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกาย ในลักษณะดีงามถูกต้อง อันเป็นสิ่งที่ประสงค์ของสังคม และจริยธรรมจะมีได้จำเป็นต้องอาศัยหลักคำสอนทางศาสนาอันได้แก่ ศีล (Precept) อันหมายถึงหลักหรือกฎเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติเพื่อตัดหรือฝึกหัดกายและวาจาให้เรียบร้อยให้เป็นที่ไปปกติ กล่าวคือ จะพูดหรือทำอะไรให้เป็นที่ไปตามปกติ อย่าให้ผิดปกติ (ผิดศีล) เช่น พูดให้ถูกต้อง ให้เป็นธรรม กระทำให้ถูกต้อง ให้เป็นธรรม เมื่อพูดหรือกระทำถูกต้อง เป็นธรรม ย่อมมีความสุข ความสบาย เยือกเย็น ไม่เดือดร้อนอันเป็นผลการมีความสุข ความสบาย เยือกเย็น ไม่เดือดร้อนดังกล่าว จึงเป็นผลของการมีศีลหรือเป็นผลแห่งการมีคุณธรรมในจิตใจ เมื่อมีคุณธรรมในจิตใจแล้วก็เป็นที่เหตุให้ประพฤติจริยธรรมได้ถูกต้อง ดังนั้นคุณธรรมและศีลจึงเป็น โครงสร้างของจริยธรรม^{๑๔}

พระธรรมปิฎก (ประยุตต์ ปยุตฺโต) กล่าวว่าไว้ว่า จริยธรรม มาจากคำว่า “พรหมจรรย์” ซึ่งในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง “มรรค” คือ วิธีการปฏิบัติสายกลาง ประกอบด้วย องค์ ๘ ประการ บางครั้งก็เรียกว่า “ไตรสิกขา” คือ การศึกษา ๓ ประการ อันได้แก่ ศีล สมาธิ และ ปัญญา^{๑๕}

จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ อันเป็นการแสดงออกทางร่างกาย ตลอดถึงจิตใจ เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยการปลูกฝังให้คนในสังคมได้รู้จักหน้าที่ของตนจนเกิดเป็นคุณธรรม (Virtue) ฝังลงในจิตใจจนกลายเป็นอุปนิสัย สามารถที่จะประพฤติปฏิบัติได้โดยเป็นธรรมชาติของสังคม และไม่มีความคับแค้นของใจในการนำไปประพฤติปฏิบัติ

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ กล่าวว่า คำว่า จริยธรรม แยกออกเป็น จริย+ธรรม คำว่า จริย หมายถึง ความประพฤติหรือกิริยาที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมายหลายอย่าง เช่น คุณความดี หลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็น “จริยธรรม” จึงได้ ความหมายตามตัวอักษรว่า “หลักความประพฤติ” หรือ “แนวทางของการประพฤติ” ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้คำนิยามว่า จริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม^{๑๖}

^{๑๔}บุญมี แทนแก้ว, จริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ๒๕๓๒).

^{๑๕}พระธรรมปิฎก, (ประยุตต์ ปยุตฺโต), แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๐).

^{๑๖}ไพฑูรย์ สินลารัตน์, ความรู้คู่คุณธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

วิทย์ วิศทเวทย์ และ เสถียรพงษ์ วรรณปก ให้คำนิยามว่า จริยธรรม หมายถึง หลักคำสอนว่าด้วยความประพฤติเป็นหลักสำหรับให้บุคคลยึดถือในการปฏิบัติตน^{๑๓}

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายว่า ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ในการจัดการเรียนการสอน คุณธรรมจริยธรรมจึงมีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่งในการกระทำต่างๆ กล่าวโดยสรุป คุณค่าที่ต้องการในทางจริยธรรมของหลักธรรม^{๑๔} มีดังนี้

๑. ให้เป็นผู้หนักแน่นในเหตุผลและมองเห็นการกระทำ และผลการกระทำตามแนวทางของเหตุปัจจัย ไม่เชื่อสิ่งมกมาย ตื่นข่าว เช่น เรื่องแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

๒. ให้เห็นว่า ผลสำเร็จที่ตนต้องการ จุดหมายที่ปรารถนา จะเข้าถึงหรือสำเร็จได้ด้วยการลงมือทำ คือ จึงต้องพึ่งตนเองและทำความเพียรพยายาม และไม่คอยโชคชะตา ไม่หวังผลคลบนินทาหรือรอผลการเช่นสรวงอ้อนวอน

๓. ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ที่จะงดเว้นจากกรรมชั่ว และรับผิดชอบต่อผู้อื่น ด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลทำความดีต่อเขา

๔. ให้ถือว่าบุคคลมีสิทธิและหน้าที่โดยธรรมชาติ ที่จะทำการต่างๆ เพื่อแก้ไขปรับปรุงสร้างเสริมตนเองให้ดีขึ้นไป โดยเท่าเทียมกันสามารถทำตนให้เลวลงหรือให้ดีขึ้นไป ให้ประเสริฐจนถึงยิ่งกว่าเทวดาและพรหมได้ทุกๆ คน

๕. ให้ถือว่าคุณธรรม ความสามารถ ความดีความชั่วที่ทำ ความประพฤติปฏิบัติเป็นเครื่องวัดความทรามหรือประเสริฐของมนุษย์ไม่ให้มีการแบ่งแยกโดยชาติชั้นวรรณะ

๖. ในแง่กรรมเก่า ให้ถือเป็นบทเรียน และให้รู้จักพิจารณาเข้าใจตนเองตามเหตุผลไม่ควรเพ่งโทษแต่ผู้อื่น มองเห็นพื้นฐานทุนเดิมของตนที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อรู้จักที่จะแก้ไขปรับปรุงและวางแผนสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้าต่อไปถูกต้อง

๗. ให้ความหวังในอนาคตสำหรับสามัญชนทั่วไป

^{๑๓}วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก, หนังสือเรียนสังคมศึกษารายวิชา ส.๔๐๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๐).

^{๑๔}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับเดิม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๕).

เจฟเฟอรี (Jeffreys) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานของความดี ความเลว เป็นพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่ความดีงามและละเว้นในสิ่งที่เลวร้ายทั้งปวง^{๑๙}

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การกระทำอันดีงามที่เกิดจากการมีคุณธรรมในเรื่องนั้นๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม^{๒๐}

๒.๑.๒ องค์ประกอบของคุณธรรมและจริยธรรม

กรมวิชาการ ได้ให้คำอธิบายว่า จริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ๓ ประการ^{๒๑} คือ

๑. ส่วนประกอบด้านความรู้ (Moral Reasoning) คือ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องด้วยการคิด

๒. ส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) คือ ความพึงพอใจศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับนำจริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ

๓. ส่วนประกอบทางด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) คือ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ เชื่อว่าอิทธิพลส่วนหนึ่งของการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมแบบใด จะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของส่วนประกอบทั้ง ๒ ประการที่กล่าวข้างต้น และบางส่วนอาจขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆ เช่น ลักษณะทางจิตวิทยาบางประการของบุคคลนั้นๆ หรือความรุนแรงของการบีบคั้นของสถานการณ์ที่รุมเร้าบุคคลนั้นอีกด้วย เป็นต้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน กล่าวว่า ลักษณะต่างๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้นแบ่งออกเป็น ๔ ส่วนใหญ่ๆ^{๒๒} คือ

๑. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย

^{๑๙}เจฟเฟอรี (Jeffreys) อ้างใน กรมวิชาการ, *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย*, (กรุงเทพมหานคร : กรมวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๓).

^{๒๐}ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*, (พิมพ์ครั้งที่ ๓), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๔๓).

^{๒๑}กรมวิชาการ, *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย*, ๒๕๒๓

^{๒๒}ดวงเดือน พันธุมนาวิน, *จริยธรรมของเยาวชนไทย*, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๔).

๒. ทักษคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นเพียงใด ทักษคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทัศนคติแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทักษคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทัศนคตินั้นจะรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้นทัศนคติเชิงจริยธรรมจึงมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ จะใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

๓. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล

๔. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้ เพราะการกระทำที่ดีและเลวของบุคคลนั้นส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่นๆ ของจริยธรรมจึงเป็นเพียงเพื่อความเข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ของบุคคลนั้น

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมไว้ดังนี้

ชาเลียง วุฒิจันทร์ ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนไว้^{๒๓} ดังนี้

๑. บิดา มารดา บ้าน หรือสถาบันครอบครัว เป็นแหล่งแรกที่ทำหน้าที่ปลูกฝังและหล่อหลอม ตลอดจนถ่ายทอดลักษณะอันทรงคุณธรรมและจริยธรรมแก่สมาชิกในครอบครัวและต้องทำหน้าที่นี้ต่อไป แม้เด็กจะเข้าไปรับการศึกษาอบรมในโรงเรียนระดับต่างๆ อยู่แล้วก็ตาม

๒. ญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่นๆ ในครอบครัว เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กในครอบครัวเช่นเดียวกัน โดยปกติเด็กจะเรียนรู้เจตคติเชิงจริยธรรมจากผู้ใหญ่ด้วยการสังเกตและเลียนแบบมากกว่าที่จะได้จากการฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่โดยตรง หากผู้ใหญ่เป็นผู้มีลักษณะเด่นเป็นที่ยกย่องบูชาแก่เด็กมาก เด็กจะมีแนวโน้มเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่มากขึ้นเท่านั้น

^{๒๓} ชาเลียง วุฒิจันทร์, คุณธรรมจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๔).

๓. เพื่อนๆ ของเด็ก เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยมทางคุณธรรมและจริยธรรม บางอย่างให้เด็กได้รับรู้ รับผิดชอบต่อปฏิบัติเพื่อให้เกิดพฤติกรรมคล้ายตามเพื่อนๆ ได้ นอกจากนี้การเรียนรู้เชิงจริยธรรมของเด็กมีโซ่มาจากเพื่อนๆ เพียงฝ่ายเดียว แต่ยังได้มาจากได้กระทำกิจกรรมร่วมกัน การเข้าใจกันและกันในระหว่างเด็กวัยเดียวกันเองด้วย ซึ่งเพื่อนๆ ดังกล่าวนี้ รวมทั้งเพื่อนใน โรงเรียน และเพื่อนนอกโรงเรียนด้วย

๔. พระสงฆ์หรือผู้นำทางคุณธรรมและจริยธรรมในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือท้องถิ่น ที่เด็กหรือนักเรียนอยู่นั้น เป็นที่เคารพนับถือของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น และได้รับมอบหมายให้เป็นผู้อบรม สั่งสอนด้านคุณธรรมแก่ประชาชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ การปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของพระสงฆ์และหรือ ผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่นนั้น จะมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กหรือนักเรียนนักศึกษาในท้องถิ่นนั้นด้วย

๕. สื่อสารมวลชนหรือสื่อมวลชนทุกรูปแบบในปัจจุบัน มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปลูกฝัง หรือเปลี่ยนแปลงเจตคติ ค่านิยม ตลอดจนรูปแบบของพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน นักเรียนนักศึกษา หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนไปถึงภาพยนตร์ บทเพลงหนังสืออ่าน เป็นทั้งเครื่องปลูกฝัง ค่านิยมทางคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนทุกวัย และในขณะที่เดียวกันถ้าสิ่งเหล่านี้ ไม่ได้ได้รับความสนใจด้านที่จะช่วยปลูกฝังความมีคุณธรรมที่ดีแก่เด็กและเยาวชนแล้ว ยังอาจเป็น เครื่องทำลายหรือขวางกั้นการปลูกฝังและหล่อหลอมให้เด็กนักเรียนนักศึกษาให้เป็นผู้มีคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงามได้ด้วย

๖. โรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงการจัดสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การบริหารและการให้บริการต่างๆ ในสถานศึกษา การเป็นตัวอย่างอันดีงามของครูอาจารย์การเรียนการสอน วิชาต่างๆ ตามหลักสูตร การเรียนการสอนวิชาที่เกี่ยวกับจริยศึกษา โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษา

ฉันทนา จันท์บรรจง ได้ทำการวิจัยเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย เกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ในประเด็นการศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม โดยได้สำรวจความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้ จำนวน ๑๐๐ คน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อเสนอ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม ๑๑ ประการ^{๒๔} คือ

^{๒๔}ฉันทนา จันท์บรรจง อังโน วิเชียร เกตุสิงห์, “รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ลักษณะความเป็นพลเมืองไทยของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, (กรุงเทพมหานคร : เจริญผล, ๒๕๔๑).

๑. กำหนดให้การสอนจริยศึกษา ศาสนศึกษา เป็นวิชาบังคับ
๒. ให้สอดแทรกการสอนในวิชาต่างๆ ทุกวิชา
๓. เลือกเนื้อหาคุณธรรม/จริยธรรม ที่เหมาะสม
๔. ให้ความสำคัญกับกิจกรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัยและจัดการอย่างถูกต้องตามทฤษฎี
๕. ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี
๖. จัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการสอน
๗. จัดโอกาสให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล
๘. จัดโอกาสพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และชุมชนที่เป็นแบบอย่าง
๙. จัดโอกาสสัมผัสธรรมชาติแวดล้อม
๑๐. จัดโอกาสให้พบเห็นสิ่งที่มีคุณค่า
๑๑. จัดโอกาสให้แสดงพฤติกรรมที่ดีและเสริมแรงตามหลักจิตวิทยา

ประกาศรี สืออำไพ คุณธรรม หมายถึง สภาพของคุณงามความดีภายในบุคคล ทำให้เกิดความชื่นชมยินดีมีจิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขขั้นสมบูรณ์ คือ ความสุขใจที่เป็นสุข คือ ใจของคนดี คำว่าใจดี คือ ใจที่มีแต่ให้ ให้ความรัก ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น และให้ความหมายของจริยธรรมว่าเป็นหลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรม คือ ความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มนำบุคคลให้มุ่งกระทำความดีละเว้นความชั่ว มีแนวทางความประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง^{๒๕}

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ควรประพฤติเพื่อให้เกิดความดีและความถูกต้องแก่สังคม จริยธรรมที่สูงที่สุด คือ การประพฤติปฏิบัติโดยยึดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรม คือ แนวทางในการประพฤติ เพื่ออยู่กันได้อย่างร่มเย็นในสังคม และจริยธรรมมีโครงสร้างอย่างน้อย ๒ ข้อ คือ ศีลธรรม (Moral Value) คือ สิ่งที่ดีเว้นไม่ควรปฏิบัติ และคุณธรรม (Ethical Value) คือ สิ่งที่ควรปฏิบัติ^{๒๖}

^{๒๕} ประกาศรี สืออำไพ, **พื้นฐานการศึกษาศาสนาและจริยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕).

^{๒๖} กรมวิชาการ, **คู่มือการสร้างเครื่องวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย**, ๒๕๓๕.

ประเวศ วะสี กล่าวว่า คุณธรรมจริยธรรม คือ คุณสมบัติของความเป็นมนุษย์อันเป็นไปเพื่อความสุขของตนเองและการอยู่ร่วมกัน หรือศีลธรรม นอกจากนี้ยังกล่าวว่า คุณธรรมจริยธรรม คือ การเป็นผู้มีใจสูง ไม่เห็นแก่ตัวฝ่ายเดียว แสดงออกโดยการไม่เบียดเบียน มีความเมตตากรุณา มุ่งช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์^{๒๗}

นภาพร ณ เชียงใหม่ และคณะ ให้ความหมายคุณธรรมจริยธรรม (Ethics)^{๒๘} ว่าเป็น คุณความดีงาม สภาพที่เกื้อกูล การประพฤติธรรมและวิชาที่เกี่ยวกับการประพฤติธรรมจะต้องประพฤติ อยู่ในกุศลธรรมเท่านั้น ส่วนที่เป็นอกุศลไม่เรียกว่าเป็นการประพฤติที่ถูกต้อง อันได้แก่ ศีลธรรม กฎเกณฑ์ความถูกต้อง หรือหลักธรรมคำสั่งสอนในศาสนาต่างๆ สิ่งที่จะเป็นจริยธรรมจริยศาสตร์ได้ ที่สำคัญที่สุด คือ คำสอนของศาสนาเพราะผู้ที่นับถือศาสนาย่อมถือว่าเป็นคนดีของสังคม เพราะศีลธรรม ของศาสนาต่างๆ มีมาตรการของความประพฤติดีเป็นสากล แม้ว่าบางศาสนาจะสอนไม่เหมือนกัน แต่จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ย่อมเหมือนกัน คือ ไม่ขัดกับมาตรการของความประพฤติที่ดี เป็นสากล ความประพฤติตามความเชื่อทางศาสนาของผู้ที่ปฏิบัติย่อมได้รับการยอมรับ ให้การปฏิบัติตามมาตรฐานสากลมีคุณค่าสูงขึ้น ลักษณะของคุณธรรมจริยธรรมเป็นลักษณะที่สมบูรณ์แบบ สามารถตัดสินความดีความชั่วได้อย่างมีเหตุผล

๒.๑.๓ แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม

ประเวศ วะสี กล่าวถึงระบบการศึกษาที่คุณธรรมนำความรู้ว่า อุปสรรคของการพัฒนา จริยธรรม คือ ระบบการศึกษาที่เอาวิชาเป็นตัวตั้ง เน้นว่าเรียนวิชาอะไร ได้ใช้ตำราอะไร สอบวิชาอะไร และสำเร็จวิชาอะไร เรื่องนี้ท่านเจ้าคุณพรหมคุณาภรณ์ พุฒมา ๒๐-๓๐ ปี ว่าเป็นการศึกษาแยกส่วน แยกการศึกษาจากชีวิตเด็ก ไม่อยากพูดคุยกับพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เพราะคุยแล้วไม่ได้คะแนน คะแนนไปอยู่ในการท่องตำรา แท้จริงพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย มีความรู้ในตัวมานาน่าจะเรียนรู้^{๒๙}

^{๒๗} ประเวศ วะสี อังโน จรัส ถาวร, “พฤติกรรมนักเรียนที่ผ่านการอบรมโครงการพัฒนาและส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม”, การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

^{๒๘} นภาพร ณ เชียงใหม่ และคณะ, “เทคนิคการสอนคุณธรรมสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่” รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖.

^{๒๙} ประเวศ วะสี, ระบบการศึกษาที่คุณธรรมนำความรู้, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล นนทบุรี, ๒๕๕๐).

วิจิตร ศรีสอ้าน กล่าวว่า หากนำจริยธรรมไปทำเป็นวิชาจริยธรรมก็จะไม่เกิด เพราะจริยธรรมไม่ใช่วิชา ท่านอาจารย์พุทธทาสจะย้ำว่า การเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด คือ การปฏิบัติและการได้ผลจากการปฏิบัติที่เรียกว่าปฏิเวธ คือ ผลจากการปฏิบัติ^{๓๐}

เพ็ชรี รุประวิเชตร์ กล่าวว่า การสร้างคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษามีสถานศึกษาเป็นจำนวนมากที่ได้ละเลย หรือขาดความเข้มแข็งในการที่จะรักษาหรือส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากร ทั้งที่เป็นผู้สอนและผู้เรียน ทั้งนี้เพราะมีการมุ่งเน้นการผลิตคนให้มีความรู้ เป็นปริญญาชนมากกว่าปัญญาชน หรือบางแห่งผลิตคนแต่เป็นคนที่ไม่มีความรู้ ความสามารถเพียงพอ มีแต่วุฒิการศึกษาเป็นเครื่องประดับเท่านั้น หรือผลิตคนที่มีความรู้แต่ขาดคุณธรรมและจริยธรรม หรือมีทัศนคติและค่านิยมที่ผิดๆ จนทำให้คนในสังคมวัดคุณค่ากันที่ผลประโยชน์ การมุ่งหาสิ่งตอบสนองความต้องการของตนเองอย่างขาดคุณธรรมประจำใจ มีความฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย การเอาเปรียบซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังได้ให้ความเห็นว่าการแก้ไขหรือการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา ครูอาจารย์มีส่วนสำคัญในการนำและการสร้างคุณธรรมจริยธรรม เพราะเป็นเรื่องภายในจิตใจที่สะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอก ครูจึงควรเป็นแบบอย่างที่ดี ครูจะต้องสร้างจิตใจที่มีความเมตตากรุณาต่อนักเรียน มีความปรารถนาดีต่อนักเรียน การสอนทุกครั้งจะต้องสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและทักษะชีวิต ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูต้องหมั่นหาบทความรายงานการวิจัยงานเขียนเรื่องราว หรืออาจสร้างบทความที่ดีที่สร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่สังคม และนำมาเผยแพร่ให้กับนักเรียนในห้องเรียน หรือติดบอร์ดเพื่อให้มีการอ่านอย่างทั่วถึงอยู่เสมอ ครูต้องการการรณรงค์ ส่งเสริมยกย่อง ประกาศให้รางวัลแก่ผู้เรียนหรือคนในสังคมที่ทำความดี ความงาม มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นที่ยกย่องและเป็นแบบอย่าง ขณะเดียวกันนักเรียนที่ขาดคุณธรรมจริยธรรมที่ดิ่งงาม ครูจะต้องให้อภัยและให้โอกาสสนับสนุนให้นักเรียนคนนั้นกลับตัวกลับใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสียใหม่อย่างอดทนอดกลั้นและห่มเห^{๓๑}

^{๓๐}วิจิตร ศรีสอ้าน, **คุณธรรม ๘ ประการ**, สยามรัฐ ฉบับประจำวันศุกร์ที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๐.

^{๓๑}เพ็ชรี รุประวิเชตร์, “เอกสารรวบรวมบทความทางวิชาการ บทความพิเศษ และบทความงานวิจัยของอาจารย์ ดร.เพ็ชรี รุประวิเชตร์”, **สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๗**).

วิจิตร ศรีสอ้าน ได้กล่าวตอนหนึ่งในการประชุมและปาฐกถาพิเศษ เรื่อง พลังเยาวชน เพื่อสร้างคุณธรรมว่า โรงเรียนแต่ละแห่งต้องสร้างวัฒนธรรม โรงเรียนที่เน้นคุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ เพื่อให้ได้เด็กดี มีความรู้ อยู่ดีมีความสุข^{๓๒}

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งในมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ ๖ ประการ^{๓๓} คือ

๑. ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ
๒. ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต
๓. ผู้เรียนมีความกตัญญู กตเวที
๔. ผู้เรียนมีเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว
๕. ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
๖. ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

วิจารณ์ พานิช ได้ให้แนวคิดว่าการจัดการความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม จำเป็นต้องเน้นผู้ปฏิบัติ คือ เป็นกิจกรรมที่ผู้ปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรมเอาประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน คือ เน้น (Knowledge Sharing) ความรู้ปฏิบัติด้านคุณธรรมแต่ไม่ใช่เพียงแลกเปลี่ยนเล่าเรื่อง ต้องมีการจดบันทึกขุมความรู้ (Knowledge Assets) เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้วยแล้วรวบรวมเอามาสังเคราะห์เป็นแก่นความรู้ (Core Competence)^{๓๔}

สุมน อมรวิวัฒน์ กล่าวถึงขุมความรู้หรือปัญญาธรรมว่าเป็นหลักการระบบความเชื่อที่คนได้รวบรวมสะสมจากประสบการณ์อันยาวนาน และได้ถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมา และสร้างสรรค์ขึ้นใหม่อย่างแยกย่อยและกลมกลืนกัน การสั่งสอน อบรม บ่มนิสัย เป็นวิธีการสอบแบบไทยที่น่าจะนำมาใช้พัฒนาจิตใจ โดยปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคม^{๓๕}

^{๓๒}วิจิตร ศรีสอ้าน, คุณธรรม ๘ ประการ, สยามรัฐ ฉบับประจำวันศุกร์ที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๐

^{๓๓}สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์พิจารณา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจุดทอง จำกัด, ๒๕๕๐)

^{๓๔}<http://gotoknow.org>, เข้าถึงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๐.

^{๓๕}สุมน อมรวิวัฒน์, บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาจิตใจ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล นนทบุรี, ๒๕๔๕).

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ ได้กล่าวถึงการวัดจริยธรรมว่า การพัฒนาจริยธรรมไม่ใช่สิ่งที่ตีความแต่กำเนิด แต่จริยธรรมเกิดจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ แต่คุณภาพในการเรียนรู้และสั่งสมจริยธรรมแต่ละคนแตกต่างกัน บางคนมีสำนึกทางจริยธรรมตั้งแต่เล็กๆ บางคนโตแล้วยังไม่มีสำนึกทางจริยธรรม โครงสร้างทางสมอง โครงสร้างการรับรู้ และโครงสร้างของการมีสำนึกบาปบุญคุณโทษเป็นสิ่งสำคัญมากที่ก่อร่างสร้างมนุษย์แต่ละคนให้เป็นตัวตนคนหนึ่ง ให้คนภูมิใจและเสียใจในความเป็นตัวตนของตน ผลจากโครงสร้างทางสมองและอวัยวะสั่งการของร่างกายให้คนแสดงออกทางจริยธรรมแตกต่างกัน หลายคนจึงยกให้เป็นผลมาจากยีน (Genetic) แต่ก็ให้น้อยกว่าสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นสภาพของสังคมทั้งหลายที่คนนั้นเจริญเติบโตขึ้นหรือได้เรียนรู้มีประสบการณ์ทางจริยธรรมจากสังคมนั้นๆ ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน สื่อ ล้วนมีอิทธิพลในการพัฒนาจริยธรรมอย่างมาก นอกจากนี้ยังได้อ้างถึง ทอมมัส (Thomas) ได้สรุปองค์ประกอบที่มีปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสิ่งแวดล้อม ๔ อย่าง คือ ความถี่ของประสบการณ์เด็กจากสิ่งแวดล้อม ชีวิตเด็กในจุดใดที่มีสิ่งแวดล้อมให้ประสบการณ์ต้นแบบของคนในสังคมที่อยู่อาศัยอยู่ และผลพวงของการแสดงออกทางจริยธรรมในสังคมนั้น^{๑๖}

นภาพร ณ เชียงใหม่ และคณะ ได้กล่าวถึงบทความ เรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมสามารถสอนได้หรือไม่” โดยเป็นบทความที่ลงตีพิมพ์ใน The Wall Street Journal ได้กล่าวว่า การเปิดสอนวิชาคุณธรรมจริยธรรมไม่สามารถสอนได้ ในเวลานั้นมีนักจิตวิทยาที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอนคุณธรรมจริยธรรม ชื่อ James Rest ได้ออกมาเขียนบทความโต้แย้ง โดยนำแนวคิดของนักปรัชญาชื่อ โซเครตีส (Socrates) ที่ได้กล่าวอย่างชัดเจนว่า คุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องประพุดติและจะต้องกระทำ ความรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องสอนได้ ซึ่งมุมมองในงานวิจัยของ James Rest ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาได้สรุปเทคนิคการสอนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมี^{๑๗} ดังนี้

๑. การแสดงออกที่ปรากฏของคนวัย ๒๐-๓๐ ปี ในปัจจุบันเป็นเรื่องที่สำคัญของการสอนเพื่อสร้างกลยุทธ์การแก้ปัญหาพื้นฐานในเนื้อหาด้านจริยธรรมของคน
๒. การเปลี่ยนแปลงนี้เชื่อมโยงกับพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงที่ว่าบุคคลจะรับรู้สังคมอย่างไร เขาและเธอจะมีบทบาทในสังคมอย่างไร

^{๑๖} ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, การวัดด้านจิตพิสัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวิริยวิทยาสาสตร์, ๒๕๔๑).

^{๑๗} นภาพร ณ เชียงใหม่ และคณะ, “เทคนิคการสอนคุณธรรมสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่”, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖.

๓. ขยายไปที่ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีความสำคัญกับจำนวนปีของการศึกษาภาคปกติ

๔. ความพยายามจัดการศึกษาแบบทางการในหลักสูตรมีอิทธิพลที่รับรู้ถึงปัญหาคุณธรรมจริยธรรม มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลที่สามารถแสดงถึงผลกระทบของการกระทำ

๕. การศึกษาชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมของคนมีอิทธิพลจากการรับรู้คุณธรรมจริยธรรมและการตัดสินใจต่างๆ ทางด้านคุณธรรมจริยธรรม

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงงานของนักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ชื่อลอเรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) ผู้เสนองานทฤษฎีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) โดยโคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้ยึดถือทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) มาเป็นหลักในการสร้างทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมและมีความเชื่อว่า การศึกษาเรื่องคุณธรรมจริยธรรมสามารถสอนให้ประสบความสำเร็จได้ในรูปแบบการสอนแบบเป็นทางการ (Formal Education)

โคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้อภิปรายถึงผู้คนที่เผชิญหน้ากับสถานการณ์ยากลำบากทางคุณธรรมจริยธรรม ไปตามระดับขั้นของคุณธรรมจริยธรรมที่มีอยู่ในแต่ละคน โดยจะพัฒนาไปสู่การมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นได้ของการมีเหตุผลในคุณธรรมจริยธรรม หมายความว่า การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลดังกล่าวนี้จะแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคลที่มาจากระดับที่แตกต่างกัน บุคคลอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ และบุคคลที่มีการกระทำที่เหมือนกันแต่เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังของการกระทำอาจมีระดับของคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันได้^{๓๘}

บลูม (Bloom) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ จุดมุ่งหมายทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หรือด้านความรู้ความเข้าใจ จุดมุ่งหมายทางด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) หรือด้านปฏิบัติ การกระทำ และจุดมุ่งหมายทางด้านจิตพิสัย (Affective Domain) หรือด้านจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก และเจตคติทางด้านจิตพิสัย บลูม (Bloom) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายออกเป็น ๕ ระดับ ซึ่งสามารถอธิบายขั้นตอนสำคัญของการเกิดเจตคติและการพัฒนาลักษณะนิสัยได้^{๓๙} ดังนี้

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน.

^{๓๙} บลูม (Bloom), “การดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนโกวิทท่างรังเชียงใหม่”, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑.

๑. ขั้นการรับรู้ (Perceiving or Receiving) การที่บุคคลจะเกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยใดๆ ได้ บุคคลนั้นจะต้องมีโอกาสรับรู้และใส่ใจในสิ่งนั้นๆ ก่อน ดังนั้นหากเราต้องการจะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมหรือค่านิยมใดๆ ให้แก่บุคคล เราจึงต้องพยายามจัดสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการรับรู้และความสนใจในคุณธรรมจริยธรรม หรือค่านิยมนั้นๆ

๒. ขั้นตอนการตอบสนอง (Responding) แม้บุคคลได้รับรู้และเกิดความสนใจในสิ่งนั้นแล้ว แต่หากไม่มีโอกาสได้ตอบสนองต่อสิ่งนั้น ความสนใจนั้นก็จะไม่ได้รับการพัฒนาไปจนถึงระดับการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย ดังนั้นในการสอนจึงจำเป็นต้องพยายามให้บุคคลนั้นมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งนั้นและเกิดความรู้สึกพอใจ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลนั้นพัฒนาความสนใจที่มีอยู่ให้มากขึ้น

๓. ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) หากบุคคลมีโอกาสดตอบสนองต่อสิ่งใดแล้วได้รับผลที่พึงพอใจ บุคคลนั้นก็จะเริ่มเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ดังนั้นหากเราสามารถจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมต่างๆ ให้บุคคลนั้นได้รับผลประโยชน์จากการปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม หรือค่านิยมที่ต้องการก็จะช่วยให้บุคคลนั้นเห็นคุณค่าของการปฏิบัติ และเต็มใจที่จะปฏิบัติเช่นนั้นต่อไป

๔. ขั้นการจัดระบบ (Organizing) การที่บุคคลเห็นคุณค่าของคุณธรรมจริยธรรม หรือค่านิยมใดๆ แล้ว จะสามารถพัฒนาขึ้นไปเป็นลักษณะนิสัยได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องมีการนำไปปฏิบัติหรือนำไปใช้ในระบบชีวิตของตน จึงเป็นระเบียบหรือระบบในการปฏิบัติตนตามคุณธรรมจริยธรรม หรือค่านิยมนั้นๆ ในวิถีการดำเนินชีวิตของตน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลนั้นได้ก้าวไปสู่ขั้นสูงสุดของการพัฒนาทางด้านจิตพิสัย คือ การพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย

๕. ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (Characterization) บุคคลที่สามารถปฏิบัติตนตามคุณธรรมจริยธรรม หรือค่านิยม ที่ยึดถือในวิถีการดำเนินชีวิตของตนอย่างสม่ำเสมอในที่สุดก็จะพัฒนาถึงขั้นการเป็นลักษณะนิสัยของตนซึ่งนับเป็นขั้นสูงสุดของการพัฒนาทางด้านจิตพิสัย

จากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมใดๆ ให้แก่บุคคล เพื่อให้เป็นลักษณะนิสัยของบุคคลนั้น สามารถทำได้ซึ่งพัฒนา ว่องชนาการ และทิสนา เหมณี ระบุไว้ ๕ ประการ คือ

๑. จัดสิ่งเร้าให้บุคคลนั้นได้รับรู้และเกิดความสนใจในเรื่องที่ต้องการปลูกฝัง
๒. จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนั้นได้รับการตอบสนองในเรื่องนั้น และเกิดความพึงพอใจ
๓. ช่วยให้บุคคลเห็นคุณค่าของเรื่องนั้น โดยการช่วยให้เขาได้เห็นประโยชน์ที่ได้รับประโยชน์หรือเกิดความพึงพอใจในค่านิยมนั้น
๔. ช่วยให้บุคคลนั้นมีโอกาสจัดระเบียบในการนำเรื่องนั้นไปใช้ในระบบชีวิตของตน

๕. ช่วยให้นักคนนั้นได้ลงมือปฏิบัติตนตามค่านิยมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จนกระทั่งปฏิบัติได้เป็นลักษณะนิสัย

พนัส หันนาคินทร์ ได้กล่าวถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ควรปลูกฝังแก่นักเรียนว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องพยายามปลูกฝังคุณสมบัตินี้ดี และพยายามไถ่ถอนคุณสมบัตินั้นไม่พึงปรารถนาให้ออกไปจากจิตใจของเยาวชนเพื่อความมั่นคงของประเทศชาติ คุณสมบัตินี้เหล่านี้ มีทั้งค่านิยมและเครื่องบ่งชี้ ค่านิยมทั้งที่เป็นค่านิยมที่คงตัวหรือที่อาจจะต้องค่อยๆ พัฒนาขึ้นตามความเหมาะสมก็ตามคุณสมบัตินี้ที่จะได้ปลูกฝังให้นักเรียนของเราคือความยึดมั่นในวัฒนธรรมและค่านิยมอันดีงามของไทย เป็นผู้มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย ความสามัคคีในหมู่คณะและระหว่างกลุ่มชนในชาติ ยึดมั่นในคำสอนศาสนา มีความขยันมานะอดทนในการประกอบอาชีพอันสุจริต รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความกตัญญูทดแทนต่อผู้มีพระคุณ^{๔๐}

การพัฒนาสมรรถภาพส่วนบุคคล มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีความเป็นเสรีในการคิดสร้างสรรค์ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่นิยมการได้สิ่งต่างๆ มาด้วยความทุจริต รู้จักพึ่งตนเอง มีความขยันขันแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค จุดมุ่งหมายสำคัญในการพัฒนาสมรรถภาพส่วนบุคคลก็คือ การสร้างความเป็นเสรีให้แก่บุคคล ผู้ที่ได้รับการศึกษาคควรจะได้รับการพัฒนาสมรรถภาพในส่วนบุคคลของตนเป็นอย่างดี กล่าวคือรู้จักตนเองให้สมกับที่ได้เกิดมาเป็นสมาชิกในสังคมมนุษย์ เช่น รู้จักและมีความสามารถในการพูด คิด เขียน อ่าน รู้จักรักษาสุขภาพทั้งทางกายและทางจิต ทั้งส่วนตัวและของสังคม ความสามารถในเชิงเศรษฐกิจ คุณสมบัตินี้ที่เราต้องการปลูกฝังให้นักเรียนชั้นประถมและมัธยมศึกษาในเรื่องนี้ก็คือ การรู้จักเป็นผู้บริโภคที่ดี รู้จักใช้จ่ายใช้สอยเงินอย่างมีประโยชน์ รู้จักการเก็บหอมรอมริบ มีความมัธยัสถ์ไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้จักสงวนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่รังเกียจการทำงานที่สุจริต และรู้จักหลักการและวิธีการของสหกรณ์ รู้จักการประสานประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล พลเมืองที่ดีของชาติ ควรมีความสามารถในการใช้จ่ายใช้สอยทรัพย์ที่หามาได้โดยได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า ควรรู้จักการสงวนทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นสมบัติร่วมกันของประชาชน การรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมซึ่งกำลังเสื่อมโทรมลงทุกขณะเพราะความประมาทและการไม่รู้จักรู้จักใช้ ควรรู้จักการวิเคราะห์ข่าวสารและข้อมูลต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกใช้สินค้า และ

^{๔๐}พนัส หันนาคินทร์, การสอนค่านิยมและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, ๒๕๒๖).

บริการต่างๆ ที่มีการเสนอในท้องตลาด รู้จักการประหยัดและการลงทุนเพื่อผลตอบแทนในอนาคต ปัญหาที่น่าห่วงอีกประการหนึ่งก็คือ การหมกมุ่นในการพนัน และปัญหาเรื่องยาเสพติด เป็นหน้าที่ของโรงเรียนจะต้องกวาดล้างอย่างเข้มงวดในอบายมุขทั้งสองประการนี้ เพราะสิ่งชั่วร้ายและอาชญากรรมต่างๆ มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ง่ายจากอบายมุขทั้งสองประการนี้

ความเป็นผู้ตั้งอยู่ในจริยธรรม โรงเรียนทุกประเภทจะต้องเป็นแหล่งที่ปลูกฝังจริยธรรม ความมีน้ำใจนักกีฬา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวมและความอยู่รอดของประเทศชาติ รู้จักรับฟังความเห็นของผู้อื่น มีหิริ โอตตัปปะ และรู้จักทำงานร่วมกับคนอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ คุณค่าทางจริยธรรมนั้นจำเป็นจะต้องมีรากฐานมากจากความเข้าใจในวัฒนธรรมและอารยธรรมของตนเอง และของเพื่อนร่วมโลก โดยเฉพาะวัฒนธรรมและอารยธรรมของตนเอง

ดังนั้น การศึกษาจึงต้องมุ่งเสริมสร้างและปลูกฝังความรู้และความเข้าใจ ตลอดจนความซาบซึ้งในวัฒนธรรมและอารยธรรมของตนอย่างแน่นแฟ้นด้วย หากคุณค่าทางจริยธรรมของคนในชาติเสียไป ก็หมายถึงการขาดองค์ประกอบที่สำคัญในความเป็นชาติ คุณสมบัติสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะต้องเน้นเป็นพิเศษ คือ การรู้จักทำงานร่วมกับคนอื่น การทำงานร่วมกับคนอื่นนั้นย่อมจะเรียกชื่อคุณสมบัตินี้ตามมา เช่น การรู้จักเสียสละ ไม่เอาर्डเอาเปรียบผู้อื่น รู้จักการผ่อนหนักผ่อนเบา และรู้จักละอายต่อการหลีกเลียงจากหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมา ความจริงนั้นเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ในสภาพแห่งสังคมปัจจุบัน การร่วมมือกันทำงานเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ โรงเรียนจำเป็นจะต้องหาวิธีปลูกฝังความสามารถในเรื่องนี้ให้เป็นผลสำเร็จด้วย ความยึดมั่นในความรักชาติ ความรู้สึกในเรื่องชาตินิยม ยึดมั่นในอุดมการณ์แห่งชาติ และมีความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ ทั้งนี้ เราย่อมประจักษ์ชัดอยู่แล้วว่าความอยู่รอดของประเทศชาติและความรุ่งเรืองของชาติ ย่อมขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ที่ประชาชนมีต่อชาติ หากประชาชนมีความรักชาติและมีความรู้สึกเรื่องชาตินิยมเป็นอย่างดีแล้วก็เป็นที่น่าใจได้ว่าเราจะมิมีภูมิป้องกัน การกระทำในรูปแบบต่างๆ ที่จะเป็นการบ่อนทำลายชาติ

กระบวนการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมว่า ต้องดำเนินการพัฒนาาร่วมกันทั้งระบบในโรงเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน สำหรับขั้นตอนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมี ๗ ขั้นตอน^{๔๐} คือ

^{๔๐}กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการสร้างเครื่องวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย, (กรุงเทพมหานคร : กุรุสภา, ๒๕๓๕).

๑. ศึกษาปัญหาเพื่อกำหนดปรัชญา นโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียน
๒. จัดตั้งองค์กรในโรงเรียนและพัฒนาบุคลากร
๓. สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน
๔. จัดตั้งองค์กรนักเรียน
๕. จัดกิจกรรมในหลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมายพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตพิสัย
๖. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
๗. ประเมินผล

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

๑. แนวทางในการศึกษาปัญหาเพื่อกำหนดปรัชญา นโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียน มีดังต่อไปนี้

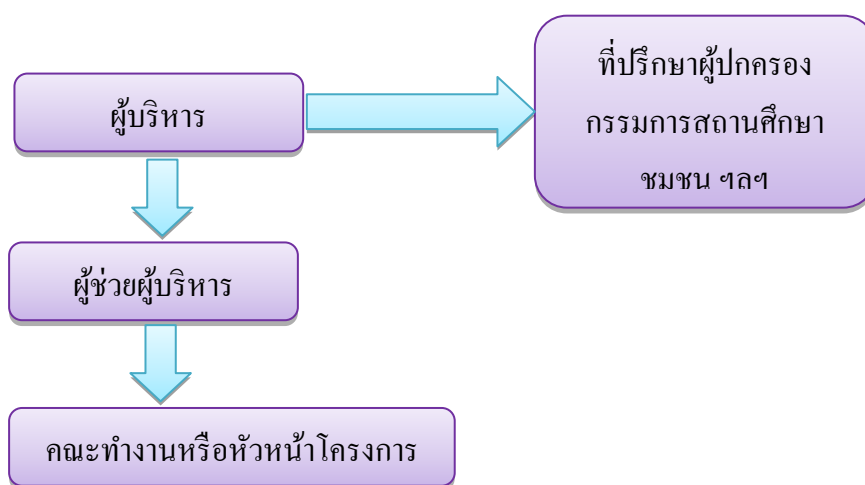
๑) สำรวจสภาพปัญหาในเรื่องจริยธรรมด้านต่างๆ ภายในโรงเรียน เช่น การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทนว่าอยู่ในสภาพเช่นไร เป็นต้น

๒) พิจารณาแนวโน้มในอนาคตที่สังคมต้องการให้มีคุณลักษณะอย่างไร เช่น สังคมต้องการให้คนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นต้น

๓) นำผลจากการดำเนินในข้อ ๑.๑ และ ๑.๒ มาพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นปัญหา และในอนาคตสังคมต้องการให้คนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

๒. แนวทางในการจัดตั้งองค์กรในโรงเรียนและพัฒนาบุคลากร

๑) การจัดตั้งองค์กร รูปแบบในการจัดองค์กรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตพิสัย ทั้งระบบโรงเรียน มีรูปแบบดังแผนภูมิที่ ๑

แผนภูมิที่ ๒.๑ รูปแบบในการจัดองค์กรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตพิสัย ทั้งระบบโรงเรียน

ที่มา : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า ๑๕.

บทบาทหน้าที่ของฝ่ายต่างๆ มีดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร

- (๑) ให้นโยบายมอบหมายงานตั้งคณะทำงาน
- (๒) ให้การสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินงานของฝ่ายต่างๆ เช่น ติดต่อกับชุมชน เป็นต้น
- (๓) ติดตามกำกับดูแล

๒.๑.๒ บทบาทหน้าที่ของคณะทำงาน

- (๑) สำรวจปัญหา
- (๒) เสนอแนะกิจกรรมในหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ
- (๓) ทำหน้าที่ประสานงาน สร้างความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกโรงเรียน เช่น จัดประชุมชี้แจง
- (๔) ติดตามผล กระบวนการทำงาน สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๓ บทบาทและหน้าที่ของครู

- (๑) ร่วมมือเพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและดำเนินงานทั้งการเผยแพร่การสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- (๒) ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี
- (๓) หาวิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

๒.๑.๔ บทบาทหน้าที่ขององค์กรนักเรียน

- (๑) ช่วยดูแลกำกับการปฏิบัติตนของนักเรียน
- (๒) สร้างความสำนึกให้นักเรียนประพฤติตัวให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นทั้งต่อตัวนักเรียนในองค์กรเอง และนักเรียนคนอื่นๆ

๒.๑.๕ บทบาทและหน้าที่ของที่ปรึกษา คือ ให้คำปรึกษาและให้ความร่วมมือ

กับทางโรงเรียนในการพัฒนาจิตพิสัย

๒) แนวทางในการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน เป็นหน้าที่ของผู้บริหารและคณะทำงาน
ซึ่งมีดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในแนวทางพัฒนาจิตพิสัย

๒.๒.๒ ใช้ระบบในการพัฒนา เช่น แบ่งกลุ่มการทำงาน และมีหัวหน้ากลุ่ม
รับผิดชอบ เป็นต้น

๒.๒.๓ อบรมผู้นำนักเรียน

๒.๒.๔ จัดประชาสัมพันธ์ เช่น ข่าวสาร จุลสารให้ความรู้ จดหมายข่าว
 เป็นต้น

๒.๒.๕ ติดตามผล

๓. แนวทางในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มีแนวทางดังนี้

๑) จัดประชุมชี้แจง

๒) ขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองประเมินการพัฒนาจิตพิสัยของนักเรียนที่บ้าน

๓) จัดให้มีการพบปะผู้ปกครอง เช่น การเยี่ยมบ้าน หรือเชิญมาร่วมกิจกรรมที่
โรงเรียน ครูไปร่วมกิจกรรมสำคัญที่หมู่บ้าน

๔) ครูควรจัดกิจกรรมพัฒนาจิตพิสัย เมื่อเด็กนำไปปฏิบัติให้ผู้ปกครองเห็นจะทำให้
ผู้ปกครองเห็นคุณค่าและเกิดความสำนึกที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาจิตพิสัย

๕) โรงเรียนขอความร่วมมือจากสถาบันทางศาสนาในชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ปราชญ์
ชาวบ้าน เพื่อเข้ามาช่วยกันพัฒนาจิตพิสัย

๔. แนวการจัดองค์กรนักเรียน เป็นการจัดให้นักเรียนทำงาน เช่น จัดสถานนักเรียน
จัดกลุ่มสีของนักเรียน เป็นต้น เพื่อบริการนักเรียนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน
เพื่อพัฒนาจิตพิสัย ซึ่งการจัดองค์กรของนักเรียนและการบริการอำนวยความสะดวกต่างๆ นี้ อาจจะ
ทำโดยนักเรียนหรือครูก็ได้

๕. แนวการจัดกิจกรรมในหลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาจิตพิสัย
ในการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ในห้องเรียนนั้น ครูทุกคนต้องมีความพร้อมใจที่จะร่วมกันจัดกิจกรรม
ในห้องเรียนให้สอดคล้องกับปรัชญาโรงเรียนด้วย การร่วมกันกำกับดูแลนักเรียนให้เป็นไปตาม
ข้อตกลง เช่น การตรงต่อเวลา ครูทุกคนต้องร่วมกันดูแลเรื่องการเข้าห้องเรียน การส่งงานของ
นักเรียนให้ตรงเวลา เป็นต้น

๖. แนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่

๑) การจัดชุมนุมต่างๆ

๒) การจัดประกวดต่างๆ

๓) การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับพัฒนานิสัย เช่น การจัดกิจกรรมแบบ ๕ ค

ค ที่ ๑ ตระหนัก คือ สร้างกิจกรรมให้นักเรียนตระหนักว่าตนเองเป็นคน
อย่างไร

ค ที่ ๒ ตื่นแบบ คือ ให้นักเรียนหาว่าคนดีหรือต้นแบบที่ดีของสังคม
เป็นอย่างไร

ค ที่ ๓ ตัวเสริมแรง คือ หาวิธีการเสริมแรงที่เด็กทำดี เป็นการเสริมแรง
กระตุ้นให้คนอื่นเห็นเป็นแบบอย่าง

ค ที่ ๔ ควบคุมตนเอง

ค ที่ ๕ ติดตามประเมินผล

๗. แนวทางการประเมินผลการพัฒนาจิตพิสัย ในการประเมินผลการพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรม มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องหลายอย่างที่ครูควรประเมิน เช่น สภาพแวดล้อม ตัวนักเรียน
ตัวครู หรือกระบวนการที่ครูใช้ในการพัฒนา การประเมินอาจใช้ได้หลายๆ วิธี เช่น การสังเกต
การประเมินตนเอง การสัมภาษณ์ การใช้สังคมมิติ การให้กลุ่มรายงาน เป็นต้น

จากแนวคิดการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา สามารถสรุปได้ถึง
ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมได้ ดังนี้

๑. ทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานหรือมาตรฐานของพฤติกรรมทั้งหลาย เป็นตัวกำหนด
การแสดงออกว่าควรทำหรือไม่ควรทำ ซึ่งจะช่วยกำหนดจุดยืนในเรื่องต่างๆ และช่วยประเมินการปฏิบัติ
ของเราและบุคคลอื่น

๒. ทำหน้าที่เป็นแบบแผนสำหรับการตัดสินใจ และแก้ไขข้อขัดแย้งต่างๆ ทำให้
เขาเลือกทางใดทางหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหา เช่น การตัดสินใจปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
แทนที่จะเลือกในทางช่วยพวกพ้อง หรือปฏิบัติในทางไม่สุจริต

๓. ทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจหรือผลักดันของบุคคล

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

เมื่อกล่าวถึงบทบาทแล้วจะต้องคำนึงถึงหน้าที่ด้วย เพราะว่าหน้าที่กับบทบาทจะมา
ด้วยกันเสมอ แต่แล้วในสภาพความเป็นจริงไม่ได้มาด้วยกันเสมอไป เพราะสาเหตุการขัดแย้งกัน
ระหว่างบทบาทกับหน้าที่อันเนื่องมาจากเจตคติที่ต่างกัน ค่านิยมหรือพื้นฐานทางสังคมที่ต่างกัน

คำว่า “**บทบาท**” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒^{๔๒} ได้ให้ความหมายไว้ว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การแสดงพฤติกรรมตามบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่^{๔๓} บทบาทจึงถือเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งในหน่วยงานต่างๆ มีนักวิชาการได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในแง่มุมต่างๆ ดังนี้

สงวน สุทธิเลิศอรุณ กล่าวว่า บทบาท คือ การประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ตามลักษณะการรับรู้และตามที่แสดงจริง บทบาทเป็นผลรวมของสิทธิ์และหน้าที่ เช่น บุคคลที่เป็นครู ก็ต้องประกอบพฤติกรรมในการสอนและอบรมเมื่อแสดงพฤติกรรมดังกล่าวแล้วจะเป็นไปตามที่สังคมคาดหวังหรือไม่ก็ตาม^{๔๓}

งามพิศ สัตย์สงวน ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร^{๔๔}

อดุลย์ ต้นประยูร กล่าวถึงความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท คือ การกระทำการแสดงออกทางกริยา หรือการแสดงออกที่แสดงถึงทัศนคติของบุคคลตามสถานภาพทางสังคมต่างๆ^{๔๕}

เหลือ เอกตะคุ ได้สรุปว่า บทบาท หมายถึง รูปแบบแนวทางการแสดง พฤติกรรมแสดงความคิดเห็น และการปฏิบัติของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับจากสังคม เช่น ครูมีบทบาทหน้าที่ในการสั่งสอนให้ความรู้แก่นักเรียน^{๔๖}

^{๔๒}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖).

^{๔๓}สงวน สุทธิเลิศอรุณ, **ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพัฒนาพาณิชย์, ๒๕๔๗).

^{๔๔}งามพิศ สัตย์สงวน, **สังคมและวัฒนธรรมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘).

^{๔๕}อดุลย์ ต้นประยูร, **สังคมวิทยาการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๘).

^{๔๖}เหลือ เอกตะคุ, “บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๗).

สุพัตรา สุภาพ ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวัง สำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวัง โดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อให้ผู้สัมพันธ์มีการกระทำกันทางสังคม^{๔๗}

สุนทร กุญชร กล่าวว่า บทบาท หมายถึง แนวทางของการแสดงออกหรือปฏิบัติตาม อำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในตำแหน่งทางสังคม ทางหน้าที่การงาน ตามสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล ที่เป็นอยู่ เช่น ครูมีบทบาทหน้าที่ในการสอนให้ความรู้แก่นักเรียน ตำรวจมีบทบาทหน้าที่ในการรักษา ความสงบภายในประเทศ เป็นต้น^{๔๘}

สุรพล สุวัตติกุล กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ ที่รับผิดชอบและการปฏิบัติตามตำแหน่ง ตามสถานภาพของแต่ละบุคคลที่เป็นอยู่ ถ้าตำแหน่งหรือ สถานภาพเปลี่ยนไป บทบาทที่มีอยู่ก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย^{๔๙}

ยนต์ ชุ่มจิต ได้ให้ความเห็นว่า บทบาท หมายถึง ภาระที่ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพ ของแต่ละบุคคล เช่น เป็นพ่อแม่ นอกจากจะเลี้ยงดูดูแลให้ลูกเติบโตแล้ว จะต้องมีบทบาทในการอบรม สั่งสอนให้ความรู้ ป้องกันมิให้ลูกทำความชั่วหรือดูแลทุกข์สุขอื่นๆ ส่วนครูจะต้องมีบทบาทอื่นๆ นอกเหนือจากการอบรมสั่งสอนวิชาความรู้ เช่น ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนเสื้อผ้า อาหาร ส่งเสริม และพัฒนาจริยธรรมนักเรียน และดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของเด็กๆ^{๕๐}

วรรณณี ภาณุวัฒน์สุข ได้สรุปว่า บทบาท คือ การกระทำตามหน้าที่ที่กำหนดของบุคคล หรือพฤติกรรมที่คาดหวัง และเห็นได้ ซึ่งเป็นการกระทำของบุคคล^{๕๑}

^{๔๗}สุพัตรา สุภาพ, *จิตวิทยาสังคม*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘).

^{๔๘}สุนทร กุญชร, “บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕).

^{๔๙}สุรพล สุวัตติกุล, “ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการพัฒนาการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕).

^{๕๐}ยนต์ ชุ่มจิต, *ความเป็นครู*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๐).

^{๕๑}วรรณณี ภาณุวัฒน์สุข, “บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๗).

พินิจ เพ็ชรดารา กล่าวสรุปว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกตามสถานภาพของแต่ละบุคคลในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ^{๕๒}

ปราชญา กล้าผจญ ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง สิ่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่งหรือหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบหมายอำนาจนั้น^{๕๓}

จำนงค์ อดิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ ได้กล่าวถึงบทบาทว่า ประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ๓ ประการ^{๕๔} คือ

๑. บทบาทในอุดมคติ (ideal role) ได้แก่ บทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมาย หรือตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพหนึ่งๆ ควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้น

๒. บทบาทตามที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived role) เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นๆ จะคาดคิดด้วยตนเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ย่อมเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยม หรือบุคลิกภาพ และประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคน

๓. บทบาทที่แสดงออกจริง (actual/enacted role) ได้แก่ การกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทซึ่งเป็นทฤษฎีย่อยในทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Theory) โดยกล่าวถึงลักษณะของสังคมมนุษย์และลักษณะของปัจเจกบุคคลแล้ว ย้ำให้เห็นว่าตัวเชื่อมระหว่างมนุษย์กับสังคมนั้นก็คือบทบาท สังคมมนุษย์คือโรงละครมนุษย์ แต่ละคนคือตัวแสดงที่มีบทบาทชัดเจนสำหรับแสดง มีบทละครเป็นตัวกำกับ มนุษย์แต่ละคนมีตำแหน่งต่างๆ ชัดเจน ที่ต้องดำรง มีบรรทัดฐานสังคมควบคุมพฤติกรรม ตัวละครต้องเชื่อฟังผู้กำกับ มนุษย์ทุกคนก็ปรับตัวเข้ากับผู้ชมต้องสวมบทบาทผู้ชมประเภทต่างๆ (Generalized Others)

^{๕๒} พินิจ เพ็ชรดารา, “บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕).

^{๕๓} ปราชญา กล้าผจญ, พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐).

^{๕๔} จำนงค์ อดิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗).

และประการสุดท้ายต้องอาศัยความรู้ความชำนาญตนช่วยในการแสดง อาศัยศักยภาพของตนและทักษะในการแสดงบทบาทเข้าช่วย ซึ่งเป็นที่จะต้องใช้ในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น บทบาท คือ การทำหน้าที่ตามตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายโดยการปฏิบัติตามความรู้ความสามารถของบุคคลด้วยการปฏิบัติจริง โดยบทบาทนี้สามารถบอกไปถึงพฤติกรรมและลักษณะของผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ ได้อีกด้วย ซึ่งในบางครั้งบทบาทก็เป็นตัวชี้วัดด้านความสัมพันธ์ และความสำเร็จของแต่ละคนได้

ดังนั้น มนุษย์แต่ละคนแต่ละสถาบันต่างมีบทบาทหลายอย่างที่ซ้อนกันและกัน และต่างคนต่างได้แสดงบทบาทตามสิทธิหน้าที่หรือตามทัศนคติของตน บางครั้งการปฏิบัติบทบาทหนึ่งอาจจะไปขัดกับอีกบทบาทหนึ่งก็ได้ จึงมีความพยายามจัดบทบาทเพื่อความเหมาะสมในการแสดงบทบาทในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งในการกำหนดบทบาทของแต่ละคนจะมี ๒ ขั้นตอน คือ ขั้นที่เป็นบทบาททางความคิด และขั้นที่เป็นบทบาทในการแสดง พระสงฆ์ก็เช่นกัน โดยความเป็นพระสงฆ์ในทางศาสนาย่อมต้องมีหน้าที่ในการประกาศหลักธรรมทางศาสนาสู่ศาสนิกชน และพระสงฆ์ยังได้รับการบำรุงจากประชาชน พระสงฆ์จึงต้องมีการจัดบทบาทในฐานะเป็นสถาบันทางสังคม ดังนั้น ความหมายของบทบาทก็คือ สถานภาพที่ถูกกำหนดขึ้น โดยสังคมของแต่ละสังคม และเกิดจากการตกลงกันเองของสังคมนั้น และเป็นความคาดหวังหรือคาดหวังต่อบทบาทนั้นๆ ของกลุ่มชนนั้นๆ บางครั้งก็เกิดขึ้นเองโดยที่ไม่ได้ถูกกำหนดหรือคาดหวังจากสังคม เพราะเป็นบทบาทที่ถูกกระทำโดยมโนธรรม

ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

เมื่อกล่าวถึงพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล สิ่งที่จะเว้นไม่ได้ในการพิจารณาถึงการแสดงพฤติกรรม คือ บทบาทของบุคคล เพราะการแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลมีความเชื่อมโยงกับบทบาทที่พึงมีของบุคคล เป็นการแสดงให้รู้ว่าตนเองเป็นใครอยู่ในสถานภาพใด และควรมีบทบาทพฤติกรรมอย่างไร ซึ่งมีผู้จำแนกประเภทบทบาทได้ ดังนี้

สงวน สุทธิเลิศอรุณ ได้สรุปทฤษฎีบทบาทต่อไปนี้^{๕๕}

ทฤษฎีบทบาทของราล์ฟ ลินตัน (Aalph linton's Role Theory) ได้กล่าวว่า ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์

^{๕๕} สงวน สุทธิเลิศอรุณ, **ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพัฒนาพาณิชย์, ๒๕๔๗).

ทฤษฎีบทบาทของโฮมันน์ (Homann's Role Theory) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ตอนกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นครู ตอนเย็นแสดงบทบาทเรียนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบ เป็นต้น

ทฤษฎีบทบาทของพาร์สัน (Parson's Role Theory) กล่าวว่าไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลมีเพื่อนมากก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

ทฤษฎีบทบาทของเมอร์ตัน (Merton's Role Theory) ได้กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่งและบทบาทควบคู่กันไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทักษะของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ ตลอดจนถึงลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น

ทฤษฎีบทบาทของกู๊ด (Good's Role Theory) ได้กล่าวว่า บทบาท คือ แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคล และบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้นๆ

ทฤษฎีบทบาทของกัสกิน (Guskin's Role Theory) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนคือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเอง และทฤษฎีบทบาทตัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่างๆ ในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่างๆ ควรปฏิบัติอย่างไร

จากแนวคิดทฤษฎีต่างๆ สรุปได้ว่า บทบาท คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาตามหน้าที่หรือตำแหน่งที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เพื่อให้เป็นที่รู้เห็นของบุคคลอื่น และการแสดงออกถึงบทบาทหน้าที่ในขณะนั้น บางครั้งในคนเดียวก็มีทั้งบทบาทและหน้าที่ในขณะเดียวกันหรืออาจมีหลายบทบาทและหน้าที่ในขณะเดียวกันก็ได้ ทฤษฎีก็มีทั้งบทบาทของบุคคลในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมที่อาศัยบทบาทเป็นตัวเชื่อมในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ความเข้าใจบทบาทและความสามารถในการแสดงบทบาทจะเป็นอุทาหรณ์ กรณีชีวิตความสำเร็จหรือล้มเหลวของบุคคลซึ่งดำรงสถานภาพต่างๆ ในสังคมได้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา^{๕๖}

๑. ผู้บริหารสถานศึกษา คือ บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน

๒. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนเมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่ง

^{๕๖}กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.ท.), ๒๕๔๖).

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร^{๕๖} มีดังนี้

๑. บทบาทการจัดการงานวิชาการ ได้แก่ งานหลักสูตร งานการสอน งานประเมินผล การเรียนการสอน และงานนิเทศการศึกษา

๒. บทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนวิชาการ ได้แก่ การจัดสายงานการจัดบุคลากร เข้าสายงาน การจัดการทรัพยากรและเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำงาน การจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้บุคลากร การวางแผนดำเนินงาน การจัดประเมินผลการทำงาน

๓. บทบาทหน้าที่ในการประสานงาน การประสานงานของผู้บริหารมีเหตุผลที่สำคัญ คือ การให้งานต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานย่อยที่อยู่ในโรงเรียน ได้ดำเนินการไปอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กัน เพื่อให้งานของโรงเรียนบรรลุตามที่กำหนดไว้

อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา ตามกฎหมายการศึกษาที่กำหนดไว้ ดังนี้

๑. กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

๑) การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด (ม.๒๒)

๒) การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม (ม.๒๓)

๓) จัดการประเมินผู้เรียน พิจารณาจากพฤติกรรมการเรียนและกิจกรรม (ม.๒๖)

๔) จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลาง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ (ม.๒๗ วรรค ๒)

๕) ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน (ม.๒๘)

๖) พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน (ม.๓๐)

๗) บริหารและจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ตามที่กระทรวงกระจายอำนาจให้ (ม.๓๕)

^{๕๖}ปริชา คัมภีร์ปกรณ์, การพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา, (นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๕).

๘) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.๔๐)

๙) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษา (ม.๔ วรรค ๔)

๑๐) จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน (ม.๔๘)

๑๑) ให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐาน ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับ สถานศึกษาตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอก ที่ทำการประเมินคุณภาพนอกสถานศึกษา (ม.๕๐)

๑๒) ระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและยกย่อง เชิดชูผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (ม.๕๑)

๑๓) ปกครอง บำรุงรักษา ดูแลใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ สถานศึกษา ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและเป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหา รายได้จากบริการของสถานศึกษา และเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์ และภารกิจหลักของสถานศึกษา (ม.๕๘ วรรค ๑)

๑๔) พัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา (ม.๖๕)

๑๕) พัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (ม.๖๖)

Richard D. Gorton เสนอบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ๑๖ ประการ^{๕๘} คือ

๑. บทบาทการเป็นผู้กำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน (Direction setter) ผู้บริหารจะต้อง ช่วยให้เห็นหน่วยงานบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการชี้แจง ทำความเข้าใจ เขียนวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

๒. บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ (Leader catalyst) บทบาทนี้จำเป็นจะต้องมี ความสามารถในการจูงใจ กระตุ้น และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์การ มีทักษะ ในกระบวนการกลุ่ม

๓. บทบาทเป็นนักวางแผน (Planner) จะต้องมีความสามารถในการคาดคะเนเหตุการณ์ ในอนาคต เตรียมบุคลากรให้พร้อมในการรับมือกับสิ่งใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในการ วางแผน

^{๕๘} Richard D. Gorton, *School Administration and Supervision*, (Dubuque : Wm. C Brown, 1983).

๔. บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ (Decision maker) บทบาทนี้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีต่างๆ ของการตัดสินใจ มีความสามารถในการตัดสินใจ

๕. บทบาทเป็นผู้จัดองค์การ (Organizer) ผู้บริหารจำเป็นต้องออกแบบขยายงาน และกำหนดโครงสร้างขององค์การขึ้นใหม่ ผู้บริหารจำเป็นต้องเข้าใจพฤติกรรมขององค์การ

๖. บทบาทเป็นผู้เปลี่ยนแปลง (Change manager) ผู้นำจะต้องนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่สถาบันเพื่อเพิ่มพูนคุณภาพของสถาบัน

๗. บทบาทเป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ เข้าใจเครือข่ายของการสื่อสาร วิธีนิเทศ เข้าใจระบบการรายงานที่ดี จึงจะสามารถประสานกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๘. บทบาทเป็นผู้สื่อสาร (Communicator) ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการสื่อสาร ทั้งการพูดและการเขียน รู้จักใช้สื่อต่างๆ เพื่อการสื่อสาร

๙. บทบาทเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง (Conflict manager) ผู้บริหารจะต้องเข้าใจความขัดแย้ง จะต้องมีความสามารถในการต่อรอง โกล่เกลี่ย จัดการกับความขัดแย้งและแก้ปัญหาความขัดแย้ง

๑๐. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา (Problems manager) ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการวินิจฉัยปัญหา แก้ปัญหา

๑๑. บทบาทเป็นผู้จัดระบบ (Systems manager) ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ระบบและกระบวนการที่เกี่ยวข้อง จะต้องเข้าใจในการนำทฤษฎีทางการบริหารไปใช้ประโยชน์

๑๒. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional) ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในระบบการเรียนรู้ การเจริญ และการพัฒนาการของมนุษย์ เข้าใจทฤษฎีการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

๑๓. บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล (Personnel) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในเทคนิคของการเป็นผู้นำ การเจรจาต่อรอง การประเมินผลงาน และการปฏิบัติงานของบุคคล

๑๔. บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร (Resource) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการเงินงบประมาณ สามารถในการบริหารวัสดุ ครุภัณฑ์ การก่อสร้าง การบำรุงรักษา

๑๕. บทบาทเป็นผู้ประเมิน (Appraiser) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการประเมินความต้องการ การประเมินระบบ วิธีการทางสถิติ และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

๑๖. บทบาทเป็นนักประชาสัมพันธ์ (Public relater) ผู้บริหารต้องมีทักษะในการสื่อความหมาย รู้จักวิธีสร้างภาพพจน์ที่ดี รู้จักและเข้าใจการเผยแพร่ข่าวสารด้วยสื่อและวิธีการต่างๆ

๑๓. บทบาทเป็นประธานในพิธีการ (Ceremonial head) ผู้บริหารจำเป็นจะต้องใช้ความสามารถในบทบาทต่างๆ ที่กล่าวมา เพื่อแสดงบทบาทนี้

ธีระ รุณเจริญ ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของนักการศึกษาไว้^{๕๕} ดังนี้

๑. บทบาทในการบริหารงานบุคคล เมื่อมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการจากกระทรวงไปยังสถานศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยจะเป็นการบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการ ความรับผิดชอบของผู้บริหารจะมากขึ้น ซึ่งนอกจากจะต้องบริหารจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดแล้ว จะต้องบริหารหน่วยงานให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด เช่น การสรรหาบุคคล การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง หรือการให้ความดีความชอบ การดำเนินการทางวินัย ผู้บริหารจะต้องเป็นนักบริหารมืออาชีพ ทันสมัย และมีลีลาการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านและสังคมที่ดี (Good Governance) อันได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความรับผิดชอบ

๒. บทบาทในการบริหารงบประมาณและการเงิน ผู้บริหารควรมีกระบวนการพิจารณางบประมาณที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

๑) การจัดทำงบประมาณ โดยสถานศึกษาเสนอเป้าหมายและความต้องการงบประมาณ ในขั้นตอนนี้ผู้บริหารจะต้องทำแผนงบประมาณระยะปานกลาง ๑ ปี ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย จำนวนนักเรียนล่วงหน้า ๑ ปี ประกอบด้วย การประมาณการงบประมาณ การกำหนดวงเงินงบประมาณขั้นต่ำ (Based Line Budget) ที่ต้องการขอในแต่ละปี

๒) การจัดสรรงบประมาณ ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณ โดยแบ่งออกเป็น งบลงทุน งบดำเนินการ และงบรายหัว

๓) การบริหารอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และได้ผลตามเป้าหมาย ทั้งงบลงทุน งบดำเนินการ และงบรายหัว ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ

๔) การติดตาม ตรวจสอบ และรายงาน ผู้บริหารต้องมีความสามารถสูงในการติดตาม ตรวจสอบ และรายงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักเสมอว่าบทบาทของผู้บริหารในการบริหารงบประมาณและการเงิน จะอยู่ภายใต้การบริหารในรูปแบบคณะกรรมการเสมอ

^{๕๕}ธีระ รุณเจริญ, การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : U.L.T. เพรส, ๒๕๔๖).

๓. บทบาทเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการ ส่งเสริมสนับสนุนอำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา และดูแลให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม โดยสรุปได้ดังนี้

๑) ศึกษาค้นคว้าและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจ มีวิสัยทัศน์ เห็นความสำคัญ และมีเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพทางการศึกษา

๒) สร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรในสถานศึกษา

๓) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

๔) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

๕) เตรียมวางแผนและจัดทำระบบข้อสารสนเทศภายในสถานศึกษา

๖) การดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

๗) การตรวจสอบและติดตามการสร้างเครื่องมือในการประเมินการดำเนินการประเมินการวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการเขียนรายงานการประเมินตนเอง

๘) การรับการประเมินภายนอก ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญ คือ เป็นแกนนำในการเตรียมการหรือวางแผนให้สถานศึกษาพร้อมกับการประเมิน เป็นผู้ประสานงานและผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้ชี้แจงทำความเข้าใจหรือให้ข้อมูลสารสนเทศเพิ่มเติมแก่คณะผู้ประเมินภายนอก เป็นผู้ตรวจสอบและลงนามรับทราบในการรายงานการประเมินของคณะผู้ประเมินภายนอก และนำผลการประเมินภายนอก ไปปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา

๔. บทบาทในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนครู ซึ่งเป็นบุคลากรหลัก และมีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

๑) สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

๒) การพัฒนาหลักสูตร

๓) การจัดหาแหล่งการเรียนรู้

๔) การวิจัยในชั้นเรียน

๕) การจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้

๖) การจัดทำงบประมาณสนับสนุน

๗) การเผยแพร่ผลงาน

๘) การให้ขวัญกำลังใจ

๙) บทบาทในการสนับสนุนการนิเทศการจัดการเรียนการสอน

๑๐) บทบาทในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล

๕. บทบาทในการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารมีบทบาทดังนี้

๑) การพัฒนาครูให้สามารถปฏิบัติงานปฏิรูปการเรียนรู้

๒) การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู

๓) การพัฒนาความก้าวหน้าของครู

ธีระ รุญเจริญ ได้กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารที่ผ่านมาได้แก่เรื่องบุคลากร เรื่องของนักเรียน เรื่องโรงเรียนกับชุมชน การพัฒนาหลักสูตรและการสอน การเงินและการจัดการ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และความสัมพันธ์ระหว่างงานต่างๆ การวางแผนการจัดองค์การ การนำและการควบคุม และในปัจจุบันนี้ ผู้บริหารต้องเพิ่มการฝึกฝนทางการเป็นผู้นำทางการสอน และผู้นำทางการสอนจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้อยู่เสมอ^{๖๐} คือ

๑. สามารถทำงานร่วมกับครูในโรงเรียน

๒. สามารถแบ่งปันความรู้ทางการวิจัยกับผู้ร่วมงาน

๓. การนำกระบวนการประเมินผลไปใช้

๔. การที่จะรู้ว่าอะไรที่กำลังเกิดขึ้นในทุกๆ ชั้นเรียน

๕. การจัดหาบทความที่เป็นประโยชน์หรือผลงานวิจัยต่างๆ ให้กับครูทางใดก็ได้ พยายามที่จะพูดหรือเสนอผลงานวิจัยที่ค้นพบที่คิดว่าเป็นประโยชน์กับโรงเรียนและครูเป็นสิ่งกำลังทันสมัย โดยให้ครูคิดว่าเป็นเพียงผู้ที่จะกระตุ้นให้ครูได้ติดตามเท่านั้น

๖. บทบาทในการพัฒนาตนเอง

๗. บทบาทในการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณครู ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการได้ ดังนี้

๑) ใช้จรรยาบรรณครูเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการประเมินครู

๒) ใช้จรรยาบรรณครูเป็นเครื่องมือในการบริหารด้วยการสอดส่องดูแลและควบคุมความประพฤติ และการปฏิบัติของครู

๓) ประเมินครูเป็นรายบุคคล

^{๖๐}ธีระ รุญเจริญ, การบริหารเพื่อการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร: เพลิดเพลินการพิมพ์, ๒๕๔๕).

๔) ให้ครูประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู แล้วกำหนดแนวทางในการพัฒนา

๕) นิเทศ ควบคุม ตรวจสอบ และปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

๘. บทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ผู้บริหารมีบทบาท ดังนี้

๑) บทบาทวิเคราะห์สภาพชุมชนและท้องถิ่น

๒) บทบาทการแสวงหาความร่วมมือจากชุมชนและท้องถิ่น

๓) บทบาทในการสนับสนุนและพัฒนาชุมชน

๔) บทบาทการมีส่วนร่วมกับการบริหารส่วนท้องถิ่น

บทบาทของผู้บริหารในโรงเรียนในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญสรุปได้^{๖๐} ดังนี้

๑. เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของครูและนักเรียน

๒. เป็นผู้นำในการบริหาร โดยยึดแนวทางการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM)

๓. เป็นผู้นำด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้

๔. เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการ

๕. เป็นผู้ประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๖. เป็นผู้นำในการบริหารงานประชาธิปไตย โดยร่วมกันทำงานเป็นทีม และส่งเสริมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน

๗. เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาและเป็นเอกลักษณ์ขององค์กรในทางสร้างสรรค์

๘. เป็นผู้นำในการบริหารคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

๙. เป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

๑๐. เป็นผู้นำในการจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

^{๖๐}สุพล วงสินธ์, การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้, วารสารวิชาการ, ปีที่ ๗ (ก.ก. ๒๕๔๕).

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารศึกษาที่จะดำเนินการบริหารสถานศึกษาภายในโรงเรียน นอกจากจะดำเนินการในเรื่องบริหารบุคลากร บริหารงานทั่วไป บริหารแผนงานและงบประมาณ และบริหารวิชาการ ผู้บริหารควรมีบทบาทในด้านเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยเฉพาะหลักสูตรตาม พ.ร.บ.การศึกษา ๒๕๔๒ ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจเป็นอย่างดี สามารถนำสถานศึกษาไปสู่ทิศทางที่กำหนด เป็นผู้นำการประสานสัมพันธ์ เป็นนักประชาสัมพันธ์ที่ดี ทั้งในโรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันและกัน เป็นนักประชาธิปไตย บริหารงานแบบมีส่วนร่วม ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในโรงเรียน ทั้งด้านวิชาการ งานกิจการนักเรียน และงานอื่นๆ ส่งเสริมให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ส่งเสริม และพัฒนาบุคลากรในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ปี ๒๕๔๕ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริการและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน) สรุปว่า คุณธรรมเร่งด่วนที่ควรดำเนินการตามลำดับ^{๖๒} คือ

๑. ความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์สุจริต คือ การยึดมั่นในความสัตย์จริงและในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม มีความซื่อตรง และมีเจตนาที่บริสุทธิ์ ปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นโดยชอบ ไม่คดโกง

แนวคิด การดำเนินชีวิตในสังคมนั้น ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น ไม่ว่าจะซื่อสัตย์ต่อตนเองหรือผู้อื่น ดังนั้น การที่เราจะมีความซื่อสัตย์สุจริตนั้น เราจะต้องปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตอย่างถูกต้อง และให้เห็นโทษของการไม่ซื่อสัตย์สุจริตว่าจะส่งผลต่อตนเองและสังคมอย่างไรบ้าง

๒. ความเอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ เมตตา

ความเอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ เมตตา คือ การอยู่ร่วมกันในสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความเอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ ไม่ตรีที่ดีต่อกัน

แนวคิด การที่จะอยู่กันอย่างสันติสุข ความมีน้ำใจเป็นเรื่องที่ทุกคนทำได้ โดยไม่ต้องใช้เงินทองมากมาย เพียงแต่แสดงความเมตตา กรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ โดยการช่วยเหลือเล็กๆ น้อยๆ

^{๖๒}วาสนา ทัศนาภ โศ, “การประเมินการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูนเขต ๑”, วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘).

ก็เป็นการแสดงน้ำใจได้ เช่น การพาเด็กหรือผู้สูงอายุข้ามถนน หรือการสละที่นั่งบนรถโดยสาร ให้หญิงมีครรภ์ เป็นต้น ก็นับว่าเป็นการแสดงน้ำใจ การแสดงความมีน้ำใจจึงไม่ใช่วัดกันด้วยเงิน บางคนมีเงินมากอาจเลี้ยงน้ำใจก็ได้ บางคนเป็นเศรษฐีแต่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่ยอมสละเงินโดยไม่รับผลประโยชน์ตอบแทน

๓. ความละเอียด เกรงกลัวต่อบาป

ความละเอียด เกรงกลัวต่อบาป หมายถึง ความเกรงกลัวต่อผลของความชั่ว ต่อผลของความทุจริตที่ทำไว้

แนวคิด หากเราคิดจะทำสิ่งใดที่ชั่ว ความละเอียดจะเกิดขึ้นมาในใจ แม้ว่าคนอื่นจะไม่เห็น คิดทำชั่วคืออย่างไร สิ่งใดที่เป็นไปเพื่อความเลวทราม ไม่ถูกต้องทางธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า อันนั้นเป็นความเลว ถ้าเราทำอะไรลงไป ถ้าหากว่ามันไม่ถูกต้องแล้วมันรู้สึกจะละเอียดในใจ ตนเอง นั่นเรียกว่า ผิดจากธรรม ความละเอียดนี้แหละเป็นต้นเหตุให้ทำความดี ความดีทั้งหมดเกิดจากความละเอียดทั้งนั้น ความไม่ดีเกิดจากความไม่ละเอียดนั่นเอง ศีล ๕ ข้อ มีความละเอียดเป็นเบื้องต้น เป็นสมุฏฐาน หากว่ามีความละเอียดในใจแล้วไม่กล้าทำ ศีลข้อนั้นถึงควั่นได้หมด

๔. มีจิตสำนึกสาธารณะ

การมีจิตสาธารณะ คือ การมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม มีความตระหนักรู้และคำนึงถึงสังคมส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อดังกล่าวในการกระทำใดๆ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อส่วนรวม และพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม

แนวคิด การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคมหนึ่งนั้น ต้องอาศัยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งการที่สมาชิกในสังคมคิดและทำเพื่อส่วนรวม รู้จักการให้ เพื่อสังคม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเป็นใหญ่ และพร้อมที่จะเสียสละหรือช่วยปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม

๕. การมีสติ

การมีสติ คือ การมีจิตสำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตัวเองและปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด เคารพกฎเกณฑ์กติกา พร้อมให้ตรวจสอบการกระทำได้เสมอ หากมีการกระทำผิดก็พร้อมที่จะยอมรับและแก้ไขในสิ่งที่ผิด

แนวคิด ในทุกสังคมประกอบด้วยสมาชิกหรือบุคคลที่แตกต่างหลากหลายตามบทบาท และหน้าที่ต่างๆ ที่เหมือนกันบ้างและต่างกันบ้าง ตั้งแต่เป็นสมาชิกของครอบครัว สมาชิกของโรงเรียน สมาชิกของที่ทำงาน และสมาชิกของสังคม ดังนั้น การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เข้าใจซึ่งกันและกัน ไม่ละเมิดผู้อื่น และพร้อมยอมรับในการกระทำของตนเองนั้น สมาชิกทุกคนจะต้อง

เข้าใจความรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ของตนเองและบุคคลต่างๆ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ อย่างมีความรับผิดชอบ พร้อมทั้งจะให้มีการตรวจสอบได้ มีความเคารพต่อกฎเกณฑ์กติกาอย่างมีวินัย

๖. ความขยัน หมั่นเพียร

ความขยัน หมั่นเพียร คือ การดำเนินชีวิตโดยยึดหลักความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่ละโมภ โลกมาก รู้จักยับยั้งชั่งใจ และต้องไม่เอาเปรียบหรือเบียดเบียนทั้งตัวเองและผู้อื่น

แนวคิด การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ถือว่าเป็นแบบอย่างที่ดี ที่ควรถือปฏิบัติ การรู้จักความพอดี พอประมาณในการใช้ชีวิต การรู้สึกพอใจในสิ่งที่มีอยู่ การรู้ประหยัดและรู้คุณค่าสิ่งของเป็นเรื่องสำคัญในการสร้างนิสัยที่เป็นอยู่อย่างพอเพียง จะไม่ทำให้เกิดการค้ำครั้นแบบเห็นแก่ตัวและขาดสติ ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและสังคมในภาพรวมด้วย

๒.๓ ความสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี

โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จัดเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ประเภท สหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๓ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนตั้งอยู่เลขที่ ๑๑๕/๑ หมู่ ๓ ถนนศรีสมาน ตำบลบ้านใหม่ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้ประกาศตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๑๕ โดยกรมสามัญศึกษาได้กำหนดโครงการจัดตั้งโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ ๙ เนื่องในวโรกาสเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ เพื่อถวาย เป็นพระราชสักการะและเป็นอนุสรณ์สถาน ให้อนุชนรุ่นหลังได้รำลึกคุณความดีพระองค์ท่านสืบไป อีกทั้งเป็นจุดสกัดไม่ให้ให้นักเรียนในเขตปริมณฑลเข้าไปเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการจราจรของกรุงเทพมหานครได้อีกส่วนหนึ่งด้วยการเตรียมการก่อตั้งโรงเรียน โดยนายโกวิท วรพิพัฒน์ อธิบดีกรมสามัญศึกษา (ตำแหน่งขณะนั้น) ได้มอบหมาย นายกว้าง รอบคอบ รองอธิบดีกรมสามัญศึกษา (ตำแหน่งขณะนั้น) ดำเนินการประสานการก่อตั้งและได้ติดต่อขอใช้ที่ดิน สาธารณะประโยชน์ บริเวณหนองสามสาม ถนนศรีสมาน ดัดทางเข้าสวนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น ๒๐ ไร่ ๒ งาน ๒๕ ตารางวา เป็นสถานที่ก่อสร้างโรงเรียน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการดำเนินการต่างๆ เช่น การสูบน้ำออกจากพื้นที่ โดยกรมชลประทานปากเกร็ด และนายดิเรก ถึงฝั่ง นายอำเภอปากเกร็ด การถมที่ดินในบริเวณ ก่อสร้างโดยนายลำ สุขใจ มีคหบดีประชาชนร่วมบริจาคทรัพย์ในการดำเนินการ ๕ ล้านบาท สมทบกับงบประมาณทางราชการใช้ชื่อโรงเรียนตามที่ได้รับพระราชทาน คำนำหน้าโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถว่า “นวมินทรราชินูทิศ” ตามด้วยโรงเรียนที่เลี้ยง (ขณะนั้น) คือ หอวัง และสถานที่ตั้งคือจังหวัดนนทบุรี จึงได้ชื่อว่า “นวมินทรราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี

สัญลักษณ์ประจำโรงเรียน

ชื่อภาษาไทย โรงเรียนนวมินทรราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี

อักษรย่อภาษาไทย นมร.ห.ว.น.

ชื่อภาษาอังกฤษ Nawamintharachinuthid Horwang Nonthaburi School

อักษรย่อภาษาอังกฤษ NMR.H.W.N

เว็บไซต์ www.hwn.ac.th

ตราสัญลักษณ์ประจำโรงเรียน ตราประจำโรงเรียนนวมินทรราชินูทิศ เป็นรูปอักษรพระนามาภิไธยย่อ สก ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีอักษรกำกับสองแถว แถวบนเป็นรูปโค้ง มีข้อความว่า “โรงเรียนนวมินทรราชินูทิศ” แถวล่างเป็นแนวขวางตรง มีข้อความว่า “หอวัง นนทบุรี” ซึ่งใช้ร่วมกับโรงเรียนในโครงการเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยได้พระราชทานนามนำหน้าว่า “นวมินทรราชินูทิศ”

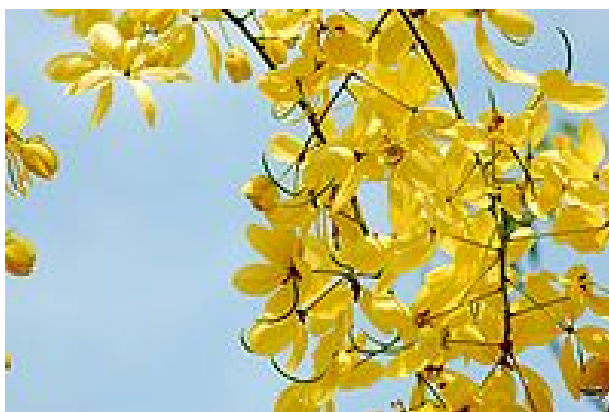
คำขวัญ รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำริ

คติพจน์ สุตะสุตฺถิ ลภเต ปญญํ ผู้ฟังดี ย่อมเกิดปัญญา

สีประจำโรงเรียน

- สีน้ำตาล หมายถึง เลือดเข้มข้น ความแข็งแรง จิตใจหนักแน่น
ประหยัด เรียบง่าย และสุภาพ
- สีเหลือง หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม
และการยึดมั่นในคุณธรรม เป็นแนวดำเนินชีวิต

ต้นไม้ประจำโรงเรียน ต้นราชพฤกษ์

การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีแนวทางการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ดังนี้^{๖๓}

วิสัยทัศน์ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมเทคโนโลยี แหล่งการเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น บริหารการจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และมีบุคลากรทางการศึกษาที่พัฒนาตนเอง เข้ามาร่วมมาตรฐานวิชาชีพเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความรู้ อยู่เป็นสุข

เป้าประสงค์

๑. เพื่อให้ นักเรียนรู้จักบทบาทและหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

^{๖๓}รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๔๕, ข้อมูลพื้นฐาน, โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี, ๒๕๔๕.

๒. มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการแสวงหาความรู้ความสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

๓. เป็นบุคคลใฝ่รู้ ใฝ่เรียน กล้าคิดกล้าแสดงออกและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๔. มีทักษะในการใช้ภาษาไทยและต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้

๕. มีทักษะในการทำงานพื้นฐานในการประกอบอาชีพ มีความสามารถในการจัดการ และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

๖. มีสุขภาพแข็งแรง ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด เห็นประโยชน์ของ การออกกำลังกายและเล่นกีฬาเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเอง

๗. มีความภูมิใจในความเป็นไทย รักษาเอกลักษณ์ไทย รักท้องถิ่น อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข

๘. รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในสังคม รู้จักเลือกเปิดรับวัฒนธรรม วิชาการอันทันสมัย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. มีความรับผิดชอบ

๒. ซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูกตเวที

๓. ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ก้าวหน้าทางวิชาการ

๔. ประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

๕. มีน้ำใจเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามตัวบ่งชี้ของมาตรฐานที่ ๑ โดยดำเนินการกิจกรรมต่อไปนี้

๑. นักเรียนทุกคนได้รับการอบรมทุกสัปดาห์ โดยมีครูหัวหน้าระดับและครูที่ปรึกษาให้การอบรมในเรื่องต่างๆ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต เมื่อนักเรียนเก็บของมีค่าได้ นักเรียนจะแจ้งกลุ่มการบริหารกิจการนักเรียน เพื่อประกาศหาเจ้าของต่อไป ความกตัญญูกตเวที นักเรียนจะนำดอกไม้มากราบพ่อกราบแม่ในวันพ่อแห่งชาติและวันแม่แห่งชาติ นักเรียนสวดมนต์ประจำสัปดาห์ เป็นการปฏิบัติหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนา

๒. อบรมนักเรียนหน้าเสาธง ผู้บริหารและครูเวรประจำวันได้ให้การอบรมนักเรียนหน้าเสาธงเป็นประจำทุกวัน โดยให้การอบรมในเรื่องต่างๆ เช่น การมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและสังคม

๓. ตักบาตรทุกวันพุธ มีกิจกรรมตักบาตรทุกวันพุธ โดยมีครู นักเรียน เจ้าหน้าที่ ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการร้านค้าร่วมกันตักบาตรพระสงฆ์ ๑ รูป ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีตักบาตรอย่างถูกต้องและมารยาทชาวพุทธ

๔. กิจกรรมวันสำคัญทางราชการ โรงเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญทางราชการอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เช่น วันครู จัดกิจกรรมวันไหว้ครู ระลึกถึงพระคุณครู และมอบเกียรติบัตรให้กับครูดีเด่นประจำปีการศึกษา จัดงานวันพ่อ-วันแม่แห่งชาติ เพื่อให้นักเรียนยึดมั่นในความกตัญญูคุณงามความดีในวันขึ้นปีใหม่ จัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนตักบาตร ฟังพระเทศน์ เน้นความเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

๕. กิจกรรมวันสำคัญของสถานศึกษา โรงเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญของสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เช่น วันสถาปนาโรงเรียน โดยให้นักเรียนรักษาดินแดนอัญเชิญตราสัญลักษณ์ของโรงเรียน นักเรียนทุกคนแสดงความเคารพตราสัญลักษณ์ของโรงเรียน

๖. กิจกรรมโฮมรูม ครูที่ปรึกษาทำหน้าที่โฮมรูมนักเรียนประจำชั้นทุกวัน โดยโฮมรูมในเรื่องต่างๆ เช่น การรักษาวินัย รักษาความสะอาด นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของไทย

๗. คุณค่าธรรมจริยธรรม โรงเรียนจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรมทุกปีการศึกษา โดยให้นักเรียนอยู่ค่ายพักแรม ๒ คืน ๓ วัน โดยมีพระวิทยากรจากวัดต่างๆ มาให้ความรู้ตามหลักธรรมเบื้องต้น และคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิต

๘. การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ โรงเรียนจัดกิจกรรมแสดงตนเป็นพุทธมามกะในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔ เป็นประจำทุกปี เพื่อให้นักเรียนได้แสดงตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ถูกต้อง

๙. กิจกรรมเพื่อการกุศล โรงเรียนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเพื่อการกุศลอย่างต่อเนื่อง เช่น บริจาคทรัพย์ช่วยเหลือประเทศชาติ จัดค่ายอาสาช่วยเหลือ โรงเรียนต่างจังหวัด ส่งผลให้นักเรียนรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวมและมีจิตอาสา

๑๐. กิจกรรมสารวัตรนักเรียน สารวัตรนักเรียนมีหน้าที่ดูแลความปลอดภัยในทรัพย์สินของนักเรียนในระหว่างการร่วมพิธีเข้าแถวหน้าเสาธง

๑๑. กิจกรรมสุนทรภู่ครูวิถีชีวิตไทย จัดขึ้นทุกปีเพื่อรำลึกถึงครูภาษาไทย มีกิจกรรมอย่างหลากหลาย เช่น อ่านทำนองเสนาะสวดศิษย์สุนทรภู่ ประกวดแต่งคำประพันธ์ ประกวดคัดลายมือตอบคำถามเรื่องสุนทรภู่

๑๒. กิจกรรมวันภาษาไทย จัดขึ้นทุกปีเพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ ตัวแทนนักเรียนออกมากล่าวถึงที่มาของวันภาษาไทย และรณรงค์ให้เด็กไทยได้ใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องและตระหนักในความเป็นไทย

๑๓. กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา โรงเรียนร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กับหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง เช่น นำนักเรียนไปพุทธมณฑลในวันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา เป็นต้น

๑๔. พิธีหล่อเทียน/ถวายเทียนจำนำพรรษา โรงเรียนจัดให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการหล่อเทียนจำนำพรรษา และให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖ ถวายเทียนจำนำพรรษาที่วัดใกล้เคียง จำนวน ๕ วัด ในทุกๆ ปีการศึกษา เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้และเห็นความสำคัญของพิธีสำคัญทางศาสนา

๑๕. การจัดสอบธรรมศึกษา โรงเรียนจัดให้มีการสอบธรรมศึกษาเป็นประจำทุกปี โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกระดับชั้นในแต่ละปี มีนักเรียนสอบผ่านธรรมศึกษาตรี โท และเอก จำนวนมาก

๑๖. กิจกรรมปรับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยให้นักเรียนฟังคำบรรยายจากพระวิทยากร และให้นักเรียนช่วยกันบำเพ็ญประโยชน์ภายในโรงเรียน

๑๗. จัดกิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน มีการเลือกประธานนักเรียนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย และสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียนทำหน้าที่ประสานงานภายในโรงเรียน ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน

๑๘. การมอบทุนการศึกษา โรงเรียนจัดพิธีมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนทุกปีการศึกษา โดยมีทุนหลายประเภท เช่น ทุนเรียนดี ส่งผลให้นักเรียนมีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ทำให้นักเรียนแข่งขันกันทำความดี

๑๙. การทบทวนคำปฏิญาณลูกเสือ-เนตรนารี ทำพิธีทบทวนคำปฏิญาณทุกปีในวันลูกเสืออย่างเป็นทางการ

ผลการดำเนินงาน

๑. นักเรียนร้อยละ ๕๕ มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ

๒. นักเรียนร้อยละ ๕๗ มีความขยัน

๓. นักเรียนร้อยละ ๕๘ มีความซื่อสัตย์สุจริต

๔. นักเรียนร้อยละ ๕๗ มีความกตัญญูกตเวที

๕. นักเรียนร้อยละ ๕๕ มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม

๖. นักเรียนร้อยละ ๕๘ ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

ผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรม มีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา
 โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการในโรงเรียนเพื่อให้บรรลุตามตัวบ่งชี้ของมาตรฐานที่ ๑๑ โดยดำเนินการตามกิจกรรมดังต่อไปนี้^{๖๔}

๑. โครงการชมรมอภิบาล ผู้บริหารมีคุณธรรมและปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณ โดยจัดอบรม พัฒนาบุคลากรให้ความรู้เรื่องหลักธรรมอภิบาล และบริหารโดยยึดหลักธรรมภิบาล

๒. โครงการพัฒนาคุณภาพและยกระดับสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ผู้บริหาร มีการพัฒนาคุณภาพและยกระดับสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ทำให้การจัดการเรียนการสอน บรรลุอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓. โครงการสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหาร มีความรอบรู้ในการบริหารงานวิชาการ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ให้การสนับสนุนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น นักเรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ชนะการประกวดแข่งขันทั้งภายนอก และภายใน ทำให้ผลการทดสอบแห่งชาติของนักเรียนสามารถทำคะแนนเกิดคะแนนเฉลี่ยของ คะแนนระดับประเทศ

๔. โครงการสื่อสัมพันธ์บ้าน-โรงเรียน ผู้บริหารมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ทำให้ผู้ปกครองและโรงเรียนมีความเข้าใจและร่วมมือกับทางโรงเรียนในการ แก้ไขปัญหาของนักเรียนในทุกๆ ด้าน

๕. โครงการชุมชนสัมพันธ์สร้างสรรค์ความเข้าใจ ชุมชนมีความพึงพอใจในการบริหาร ของผู้บริหาร ให้ความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้โรงเรียนพัฒนาได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

ผลการดำเนินงาน

๑. ผู้บริหารร้อยละ ๕๐ มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ โดยยึดหลักธรรมภิบาล

๒. ผู้บริหารร้อยละ ๕๐ มีความสามารถในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓. ผู้บริหารร้อยละ ๕๐ มีความรอบรู้ในการบริหารงานวิชาการ หลักสูตร การจัดการเรียน การสอน และการวัดผลประเมินผล

^{๖๔}รายงานการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๓, มาตรฐานที่ ๑๑ ผู้บริหารมีภาวะ ผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ, โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี, ๒๕๕๓.

๔. ผู้บริหารร้อยละ ๕๐ มีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลชุมชน มีความพึงพอใจ

คุณธรรมนำความรู้ (Moral it the first)

เด็กยุคนี้อาจมีความรู้ดีแต่ไม่ค่อยอดทนต่อการรับฟังการอบรมสั่งสอนของผู้ใหญ่ แม้แต่พ่อแม่ ครูอาจารย์ก็ตาม พ่อแม่ ผู้ปกครองจำนวนไม่น้อยดูแลลูกไม่ได้ ลูกไม่เชื่อฟัง มาโรงเรียน ถ้าเชื่อฟังครูก็ยังพอประคับประครอง แต่บางคนกับครูก็ไม่เชื่อฟังอีกแล้วจะให้ทำอย่างไรดี

เราท่านทั้งหลายลองทบทวนดู มีอะไรที่มีอิทธิพลทำให้เด็กไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ และถ้าปล่อยไปอย่างนี้สังคมบ้านเราภายภาคหน้าจะอยู่กันอย่างไร คุณธรรมที่พร่าบ่นกันทุกวี่ทุกวันจะหลงเหลืออยู่ในสังคมนี้ไหม

ภาพรวมของสังคมในบ้านเมืองที่ได้เห็น ได้ยินกันอยู่ทุกวันนี้ มีตัวอย่างที่สร้างสรรค์ มากน้อยเพียงใด สถาบันต่างๆ ในสังคมได้แสดงบทบาทเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเด็กและเยาวชนกัน มากน้อยเพียงใด คุณธรรม ๘ ประการ ที่รัฐมุ่งมั่นจะสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวเด็กและเยาวชนไทย มีดังนี้

๑. ความขยัน
๒. ความประหยัด
๓. ความซื่อสัตย์
๔. ความมีวินัย
๕. ความสะอาด
๖. ความสุภาพ
๗. ความสามัคคี
๘. ความมีน้ำใจ

แม้แต่วัฒนธรรมการแต่งกายของต่างๆ เห็นๆ พฤติกรรม ตัวอย่างในทางลบของเรื่องเหล่านี้มีให้เห็นเป็นประจำจากสื่อมวลชนแขนงต่างๆ มันเป็นโรคระบาดที่คอยบั่นทอนความคิด ความเชื่อของเด็กและเยาวชนอย่างเหลือหลาย วงการศึกษาปัจจุบันจึงเน้นว่า “คุณธรรมนำความรู้” เราต้องยกย่องเชิดชูคนดีคนมีคุณธรรม เราต้องรังเกียจคนเกียจคร้านการงาน คนฟุ่มเฟือย คนขี้โกง คนฝ่าฝืนกฎระเบียบ คนสกปรก คนหยาบค้าย คนชอบขบถเหยียดให้แตกสามัคคี คนเห็นแก่ตัว รวมถึงคนแต่งกายไม่สุภาพ ไม่เรียบร้อยตามกาลเทศะ

โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี มีความตระหนักในสิ่งนี้มาก แม้จะต้องด้านกับกระแสที่เบี่ยงเบน แต่ก็พยายามยื่นหยัดอยู่กับความถูกต้องด้วยการปลูกฝังคุณธรรม ความเป็นคนดี ให้แก่นักเรียน โดยกระบวนการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่

๑. การประชุมผู้ปกครองและเครือข่ายผู้ปกครอง

เพื่อให้ผู้ปกครองได้รับฟังคำชี้แจงแนวนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการต่างๆ ของโรงเรียน ในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนทั้งในด้านความรู้ คุณธรรม และสุขภาพพลานามัย พร้อมกันนั้น ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแล แก้ไข แจ้งเบาะแสพฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่เหมาะสม กับสภาพนักเรียนให้โรงเรียนทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

๒. การปฐมนิเทศนักเรียนใหม่

เพื่อให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มีความพร้อม ในการศึกษาภายใต้เงื่อนไขใหม่ ทั้งในเรื่องกฎระเบียบต่างๆ หลักสูตร สถานที่สิ่งแวดล้อม การมี เพื่อนใหม่ และแนวทางการดำเนินชีวิตประจำวันในโรงเรียน

๓. ค่ายคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติฯ

เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้ตระหนักในการประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรม โดยพระอาจารย์ และวิทยากรภายนอกสถานศึกษาบนพื้นฐานความคิดที่ว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลานำบุตรธิดา ไปให้พระสงฆ์อบรมสั่งสอน โรงเรียนจึงได้จัดกิจกรรมนี้ขึ้นเพื่อเติมเต็มสิ่งดังกล่าวที่ขาดหายไป อีกประการหนึ่งเพื่อสร้างค่านิยมที่ชัดเจนแก่นักเรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย ซึ่งหลักสูตรค่ายเฉลิมพระเกียรติฯ ได้ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวกันอย่างจริงจัง ตลอดเวลาการเข้าค่าย ๓ วัน ๒ คืน

๔. พิธีไหว้ครู

เพื่อให้ นักเรียนเกิดความตระหนักในบทบาทของความเป็นศิษย์ เป็นพิธีที่แสดงตนเป็นศิษย์ จะเชื่อฟังการอบรมสั่งสอนของครู และให้ความเคารพนับถือครู กล่าวได้ว่าวันนี้เป็นศิษย์ครู

๕. การตรวจปัสสาวะหาสารเสพติด

เพื่อการป้องปรามมิให้นักเรียนใช้สารเสพติดประเภทยาบ้า และในที่สุดโรงเรียนก็มีความมั่นใจว่า นักเรียนของเราไม่เสพยาบ้าแม้แต่รายเดียว

๖. อบรมแกนนำนักเรียนประเภทต่างๆ

เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนที่ผ่านการอบรมและมีศักยภาพการเป็นผู้นำสูง ได้เป็นแกนนำ ในการจัดกิจกรรมรณรงค์เกี่ยวกับยาเสพติดทุกประเภท และเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของ ยาเสพติดทั้งในโรงเรียนและชุมชน กลุ่มนักเรียนแกนนำต่างๆ เช่น กลุ่มแกนนำนักเรียนต่อต้าน สารเสพติด กลุ่มวีแคร์ กลุ่มเพื่อนเพื่อเพื่อน กลุ่มนกกระดาศ เป็นต้น

๗. การเยี่ยมบ้าน

เพื่อส่งเสริมให้คุณครูได้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลได้มากขึ้น จะเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจดูแลช่วยเหลือหรือส่งเสริมพัฒนานักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โรงเรียน มีนโยบายให้คุณครูเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน แต่โดยสภาพจริงผู้ปกครองบางท่านไม่พร้อมที่จะให้คุณครูไปเยี่ยมบ้าน หรือนักเรียนบางคนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการนัดหมาย และบางคนบ้านไกลมากลำบากในการเดินทาง คุณครูก็จะงดเว้นการเยี่ยมบ้านกรณีดังกล่าว

๘. การอบรมผู้นำนักเรียน

เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการนักเรียนและหัวหน้าชั้นเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบ และเสริมสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำให้แก่นักเรียนดังกล่าว ให้นักเรียนสามารถเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรม และปกครองดูแลเพื่อนนักเรียนด้วยกันเองตามภาวะการณ์ เป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนได้แนวทางหนึ่ง

๙. การรณรงค์ออกเสียงประชามติปีโดยร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐

เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับมาตราสำคัญๆ ของร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ อีกทั้งปลูกกระแสให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการออกเสียงประชามติฯ และเชิญชวนผู้ปกครองไปออกเสียงประชามติ ในวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๐

๑๐. กิจกรรมการประกวดดนตรีและแข่งขันกีฬา ดำเนินการโดยคณะกรรมการนักเรียน

เพื่อให้ให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งทักษะความสามารถพิเศษทางการดนตรีและกีฬา และเป็นการฝึกความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการดำเนินกิจกรรมของคณะกรรมการนักเรียน ผลปรากฏว่ามีวงดนตรีสดจริงและทีมฟุตบอลเข้าร่วมการประกวดแข่งขันเป็นจำนวนมาก

๑๑. พิธีถวายพระพรวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และ

สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ในกิจกรรมวันพ่อแห่งชาติและวันแม่แห่งชาติ

เพื่อปลูกฝังความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ แสดงความรักความกตัญญู กตเวทิต่อบิดามารดา คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง ร่วมกันถวายพระพรฯ อย่างพร้อมเพรียงกัน และผู้แทนนักเรียนได้แสดงออกต่อความรักและความกตัญญูต่อบิดามารดา ด้วยการเขียนบันทึกรักถึงพ่อแม่ มอบช่อดอกมะลิให้พ่อแม่ กราบพ่อ กราบแม่

๑๒. วันสถาปนาโรงเรียน

เพื่อแสดงถึงความรักความเทิดทูนและเสริมสร้างความภาคภูมิใจในสถาบันการศึกษา คณะครู นักเรียน ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง ร่วมพิธีทำบุญเนื่องในวันสถาปนาโรงเรียน

กิจกรรมที่ยกมาแสดงข้างต้นแล้วนี้ เป็นเฉพาะกิจกรรมสำคัญ ที่ช่วยเติมเต็มให้นักเรียน มีความพร้อมเบื้องต้นด้านค่านิยมความเป็นไทย และคุณธรรมที่ควรส่งเสริมให้เป็นส่วนหนึ่งของ ความเป็นตัวตนของนักเรียนเป็นพื้นฐาน ให้คุณครูสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นคนเก่งได้ง่ายขึ้น จึงสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักการ “คุณธรรมนำความรู้” ที่กล่าวมา

การดำเนินงาน โรงเรียนได้จัดกิจกรรมที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานมีคุณภาพครบถ้วน ตามมาตรฐานการศึกษา มีกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทำให้นักเรียน มีคุณลักษณะและคุณภาพตามลักษณะที่พึงประสงค์ เป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของโรงเรียน โดยการ จัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ และ ได้รับความร่วมมือจากนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนด้วยดี

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้รวบรวมงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

กัลยา ศรีปาน ได้ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียน บุญเลิศอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยภาพรวมองค์ประกอบ ด้านความใฝ่รู้ ด้านการประหยัด ด้านความเสียสละ ด้านความเมตตากรุณา ด้านความตรงต่อเวลา ด้านความสามัคคี อยู่ในระดับปานกลาง องค์ประกอบด้านความขยัน ความมีระเบียบวินัย ด้านความกตัญญูตเวที ด้านความเป็นผู้มีวิถฒนธรรม และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความอดทน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความยุติธรรมอยู่ในระดับน้อย และ นักเรียนหญิงมีคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างจากนักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ โดยนักเรียนหญิงจะมีคุณธรรมจริยธรรมมากกว่านักเรียนชาย และนักเรียนในระดับชั้นที่สูงกว่า จะมีคุณธรรมจริยธรรมมากกว่านักเรียนในระดับที่ต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕^{๖๕}

มนตรี กำลังดี ได้ศึกษาจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา อำเภอกะปง สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพังงา ประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ และ ๖ ผลการวิจัยพบว่า ระดับจริยธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาองค์ประกอบ ด้านความมีระเบียบวินัย ความความกตัญญูตเวที ด้านความเป็นผู้มีวิถฒนธรรมและปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียมประเพณี อยู่ในระดับมาก นักเรียนมีสภาพครอบครัวที่แตกต่างกันมีจริยธรรม

^{๖๕} กัลยา ศรีปาน, “ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา”, *ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.*, สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๒.

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยค่าคะแนนเฉลี่ยระดับจริยธรรมนักเรียน จากสภาพครอบครัวปกติสูงกว่านักเรียนจากสภาพครอบครัวไม่ปกติ ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมีจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ส่วนความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรม ส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความต้องการให้โรงเรียนมีการส่งเสริมจริยธรรม ในด้านต่างๆ คือ ครูควรจะสอนให้นักเรียนเชื่อฟังพ่อแม่ ครูอาจารย์ ครูควรกระตุ้นให้นักเรียน มีความขยันในการที่จะทำงานส่งครู โรงเรียนควรมีการรณรงค์ให้ประหยัดพลังงานในโรงเรียน ครูควรจะกดดันให้นักเรียนพูดความจริงต่อกัน โรงเรียนควรจัดให้มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการใฝ่รู้ ควรจัดกิจกรรมฝึกความอดทน รณรงค์ให้ใช้จ่ายอย่างประหยัด มีการแข่งกีฬา ภายในโรงเรียนเพื่อสร้างความสามัคคี^{๖๖}

ศุมนธา แก่นกูด ได้ศึกษาจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ สำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอพะโต๊ะ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชุมพร ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมจริยธรรมนักเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ ด้านความใฝ่รู้ ด้านความอดทน ด้านความประหยัด ด้านความเมตตากรุณา ด้านความยุติธรรม นักเรียนมีจริยธรรม อยู่ระดับปานกลาง^{๖๗}

จรัส ถาวร ศึกษาเรื่องพฤติกรรมของนักเรียนที่ผ่านการอบรมโครงการพัฒนาและ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม พบว่า การที่โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนั้น นำไปสู่ การเกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่นักเรียนได้รับการส่งเสริมจากครอบครัว ชุมชน กลุ่มเพื่อนนักเรียน และโรงเรียน^{๖๘}

^{๖๖}มนตรี กำลังดี, “ศึกษาจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกะปง สังกัดสำนักงาน ประถมศึกษาจังหวัดพังงา”, **ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.**, สาขาการบริหารการศึกษา, (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๑).

^{๖๗}ศุมนธา แก่นกูด, “ศึกษาจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอพะโต๊ะ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชุมพร”, **วิทยานิพนธ์ กศ.ม.**, สาขาการบริหาร การศึกษา (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๔).

^{๖๘}จรัส ถาวร, “พฤติกรรมนักเรียนที่ผ่านการอบรมโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม”, การค้นคว้าแบบอิสระ, **ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๕).

ในปี ๒๕๔๕ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมอบหมายให้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ และคณะ วิจัยหาคำตอบเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต ผลสรุปในมิติด้านลักษณะชีวิต ได้แก่ ความขยัน ความอดทน ทุ่มเทงานหนัก มีระเบียบวินัยซื่อสัตย์ มีวิสัยทัศน์ ทำทุกอย่างอย่างดีที่สุด มีจิตสำนึกประชาธิปไตย เห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ความเป็นไทย มีจิตสำนึกต่อผู้อื่นและส่วนรวม รวมทั้งมีชีวิตแห่งการประหยัคคอคอม

ทิพวรรณ แสนมงคล ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการประเมินด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยหลักการ เหตุผล วัตถุประสงค์ และความเหมาะสมกับนโยบาย และสภาพของสถานศึกษา โดยรวมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก^{๖๕}

วาสนา ต๊ะกาวโค ศึกษาเรื่องการประเมินการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑ พบว่า จากการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนด้านปัจจัย ผลการวิจัยพบว่า ทุกองค์ประกอบโดยเฉพาะด้านการดำเนินการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ เป้าหมาย โดยกำหนดไว้ในแผนธรรมนูญโรงเรียน หรือ แผนกลยุทธ์ มีจุดเน้นในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในระดับมาก

ปี ๒๕๔๕ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริการและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน) สรุปว่า คุณธรรมเร่งด่วนที่ควรดำเนินการตามลำดับ คือ

๑. ความซื่อสัตย์
๒. ความเอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ เมตตา
๓. ความละเอียด เกรงกลัวต่อบาป
๔. มีจิตสำนึกสาธารณะ
๕. การมีสติ
๖. ความขยัน หมั่นเพียร^{๖๖}

^{๖๕}ทิพวรรณ แสนมงคล, “การประเมินโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระ, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการสอนวิชาสังคมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗).

^{๖๖}วาสนา ต๊ะกาวโค, “การประเมินการดำเนินงานโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูนเขต ๑”, วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘).

จุมพล พูลภัทรชีวิน ได้ทำการวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างความดีมีคุณธรรม โดยพิจารณาจาก ๓ ประเด็นหลัก คือ คนดีมีคุณธรรม ครอบครัวดีมีคุณธรรม และชุมชนดีมีคุณธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์และวิธีคัดสรรคน ครอบครัว ชุมชนดีมีคุณธรรม และเพื่อพัฒนากระบวนการส่งเสริมความดีมีคุณธรรมให้กับคน ครอบครัว ชุมชน ได้ใช้วิธีการศึกษาภาคสนาม โดยการสนทนากลุ่มในระดับชุมชนและระดับจังหวัดของ ๓ จังหวัด คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการส่งเสริมความดีมีคุณธรรมในระดับบุคคล คือ การพัฒนาตนเองตามแนวไตรสิกขา คือ สีล สมาธิ ปัญญา ตัวเรา เป็นตัวอย่างที่ดี พ่อแม่ทำตนเป็นต้นแบบที่ดีให้การอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องสร้างครอบครัวให้อบอุ่นเข้มแข็ง เอื้อเพื่อต่อกัน การอบรมเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี พัฒนาเมื่อเติบโตใหญ่ ปลูกฝังให้เด็กรู้จักเข้าวัด ฟังธรรม ทำบุญเพื่อให้เด็กซึมซับความดีงาม ครูเป็นแบบอย่างและสอนคุณธรรมจริยธรรม ร่วมมือส่งเสริมและพัฒนาคนดี เช่น การยกย่องเชิดชูเกียรติคนดีมีคุณธรรม นำมาเป็นต้นแบบของชุมชน สังคมให้กำลังใจคนทำดีทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม โรงเรียนสอนวิชาศีลธรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง ร่วมกิจกรรมกับวัดเพิ่มชั่วโมงสอนจริยธรรม ฝึกให้เด็กนั่งสมาธิ จัดหาสมุดบันทึกความดีให้เด็กบันทึก แข่งขันตอบปัญหาธรรมะ มีกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ใช้วัดเป็นศูนย์การพัฒนาคุณธรรมความดี ใช้กิจกรรมทางศาสนาช่วยสอน ใช้ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมช่วยกล่อมเกลากวีสีชีวิต จัดกิจกรรมที่ดีมารองรับโดยมีฐานจากวัฒนธรรมท้องถิ่นในระดับครอบครัวพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้ครอบครัวอบอุ่น เข้าใจกันเข้าใจถึงความแตกต่าง รู้จักปรับตัวเข้าหากัน มีความอดทนในการเลี้ยงดูให้เป็นคนดี ส่งเสริมลูกทั้งด้านการศึกษาและการเป็นคนดี มีกิจกรรมที่สมาชิกทั้งครอบครัวทำร่วมกัน เข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น สังคมมีการประกาศยกย่องครอบครัวที่ปฏิบัติได้เหมาะสม เช่น แม่ดีเด่น พ่อดีเด่น ลูกกตัญญู ระดับชุมชนคนในชุมชนทุกระดับต้องเป็นแบบอย่างที่ดีสร้างความร่วมมือในการสร้างคนดี สังคมดีจากบ้าน วัด โรงเรียน ยกย่องคนดีให้เป็นแบบอย่างของชุมชน สร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน สร้างครอบครัวที่สร้างอาชีพที่มั่นคงในชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามาใช้ดูแลสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ต้องส่งเสริมการสร้างคนดี ชุมชนดี สังคมให้เพิ่มมากขึ้น^{๓๑}

^{๓๑}จุมพล พูลภัทรชีวิน, การวิจัยกระบวนการสร้างความดีมีคุณธรรม, เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๔๘.

กนกพร เพ็ชรพงศ์ และคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทของครูในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุตร ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน ๒ ด้าน มีดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่าครูมีบทบาทในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการพยายามพัฒนาการสอน เช่น เตรียมการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนสนใจ แนะนำกิจกรรมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียน ดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมและการเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งต่างๆ ที่เป็นกิจกรรมของโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย ส่งเสริมนักเรียนที่กระทำความดีโดยให้รางวัลและประกาศเกียรติคุณ ครูมีบทบาทในระดับมากที่สุด ส่วนรายการอื่นๆ ครูมีบทบาทในระดับมาก ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ครูมีบทบาทในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการให้นักเรียนช่วยกันรักษาความสะอาดของสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้นักเรียนยึดมั่นในกติกากฎระเบียบต่างๆ ของโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนตรงต่อเวลา ดูแลนักเรียนให้แต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน ร่วมมือกับผู้บริหารคณะครูในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนานักเรียนให้มีวินัย ติดตามและประเมินผลพฤติกรรมนักเรียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งแนะนำให้ให้นักเรียนเดินแถวเข้า-ออกจากห้องเรียนและโรงเรียน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ให้ความรักสนิทสนมแก่นักเรียนอย่างทั่วถึง ครูมีบทบาทในระดับมากที่สุด ส่วนรายการอื่นๆ ครูมีบทบาทในระดับมาก^{๓๒}

ถวัลย์ บัวสละ ศึกษาการดำเนินงานของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามทฤษฎีของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุตร พบว่า การดำเนินงานของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามทฤษฎีของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุตร ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านกำหนดนโยบาย ด้านจัดสภาพแวดล้อม ด้านนิเทศการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมนักเรียน อยู่ในระดับมากทุกด้าน^{๓๓}

^{๓๒} กนกพร เพ็ชรพงศ์ และคณะ, www.grad.nu.ac, เข้าถึงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๐.

^{๓๓} ถวัลย์ บัวสละ, “ศึกษาการดำเนินงานของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามทฤษฎีของข้าราชการครู”, (ระบบออนไลน์), แหล่งที่มา <http://www.gradnu.ac>, (www.grad.nu.ac, ๒๕๕๐).

จุฑาธิป เปี่ยมประถม จริยธรรมนักเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูและ ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และเพื่อเปรียบเทียบจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดของครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า^{๓๔}

๑. ระดับจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูและ ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามความคิดเห็น ของครูผู้สอน ของครู และผู้ปกครอง ด้านความใฝ่รู้ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความอดทน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเสียสละ ด้านความเมตตา กรุณา ด้านความตรงต่อเวลา ด้านความสามัคคี ด้านความยุติธรรม ด้านความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและ ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนจริยธรรมด้านความกตัญญู กตเวทิตอยู่ในระดับมาก

๒. ระดับจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูและ ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามความคิดเห็น ของครูผู้สอน ของครู และผู้ปกครอง ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความอดทน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเสียสละ ด้านความเมตตา กรุณา ด้านความตรงต่อเวลา ด้านความสามัคคี ด้านความยุติธรรม ด้านความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติ ตามขนบธรรมเนียมประเพณี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนจริยธรรม ด้านความใฝ่รู้ และด้านความกตัญญูกตเวทิตีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สุมาลี สุจินดา จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขน แห่งจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัดกางเขน แห่งจันทบุรี เพื่อเปรียบเทียบเชิงจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขน แห่งจันทบุรี จำแนกตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและครู ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า^{๓๕}

^{๓๔}จุฑาธิป เปี่ยมประถม, “จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและ ผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา”, **ปริญญานิพนธ์ กศ.ด.**, (การบริหารการศึกษา), ชลบุรี : (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๕).

^{๓๕}สุมาลี สุจินดา, “จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขนแห่งจันทบุรี”, **ปริญญานิพนธ์กศ.ม.** (การบริหารการศึกษา), ชลบุรี : (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖).

๑. จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขนแห่งจันทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองโดยรวมอยู่ในระดับมาก และตามความคิดเห็นของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

๒. จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขนแห่งจันทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและครูด้านความเมตตา กรุณา ความสามัคคี ความอดทน ความเสียสละ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และความประหยัด แตกต่างกันอย่างสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ทรงพล เทพคำ ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในด้านการวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การอำนวยการ การประสานงาน และการประเมินผล โดยใช้กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษา คือ คณะครู อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา ๒๕๓๕ จำนวน ๑๒๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะประเภทเลือกตอบและปลายเปิด ผลการศึกษาปรากฏว่าในด้านการวางแผน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากร ด้านกิจกรรมนักเรียนในเรื่องเกี่ยวกับการวางแผน ควรมีการศึกษาวิเคราะห์นโยบายและสภาพปัจจุบันปัญหา รวมทั้งนำข้อมูลจากการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาใช้ในการวางแผน โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน ควรมีแผนงานปฏิบัติปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ ในด้านการจัดองค์การนั้น ควรมีหัวหน้างานเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบงานทุกงานของหมวดกิจกรรม ควรมีคณะกรรมการที่ปรึกษางานกิจกรรมนักเรียน ซึ่งได้แก่ ครูที่มีความรู้เกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน ควรมีบุคลากรปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยหัวหน้าหมวดกิจกรรม เพื่อช่วยบริหารงานและการจัดองค์การงานกิจกรรมนักเรียน มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ในด้านการจัดบุคลากรนั้นบุคลากรงานกิจกรรมนักเรียนควรได้รับการสรรหาจากบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงตามลักษณะของงานที่ปฏิบัติ เปิดโอกาสและสนับสนุนให้บุคลากรทั้งหมดของโรงเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางในเรื่องของงานกิจการนักเรียน เน้นกิจกรรมเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ คุณธรรม จริยธรรม ในด้านการอำนวยการผู้บริหาร ควรมีการออกคำสั่งให้ผู้ปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร ควรจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน เช่น จัดให้มีห้องเฉพาะเพื่องานกิจการนักเรียน จัดเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องโทรสาร เป็นต้น ในด้านการประสานงานควรจัดระบบติดต่อประสานงาน ส่วนในด้านการประเมินผลนั้น ควรจัดให้มีการประเมินผลหลายรูปแบบ

ทั้งการประเมินตนเอง การใช้แบบสอบถาม และการประชุม มีการสรุปผลได้อย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ^{๖๖}

ชาติ ภัคดี ได้ทำการศึกษาการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนวชิรวิทย์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาข้อเสนอแนะ ตลอดจนสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนต่อการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประชากรประกอบด้วยอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปี ๒๕๔๓ จำนวน ๒๓ คน และกลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ และ ๖ จำนวน ๑๓ คน รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๑๕๖ คน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามอาจารย์ ๑ ชุด สอบถามนักเรียน ๑ ชุด พบว่า^{๖๗} ด้านการวางแผนการดำเนินงานและการประเมินผลของโรงเรียนวชิรวิทย์ โดยภาพรวมแล้วอาจารย์เห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทั้ง ๓ ด้าน โดยด้านการวางแผน เช่น ให้นักเรียนมีอิสระในการจัดตั้งชุมชน หรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกในแต่ละชุมนุม ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดหมายและขอบข่ายในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้นักเรียนทราบ ทำการสำรวจความต้องการในการจัดกิจกรรมของนักเรียน ด้านการดำเนินงาน เช่น โรงเรียนมีการปฏิบัติมากในเรื่องการมีส่วนร่วม และให้คำปรึกษาในระหว่างดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้ง การใช้เวลาเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน ในการปฏิบัติกิจกรรมตลอดภาคเรียน ให้นักเรียนเสียค่าใช้จ่ายอย่างประหยัดและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบและวิธีการประกอบกิจกรรม ในด้านการประเมินผลโรงเรียน เช่น การปฏิบัติมากในเรื่องการจัดกิจกรรมรวมระดับชั้น ม.๕-ม.๖ ให้มีความเหมาะสมกับเวลา สังเกตพฤติกรรมความสนใจและความต้องการของนักเรียนสอดคล้องกับกิจกรรมที่เลือก ตลอดจนนำข้อมูลการประเมินผลมาปรับปรุงพัฒนากิจกรรมในครั้งต่อไป ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นในการวางแผนการดำเนินและการประเมินผล มีการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง โดยในด้านการวางแผนนั้นมีการปฏิบัติ เช่น ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมตลอดภาคเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีอิสระในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกแต่ละชุมนุม โดยพิจารณาตามความสนใจของนักเรียน เป็นต้น

^{๖๖} ทรงพล เทพคำ, “แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา”, การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐).

^{๖๗} ชาติ ภัคดี, “การดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนวชิรวิทย์ จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐).

ส่วนความคิดเห็นด้านการดำเนินงานมีการปฏิบัติปานกลาง เช่น ในเรื่องนักเรียนให้ความร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละคาบ สมาชิกมีโอกาสเปลี่ยน ชุมชนน้อย เป็นต้น ส่วนด้านการประเมินผลนั้น โดยภาพรวมโรงเรียนปฏิบัติในระดับปานกลาง แต่มีการปฏิบัติมากในเรื่องกิจกรรมชุมนุม ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน กิจกรรมชุมนุมช่วยให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบตนเองและส่วนรวม ส่วนในเรื่องที่มีการปฏิบัติในระดับน้อย คือ ผลกระทบของการจัดกิจกรรมในชุมนุมต่อเวลาเรียน ส่วนด้านปัญหาในการดำเนินกิจกรรม พบว่า โรงเรียนมีพื้นที่จำกัดทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ อาจารย์ที่ปรึกษามีจำนวนน้อย ไม่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน การจัดตั้งชุมนุมน้อยเกินไป ไม่เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ส่วนข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมนั้น โรงเรียนควรจัดจำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาให้เหมาะสมกับจำนวนสมาชิก ชุมนุมควรเชิญวิทยากรมาช่วยในบางชุมนุมที่อาจารย์ที่ปรึกษาขาดความเชี่ยวชาญ และควรมีการจัดกิจกรรมในรูปแบบให้ความร่วมมือกับสถาบันอื่น เพื่อสร้างเครือข่ายทางวิชาการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเคลื่อนไหวต่างๆ ให้สมาชิกในแต่ละชุมนุมทราบอย่างสม่ำเสมอ ควรให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตรต้องกำกับดูแลจนแน่ใจว่าอาจารย์ที่ปรึกษาชุมนุมมีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตรต้องกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และระหว่างภาคเรียนต้องมีการประชุมสัมมนาอาจารย์ที่ปรึกษาชุมนุมทุกคน เพื่อติดตามความก้าวหน้า รับทราบปัญหา อุปสรรค ระหว่างดำเนินงาน

นภดล นพคุณ ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย โดยมี^{๓๘} วัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนแผนกมัธยมศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทยของ ๓ ฝ่าย ได้แก่ งานปกครองนักเรียน งานระดับชั้น และงานแนะแนว กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูแผนกมัธยมศึกษาของโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย จำนวน ๑๑๐ คน โรงเรียนคาราวิทยาลัย จำนวน ๘๔ ราย และโรงเรียนรังสีวิทยา จำนวน ๔๕ คน รวม ๒๓๙ คน ได้รับคืน ๒๑๒ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๗๐ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่าและแบบปลายเปิดที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น จำนวน ๑ ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ

^{๓๘}นภดล นพคุณ, “แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย”, การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗).

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และบรรยายสรุป ซึ่งผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนแผนกมัธยมศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศ พบว่า งานปกครองนักเรียนควรจัดทำคู่มือนักเรียน การจัดแบ่งสายงาน และการกำหนดบุคลากรรับผิดชอบอย่างชัดเจน ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันในคณะครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนและครูร่วมกันร่างนโยบาย เป้าหมาย แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมตามความถนัด และควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ และนำผลการประเมินปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ ด้านงานแนะแนว ควรวางนโยบายด้านแนะแนวของแผนกให้สอดคล้องและมีความชัดเจนต่อการปฏิบัติงาน ควรมีการพัฒนาครูแนะแนวให้มีความรู้การแนะแนวดียิ่งขึ้น จัดครูแนะแนวให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ควรจัดสภาพห้องแนะแนว ควรมีครูแนะแนวสำหรับให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตแก่นักเรียน โดยเฉพาะควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันในคณะครู และควรมีการประเมินการดำเนินงานและนำผลมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

นลินี นุชย์จิตะ ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและความคาดหวังเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจการนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามทัศนะของอาจารย์และนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์และนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา ๒๕๔๒ จำนวน ๓๕๑ คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และคำถามปลายเปิด ซึ่งสอบถามถึงสภาพและความคาดหวังในการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า^{๑๕} สภาพและความคาดหวังในการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ด้านกีฬามีความต้องการให้จัดสนามกีฬาและอุปกรณ์กีฬาไว้บริการนักเรียนอย่างสมบูรณ์ ด้านกิจกรรมชุมนุม ต้องให้มีการเชิญวิทยากรมาให้คำแนะนำการจัดตั้งชุมนุม และยังเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเข้าร่วมชุมนุมได้ตามความสนใจ ด้านกิจกรรมสภานักเรียน ให้มีการประสานงานในการทำงานเป็นระบบ ด้านบริการแนะแนวต้องการให้มีอาจารย์ที่ปรึกษาตลอดเวลา และมีสถานที่สำหรับให้คำปรึกษาที่เป็นสัดส่วน ด้านบริการสุขภาพอนามัยต้องการให้จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ มีบรรยากาศร่มรื่นสวยงามน่าอยู่ ด้านบริการทุนการศึกษา

^{๑๕}นลินี นุชย์จิตะ, “แนวทางการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓).

ต้องการให้มีการสำรวจความต้องการของนักเรียนในการรับทุนการศึกษา มีการจัดสรรทุนให้นักเรียน
 อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ด้านบริการประชาสัมพันธ์ต้องการให้จัดประชาสัมพันธ์ ให้ถูกต้องตาม
 หลักการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในทุกเรื่อง ด้านบริการห้องสมุด ต้องการให้มีหนังสือบริการ
 อย่างเพียงพอและมีบรรยากาศที่เหมาะสม ด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรมนักเรียน
 ควรมีการเชิญวิทยากรอบรมให้ความรู้ในด้านวินัยให้กับนักเรียน ด้านการสร้างเสริมประชาธิปไตย
 ในโรงเรียน มีการส่งเสริมประชาธิปไตยให้กับนักเรียนโดยการจัดกิจกรรมปลูกฝังพฤติกรรม
 ประชาธิปไตย ด้านการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ต้องการให้มีการร่วมมือกันระหว่าง
 ฝ่ายปกครองกับตัวแทนนักเรียนในการดูแลแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนซึ่งแนวทาง
 การดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ควรมีการวางแผนกำหนด
 นโยบาย จัดทำแผนงาน โครงการ ข้อกำหนด แผนปฏิบัติงานประจำปี คู่มือการปฏิบัติงาน ไว้เป็น
 ลายลักษณ์อักษร และแจ้งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ และให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน
 ทุกด้าน และควรจัดโครงสร้างงานและหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานให้ชัดเจน โดยเฉพาะ
 ด้านบริการแนะแนว ด้านบริการประชาสัมพันธ์ ส่วนการดำเนินงานในทุกด้านควรจัดให้มีการ
 ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอน รวมทั้งให้มีการประเมินผล สรุปผลการดำเนินงาน

เจริญ ธีรชนภาคย์ ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนอนุบาล
 ลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนอนุบาลลำปาง
 กลุ่มประชากรที่ใช้ คือ ผู้บริหารและครู ๑๐๗ คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับการ
 ปฏิบัติงานกิจการนักเรียน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ ซึ่งผลการศึกษา
 พบว่า^{๖๐} ในการบริการสุขภาพอนามัยการช่วยเหลือนักเรียนที่ได้รับบาดเจ็บด้วยการปฐมพยาบาล
 เป็นงานที่ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่เห็นว่าได้ปฏิบัติ ส่วนการบริการอาหารกลางวันได้จัดให้
 คณะกรรมการรับผิดชอบเฉพาะด้านให้ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการจัดบริการอาหารกลางวัน
 ที่สะอาดและถูกหลักโภชนาการและก็ให้นักเรียนได้ปฏิบัติ ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติ ได้แก่ การจัดหา
 เครื่องล้างจานมาช่วยล้างภาชนะต่างๆ และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการบริการอาหารกลางวัน
 ด้วย สำหรับการบริการแนะแนวที่ปฏิบัติ ได้แก่ วางแผนปฏิบัติงานบริการแนะแนว เก็บรวบรวม
 ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เชิญวิทยากรมาแนะแนวทางการศึกษาต่อในระดับมัธยมแก่นักเรียน
 และดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานบริการแนะแนว ส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ การจัดให้มี
 ห้องแนะแนวเป็นเอกเทศ และจัดหาครูแนะแนวทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในด้านกิจกรรมต่างๆ

^{๖๐}เจริญ ธีรชนภาคย์, “การปฏิบัติงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนอนุบาลลำปาง”, การค้นคว้าแบบอิสระ
 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕).

ที่จัดให้นักเรียนนั้น ผู้บริหารและครูเห็นว่าได้จัดให้มีคณะกรรมการรับผิดชอบเฉพาะด้าน และได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน ส่วนงานส่งเสริมประชาธิปไตยที่ได้ปฏิบัติ คือ เลือกลงคณะกรรมการนักเรียนตามแนวทางการเลือกตั้งทั่วไป กับส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม สำหรับงานเสริมสร้างวินัยและการควบคุมความประพฤตินักเรียนที่ได้ปฏิบัติ คือ จัดให้มีคณะกรรมการรับผิดชอบเฉพาะด้านกับกำหนดวัตถุประสงค์ของการเสริมสร้างวินัย และการควบคุมความประพฤตินักเรียน

สุนทรีย์ ศรีสังวาล ได้ทำการศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหาร และแนวทางพัฒนางานกิจการนักเรียนในด้านกิจกรรมกีฬาและกิจกรรมชุมนุม ตามทัศนของครูและนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ครู ๑๓ คน นักเรียน ช่วงชั้นที่ ๓ จำนวน ๑๓๒ คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ๒ ชุด สอบถามครูผู้สอนและนักเรียน เป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบเลือกตอบ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ในด้านการวางแผน โรงเรียนกำหนดแนวทางการดำเนินงานจากหลักสูตรและคู่มือการจัดกิจการนักเรียน โดยส่งเสริมความสามารถพิเศษด้านดนตรี กีฬา และศิลปะ สำหรับข้อเสนอแนะเห็นว่า ควรให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผนและมีการสำรวจความต้องการของนักเรียน มีการกำหนดปฏิทินปฏิบัติกิจกรรม จัดหางบประมาณสนับสนุน และจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ในด้านการดำเนินงานตามแผนนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง มีวัสดุอุปกรณ์และสถานที่เพียงพอ และเสนอแนะว่าควรให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินการและให้มีการจัดกีฬาให้ครูอบรมเพิ่มพูนความสามารถ ประชุมคณะครูเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา ในด้านของการตรวจสอบประเมินผล ใช้ข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานของครู มีการวัดประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงทุกครั้งที่จัดกิจกรรมและสิ้นปีการศึกษา แจ้งผลการวัดผลประเมินผลให้นักเรียนทราบ สำหรับข้อเสนอแนะ ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเมินผล ได้เสนอแนะว่าควรนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรม ควรประชุมครูและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีการแจ้งข่าวสารให้ผู้ปกครองและชุมชนรับทราบ^{๕๐}

^{๕๐}สุนทรีย์ ศรีสังวาล, “การบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖).

พจนีย์ แฟงศรีสาร ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ คือ ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการ และคณะกรรมการดำเนินงาน จำนวน ๖ คน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ จำนวน ๓๑๖ คน เครื่องมือในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อม โรงเรียนการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนมาก ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ เหตุผล และวัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีดำเนินการรวมทั้งการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนนั้นมีความเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ในด้านปัจจัยนำเข้า โรงเรียนมีการจัดทำแผนการดำเนินงาน โครงการชัดเจนต่อเนื่องตามธรรมนูญของโรงเรียน มีงบประมาณและจำนวนครูดำเนินงานอย่างเพียงพอและได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองทุกปี ในด้านกระบวนการโรงเรียนมีการวางแผนก่อนที่จะเริ่มดำเนินงานอย่างเหมาะสม กิจกรรมที่จัดในโครงการได้เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานและมีการประสานงานกับบุคคล องค์กรภายนอก ทั้งก่อนเริ่มดำเนินโครงการและระหว่างดำเนินโครงการอย่างสม่ำเสมอ และในด้านผลผลิตนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในรูปแบบกิจกรรมระดับมาก และเห็นว่าเป็นโครงการที่ดี รูปแบบของกิจกรรมในโครงการมีความเหมาะสม วิทยากรสามารถบรรยายได้ชัดเจน มีความน่าสนใจ สนุกสนาน พร้อมกับสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม สามารถพัฒนาจิตใจของนักเรียนให้ดีขึ้น ส่วนประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ คือ การได้รับฟังข้อคิดต่างๆ ที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน^{๔๒}

โฮลสไตน์ (Holstein) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นและบิดามารดาของเด็ก ทำการศึกษาแบบระยะยาวช่วงสามปี กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นชายหญิง อายุ ๑๓ ปี จำนวน ๕๓ คน ที่มีสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมระดับเดียวกัน พบว่าเด็กวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ ๓ และเด็กวัยรุ่นชายอยู่ในขั้นที่ ๒ ต่อมา มีการวัดซ้ำอีกเมื่อเด็กมีอายุ ๑๖ ปี พบว่า^{๔๓} วัยรุ่นชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ ๔

^{๔๒} พจนีย์ แฟงศรีสาร, “การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓).

^{๔๓} Holstein, C.B., “Irreversible, Stepwise Sequence in the Development of Moral Judgment”, *A Longitudinal Study of Males and Females*, (Child Development. 47(9) : 1976).

ขณะที่วัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ ๓ และ ๕ ปีต่อมา มีการวัดซ้ำอีก ปรากฏว่า เด็กวัยรุ่นชายและหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมก้าวหน้าเร็วมาก

แมคมุลลัน (McMullen) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวินัยและระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมือง เพื่อเน้นพัฒนาวัยรุ่น พบว่าปัญหาทางวินัยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมของโรงเรียน เพราะนักเรียนต้องการสิ่งแวดลอมที่ดี ยืดหยุ่นได้ โรงเรียนให้ความสนใจเอาใจใส่และมีระเบียบวินัย การวิจัยโดยสนับสนุนให้โรงเรียนจัดระบบอย่างมีประสิทธิภาพได้^{๘๔} ดังนี้

๑. ฝึกครูให้มีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในการเรียนการสอน
๒. สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน
๓. กำหนดความรับผิดชอบต่อปัญหาโดยการให้คำปรึกษากำหนดแนวทางของพฤติกรรม
๔. กำหนดโครงการให้นักเรียนหยุดพักการเรียนชั่วคราว
๕. วางแผนพัฒนาผู้ทำผิดบ่อยๆ แต่ละคนเป็นอย่างดี
๖. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับรู้และเกี่ยวข้องในการรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน

ลาเนียร์ (Lanier) ได้ทำการวิจัยเรื่องจริยธรรมและการพัฒนาความคิดรวบยอดในเด็กหนุ่มสาวชาวชนบท (การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในชนบท) จุดประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการจัดการศึกษาผลของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมนักเรียนระดับขั้นที่ ๑๑ และ ๑๒ ในโรงเรียนชนบท เด็กนักเรียนในชนบทได้รับการอบรมให้คิดและปฏิบัติตามต่อๆ กันมา ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมในยุคใหม่ การทดลองได้แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ควบคุมให้ได้รับการฝึกการให้คำแนะนำและการจัดประสบการณ์ และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นนักเรียนที่ประกอบด้วยนักเรียนตั้งอยู่โรงเรียนระดับกลางถึงโรงเรียนระดับสูง ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนทั้ง ๒ กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ^{๘๕}

^{๘๔} McMullen, C.M., "Effective Discipline and Contingency Management System in an Urban Junior High/Middle School with and Emphasis on development Needs to Young Adolescent", **Dissertation abstracts International**, 46(7) : 1985.

^{๘๕} Lanier, S.P., **Promotion Moral and Conceptual Development in Rural Adolescents**, London :(Routledge and Kegan Paul, 1993).

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การพัฒนาประเทศชาตินั้น ต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาคนให้พร้อมก่อนจะพัฒนาเทคโนโลยี และการพัฒนานั้นจะต้องควบคู่กับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สำหรับเด็กนักเรียนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรต่างๆ เป็นฟันเฟืองของกลไกการพัฒนาสู่ยุคการสื่อสารไร้พรมแดน การพัฒนาคนเพียงอย่างเดียวนั้น ถือว่าเป็นการพัฒนาด้านเดียว ต้องพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจควบคู่กัน กับการพัฒนาคน ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพราะสาเหตุหนึ่งมาจากการมุ่งเน้นการพัฒนาคน เพื่อสร้างฐานเศรษฐกิจของประเทศชาติให้มั่นคง แต่เราลืมนึกไปว่าคนกำลังถอยห่างจากการพัฒนาด้านจิตใจ ทางด้านจิตใจควรได้รับการอบรมสั่งสอนด้วยธรรมะ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กๆ ถือว่าเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดเพื่อวิจัยต่อไป

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหลักธรรมต่างๆ โดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย ตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

- **ตัวแปรต้น (Independent Variables)** คือ สภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน สถานภาพครอบครัว

- **กิจกรรมส่งเสริม (Activity Encourages)** คือ การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี เพื่อความสุขของตนเองและการอยู่ร่วมกันหรือศีลธรรม การเป็นผู้มีจิตใจสูงไม่เห็นแก่ตัวฝ่ายเดียว แสดงออกโดยการไม่เบียดเบียน มีความเมตตากรุณา มุ่งช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์

- **ตัวแปรตาม (Dependent Variables)** คือ กรอบแนวคิดเห็นของประชากรต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี ดังแผนภูมิที่ ๒.๒ ดังนี้

ตัวแปรต้น
(Independent Variable)

สถานภาพของนักเรียน
๑. เพศ
๒. อายุ
๓. ระดับชั้น
๔. สถานภาพทางครอบครัว

ตัวแปรตาม
(Dependent Variable)

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ในโรงเรียน ๕ ด้าน
๑. ความขยัน
๒. ความซื่อสัตย์
๓. ความประหยัด
๔. ความมีวินัย
๕. ความมีน้ำใจ

แผนภูมิที่ ๒.๒ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการดำเนินการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี ระเบียบ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดกรอบแนวคิด หัวข้อปัญหา และวัตถุประสงค์ในการวิจัย
๓. กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
๔. สร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัย
๕. นำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
๖. ทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (Try out)
๗. ดำเนินการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูล
๘. วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล
๙. สรุปและรายงานผลการศึกษาวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖) ซึ่งกำลังเรียนในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๕ จำนวน ๑,๒๐๐ คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่ได้ใช้ศึกษาวิจัยโดยคำนวณจากสูตร Krejcie And Morgan จากตารางที่สำเร็จ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๕๑ คน ใช้วิธีการศึกษาแบบง่าย (Sample Random Sampling)

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

๑. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ
๓. สร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย
๔. เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ
๕. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน (ภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ IOC(Index of Item-Objective Congruence)^๑
๖. นำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)^๒ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงทั้งฉบับได้เท่ากับ ๐.๘๗๒

^๑Cronbach, Lee J, **Essentials of psychological testing**, 4thed, (New York: Harepr&Row, 2971).

^๒ประยูร อาษานาม, **คู่มือวิจัยทางการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑).

๓. นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลจากนักเรียนโรงเรียน นวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖)

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมแล้วนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

๑. ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๒. ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวังนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ใน ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ความขยัน ๒) ความประหยัด ๓) ความซื่อสัตย์ ๔) ความมีวินัย ๕) ความมีน้ำใจ ลักษณะคำถามเป็นแบบ Rating Scale โดยให้คะแนนเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

๕ หมายถึง ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในระดับ มาก

๓ หมายถึง ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในระดับ น้อย

๑ หมายถึง ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในระดับ น้อยที่สุด

๓. ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questions) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวังนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้อย่างอิสระ

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร เป้าหมาย ซึ่งได้แก่ นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี โดยใช้แบบสอบถามด้วยตนเองดังนี้

๑. นำแบบสอบถาม จำนวน ๒๕๐ ชุด โดยกระจายกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนโรงเรียน นวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖) การเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บคืนภายใน ๒ สัปดาห์

๒. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖) ทั้งหมด โดยอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ จำนวน ๒๕๑ ชุด คิดเป็นแบบสอบถามที่ได้รับคืนร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติดังนี้

- **สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)** สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ความคิดเห็นของประชากรต่อปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

- **สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)** ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานเพื่อการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชากรต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (T-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่าง จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe)

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา เรื่อง คุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๕๑ ฉบับ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติ แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๔.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศโดยการ ทดสอบค่าที (T-test)

๔.๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับชั้นเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษา จึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	แทน	ผลบวกของส่วนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
MS	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนกำลังสองเฉลี่ย

- F แทน ค่าที่ใช้ในการพิจารณา (F-distribution)
 * แทน ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
 Sig. แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๑๑๕	๓๕.๕๐
หญิง	๑๓๖	๖๐.๕๐
รวม	๒๕๑	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๕๐ เป็นชาย จำนวน ๑๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๕๐

ตารางที่ ๔.๒ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับชั้นเรียน

ระดับชั้นเรียน	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาปีที่ ๔	๕๔	๓๒.๓๐
มัธยมศึกษาปีที่ ๕	๕๕	๓๒.๖๐
มัธยมศึกษาปีที่ ๖	๑๐๒	๓๕.๑๐
รวม	๒๕๑	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ส่วนใหญ่อยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๑๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑๐ รองลงมาได้แก่อยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๖๐ และอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๓๐

ส่วนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย แบ่งเป็น ๕ ระดับ^๑ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	๔.๕๐ - ๕.๐๐	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	๓.๕๐ - ๔.๔๕	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	๒.๕๐ - ๓.๔๕	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	๑.๕๐ - ๒.๔๕	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	๑.๐๐ - ๑.๔๕	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ ๔.๓ แสดงการวิเคราะห์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้าน

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	n = ๒๕๑		ระดับ การดำเนินงาน
	\bar{X}	S.D.	
ด้านความขยัน	๓.๕๘	๐.๘๓	มาก
ด้านความประหยัด	๓.๖๖	๑.๐๑	มาก
ด้านความซื่อสัตย์	๔.๑๕	๐.๗๕	มาก
ด้านความมีวินัย	๔.๒๕	๐.๗๕	มาก
ด้านความมีน้ำใจ	๓.๘๘	๐.๗๖	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๕๐	๐.๘๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ($\bar{X} = ๓.๘๘$) ด้านความประหยัด ($\bar{X} = ๓.๖๖$) ด้านความขยัน ($\bar{X} = ๓.๕๘$) ด้านความมีวินัย ($\bar{X} = ๓.๒๕$) และด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = ๓.๑๕$) ตามลำดับ

^๑ วัฒนา สุนทรรัช, เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย, ๒๕๔๗.

ตารางที่ ๔.๔ แสดงการวิเคราะห์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านความขยัน โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายข้อ

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	n = ๒๕๑		ระดับ การดำเนินงาน
	\bar{X}	S.D.	
นักเรียนช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน	๓.๗๕	๐.๘๑	มาก
นักเรียนมาโรงเรียนแต่เช้าตรงตามเวลาทุกวัน	๔.๐๒	๑.๐๐	มาก
นักเรียนติดตามข่าวสารด้านการศึกษา	๓.๖๓	๐.๘๕	มาก
นักเรียนตั้งใจเรียนหนังสือจนสอบไล่ได้คะแนนดี	๓.๔๕	๐.๘๒	มาก
นักเรียนช่วยเพื่อนๆ ทำงานเมื่อมีเวลาว่าง	๓.๖๗	๐.๘๑	มาก
นักเรียนมีความตั้งใจทำงานด้วยความแข็งขันและ ต่อเนื่อง	๓.๖๓	๐.๘๒	มาก
นักเรียนส่งการบ้านตรงตามเวลาที่ครูกำหนด	๓.๕๖	๐.๘๗	มาก
นักเรียนมีความมานะจนประสบความสำเร็จ	๓.๖๕	๐.๘๔	มาก
นักเรียนขยันฝึกซ้อมกีฬาจนได้รับชัยชนะ	๓.๑๕	๐.๙๗	ปานกลาง
นักเรียนจะอ่านซ้ำๆ ในบทเรียนที่ยากเมื่อไม่เข้าใจ จะถามทันที	๓.๓๗	๐.๙๔	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๕๘	๐.๘๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านความขยัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ๘ ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง ๒ ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนมาโรงเรียนแต่เช้าตรงตามเวลาทุกวัน ($\bar{X} = ๔.๐๒$) นักเรียนช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน ($\bar{X} = ๓.๗๕$) นักเรียนช่วยเพื่อนๆ ทำงานเมื่อมีเวลาว่าง ($\bar{X} = ๓.๖๗$) นักเรียนมีความมานะจนประสบความสำเร็จ ($\bar{X} = ๓.๖๕$) นักเรียนติดตามข่าวสารด้านการศึกษา ($\bar{X} = ๓.๖๓$) นักเรียนมีความตั้งใจทำงานด้วยความแข็งขันและต่อเนื่อง ($\bar{X} = ๓.๖๓$) นักเรียนมีความมานะจนประสบความสำเร็จ ($\bar{X} = ๓.๕๖$) นักเรียนตั้งใจเรียนหนังสือจนสอบไล่ได้คะแนนดี ($\bar{X} = ๓.๔๕$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ นักเรียนจะอ่านซ้ำๆ ในบทเรียนที่ยากเมื่อไม่เข้าใจจะถามทันที ($\bar{X} = ๓.๓๗$) นักเรียนขยันฝึกซ้อมกีฬาจนได้รับชัยชนะ ($\bar{X} = ๓.๑๕$)

ตารางที่ ๔.๕ แสดงการวิเคราะห์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านความประหยัด โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายข้อ

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	n = ๒๕๑		ระดับ การดำเนินงาน
	\bar{X}	S.D.	
นักเรียนใช้เงินของพ่อแม่ด้วยความประหยัด	๓.๓๘	๐.๘๕	มาก
นักเรียนไปโรงเรียนโดยรถสาธารณะเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย	๓.๖๕	๑.๑๗	มาก
นักเรียนใช้โทรศัพท์เมื่อมีความจำเป็น	๓.๖๒	๑.๐๐	มาก
นักเรียนซื้อเสื้อผ้าด้วยความประหยัด	๓.๕๗	๑.๐๐	มาก
นักเรียนดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ	๓.๗๖	๐.๘๕	มาก
นักเรียนรู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตนและส่วนรวม อย่างคุ้มค่า	๓.๗๕	๐.๕๕	มาก
นักเรียนรู้จักทำบุญรับจ้างของตนเองอยู่เสมอ ไม่เปิดคอมพิวเตอร์ทิ้งไว้เมื่อไม่ใช้งาน เพื่อลด กระแสไฟฟ้า	๓.๐๐	๑.๑๔	มาก
ไม่ควรเปิดตู้เย็นบ่อยครั้งจนเกินความจำเป็น	๓.๕๔	๑.๑๒	มาก
นักเรียนดื่มน้ำก่อนการรีดผ้าเสร็จเรียบร้อย เพื่อช่วยประหยัดไฟฟ้า	๓.๘๗	๐.๕๗	มาก
นักเรียนดื่มน้ำก่อนการรีดผ้าเสร็จเรียบร้อย เพื่อช่วยประหยัดไฟฟ้า	๔.๐๒	๐.๕๕	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๖๖	๑.๐๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียน นวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านความประหยัด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนดื่มน้ำก่อนการรีดผ้าเสร็จเรียบร้อยเพื่อช่วยประหยัดไฟฟ้า ($\bar{X} = ๔.๐๒$) ไม่ควรเปิดตู้เย็นบ่อยครั้งจนเกินความจำเป็น ($\bar{X} = ๓.๘๗$) นักเรียนรู้จักใช้ทรัพย์สินของ ส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า ($\bar{X} = ๓.๗๕$) นักเรียนใช้เงินของพ่อแม่ด้วยความประหยัด ($\bar{X} = ๓.๗๖$) นักเรียนดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อ ($\bar{X} = ๓.๗๖$) นักเรียน ไปโรงเรียนโดยรถสาธารณะเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย ($\bar{X} = ๓.๖๕$) นักเรียนใช้โทรศัพท์เมื่อมีความจำเป็น ($\bar{X} = ๓.๖๒$) นักเรียนซื้อเสื้อผ้าด้วยความประหยัด ($\bar{X} = ๓.๕๗$) ไม่เปิดคอมพิวเตอร์ทิ้งไว้เมื่อไม่ใช้งาน เพื่อลดกระแสไฟฟ้า ($\bar{X} = ๓.๕๔$) นักเรียนรู้จักทำบุญรับจ้างของตนเองอยู่เสมอ ($\bar{X} = ๓.๐๐$)

ตารางที่ ๔.๖ แสดงการวิเคราะห์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านความซื่อสัตย์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายข้อ

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	n = ๒๕๑		ระดับ การดำเนินงาน
	\bar{X}	S.D.	
นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองเสมอ	๔.๐๖	๐.๗๖	มาก
นักเรียนมีความประพฤติตนตามหลักคุณธรรมและ จริยธรรม	๓.๕๕	๐.๗๔	มาก
นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อครูอาจารย์	๔.๐๗	๐.๗๗	มาก
นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนๆ และตนเอง	๔.๑๒	๐.๗๕	มาก
นักเรียนไม่ขโมยของใช้ของเพื่อน	๔.๔๘	๐.๗๕	มาก
นักเรียนเก็บเงินของเพื่อนแล้วคืนเพื่อน	๔.๔๒	๐.๗๗	มาก
นักเรียนไม่มีเล่ห์เหลี่ยมคดโกงเพื่อนเมื่อมีโอกาส	๔.๒๐	๐.๕๓	มาก
นักเรียนมีความประพฤติดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง	๔.๐๖	๐.๘๑	มาก
นักเรียนมีความจริงใจปราศจากความรู้สึกลำเอียง	๓.๕๗	๐.๘๗	มาก
นักเรียนไม่ทำให้พ่อแม่และครูเดือดร้อน	๔.๑๗	๐.๗๗	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๑๕	๐.๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านความซื่อสัตย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนไม่ขโมยของใช้ของเพื่อน ($\bar{X} = ๔.๔๘$) นักเรียนเก็บเงินของเพื่อนแล้วคืนเพื่อน ($\bar{X} = ๔.๔๒$) นักเรียนไม่มีเล่ห์เหลี่ยมคดโกงเพื่อนเมื่อมีโอกาส ($\bar{X} = ๔.๒๐$) นักเรียนไม่ทำให้พ่อแม่และครูเดือดร้อน ($\bar{X} = ๔.๑๗$) นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนๆ และตนเอง ($\bar{X} = ๔.๑๒$) นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อครูอาจารย์ ($\bar{X} = ๔.๐๗$) นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองเสมอ ($\bar{X} = ๔.๐๖$) นักเรียนมีความประพฤติดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง ($\bar{X} = ๔.๐๖$) นักเรียนมีความจริงใจปราศจากความรู้สึกลำเอียง ($\bar{X} = ๓.๕๗$) นักเรียนมีความประพฤติตนตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = ๓.๕๕$)

ตารางที่ ๔.๗ แสดงการวิเคราะห์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านความมีวินัย โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายข้อ

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	n = ๒๕๑		ระดับ การดำเนินงาน
	\bar{X}	S.D.	
นักเรียนมีวินัยในตนเอง	๓.๕๕	๐.๘๔	มาก
นักเรียนทิ้งขยะในที่ที่โรงเรียนจัดไว้	๔.๑๓	๐.๗๕	มาก
นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน	๔.๒๔	๐.๘๓	มาก
นักเรียนมาโรงเรียนเข้าแถวตรงต่อเวลา	๔.๑๕	๐.๘๕	มาก
นักเรียนเข้าแถวตามลำดับเมื่อจัดซื้อสินค้า	๔.๑๕	๐.๘๓	มาก
นักเรียนไม่ประพฤติตนขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงาม	๔.๒๕	๐.๗๖	มาก
นักเรียนไม่เข้าไปในสถานที่ที่ไม่สมควร เช่น สถานที่ เรียมย์ ฯลฯ	๔.๒๕	๐.๗๕	มาก
นักเรียนไม่สูบบุหรี่ หรือเสพสุรา ยาเสพติด	๔.๕๗	๐.๖๕	มากที่สุด
นักเรียนไม่เล่นการพนัน	๔.๔๘	๐.๗๕	มาก
นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรมของศาสนา ที่ตนนับถือ	๔.๒๖	๐.๗๕	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๒๕	๐.๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียน นวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านความมีวินัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๑ ข้อ และอยู่ใน ระดับมาก ๕ ข้อ โดยข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนไม่สูบบุหรี่ หรือเสพสุรา ยาเสพติด ($\bar{X} = ๔.๕๗$) และข้อที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนไม่เล่นการพนัน ($\bar{X} = ๔.๔๘$) นักเรียนไม่เข้าไป ในสถานที่ที่ไม่สมควรเช่นสถานที่เรียมย์ ฯลฯ ($\bar{X} = ๔.๒๕$) นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรมของ ศาสนาที่ตนนับถือ ($\bar{X} = ๔.๒๖$) นักเรียนไม่ประพฤติตนขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงาม ($\bar{X} = ๔.๒๕$) นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน ($\bar{X} = ๔.๒๔$) นักเรียนเข้าแถวตามลำดับ เมื่อจัดซื้อสินค้า ($\bar{X} = ๔.๑๕$) นักเรียนมาโรงเรียนเข้าแถวตรงต่อเวลา ($\bar{X} = ๔.๑๕$) นักเรียนทิ้งขยะ ในที่ที่โรงเรียนจัดไว้ ($\bar{X} = ๔.๑๓$) นักเรียนมีวินัยในตนเอง ($\bar{X} = ๓.๕๕$)

ตารางที่ ๔.๘ แสดงการวิเคราะห์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านความมีน้ำใจ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายข้อ

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	n = ๒๕๑		ระดับ การดำเนินงาน
	\bar{X}	S.D.	
นักเรียนอาสาช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านเสมอ	๓.๘๓	๐.๘๐	มาก
นักเรียนอาสาช่วยครูเก็บสัมภาระบนโต๊ะ	๓.๖๔	๐.๗๕	มาก
นักเรียนช่วยเพื่อนทำงานในโรงเรียน	๓.๕๘	๐.๘๓	มาก
นักเรียนอาสาช่วยเหลือกิจการของโรงเรียน	๓.๗๗	๐.๕๑	มาก
นักเรียนอาสาช่วยเพื่อนทำงานกลุ่มเสมอตามคำสั่งและความสามารถ	๔.๐๗	๐.๘๒	มาก
นักเรียนแบ่งปันเงินช่วยเพื่อนมีความจำเป็นต้องใช้	๔.๐๐	๐.๘๐	มาก
นักเรียนเสียสละเงินแก่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน	๓.๕๕	๐.๘๑	มาก
นักเรียนอาสาช่วยสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้สังคมในชุมชน	๓.๘๗	๐.๘๓	มาก
นักเรียนช่วยเหลือสัตว์เมื่อมันเกิดอันตราย	๓.๘๖	๐.๘๗	มาก
นักเรียนช่วยคนชราข้ามถนน ให้รอดพ้นจากอุบัติเหตุ	๓.๘๘	๐.๕๓	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๘๘	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้านความมีน้ำใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักเรียนอาสาช่วยเพื่อนทำงานกลุ่มเสมอตามคำสั่งและความสามารถ ($\bar{X} = ๔.๐๗$) นักเรียนแบ่งปันเงินช่วยเพื่อนมีความจำเป็นต้องใช้ ($\bar{X} = ๔.๐๐$) นักเรียนเสียสละเงินแก่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน ($\bar{X} = ๓.๕๕$) นักเรียนช่วยเพื่อนทำงานในโรงเรียน ($\bar{X} = ๓.๕๘$) นักเรียนช่วยคนชราข้ามถนน ให้รอดพ้นจากอุบัติเหตุ ($\bar{X} = ๓.๘๘$) นักเรียนอาสาช่วยสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้สังคมในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๘๗$) นักเรียนช่วยเหลือสัตว์เมื่อมันเกิดอันตราย ($\bar{X} = ๓.๘๖$) นักเรียนอาสาช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านเสมอ ($\bar{X} = ๓.๘๓$) นักเรียนอาสาช่วยเหลือกิจการของโรงเรียน ($\bar{X} = ๓.๗๗$) นักเรียนอาสาช่วยครูเก็บสัมภาระบนโต๊ะ ($\bar{X} = ๓.๖๔$)

ส่วนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าที (T-test)

ตารางที่ ๔.๕ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าที (T-test)

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี	ชาย		หญิง		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านความขยัน	๓.๕๕	๐.๕๘	๓.๖๑	๐.๕๒	๐.๕๕	๐.๓๔
ด้านความประหยัด	๓.๗๘	๐.๕๘	๓.๕๖	๐.๖๔	๒.๕๓	๐.๑๑
ด้านความซื่อสัตย์	๔.๐๕	๐.๕๔	๔.๒๐	๐.๕๑	๑.๖๕	๐.๑๐
ด้านความมีวินัย	๔.๒๐	๐.๕๒	๔.๒๖	๐.๕๒	๑.๒๔	๐.๒๔
ด้านความมีน้ำใจ	๓.๘๓	๐.๖๘	๓.๕๓	๐.๕๓	๑.๓๒	๐.๑๕
ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๘๕	๐.๖๘	๓.๕๒	๐.๕๕	๑.๕๕	๐.๒๐

จากตารางที่ ๔.๕ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าที (T-test) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ส่วนที่ ๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม
นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตาม
ระดับชั้นเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance :
ANOVA)

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน
โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนก
ตามระดับชั้น โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of
Variance : ANOVA)

		SS	df	MS	F	Sig.
ด้านความขยัน	ระหว่างกลุ่ม	๑.๘๕	๒	๐.๙๒	๓.๑๘	๐.๐๔
	ภายในกลุ่ม	๘๕.๘๘	๒๘๘	๐.๒๙	-	-
	รวม	๘๗.๗๓	๒๙๐	-	-	-
ด้านความประหยัด	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๔	๒	๐.๐๗	๐.๑๘	๐.๘๓
	ภายในกลุ่ม	๑๑๒.๕๗	๒๘๘	๐.๓๙	-	-
	รวม	๑๑๓.๑๑	๒๙๐	-	-	-
ด้านความซื่อสัตย์	ระหว่างกลุ่ม	๐.๓๗	๒	๐.๑๘	๐.๖๗	๐.๕๑
	ภายในกลุ่ม	๘๐.๖๔	๒๘๘	๐.๒๘	-	-
	รวม	๘๑.๐๑	๒๙๐	-	-	-
ด้านความมีวินัย	ระหว่างกลุ่ม	๐.๑๕	๒	๐.๐๗	๐.๓๕	๐.๗๐
	ภายในกลุ่ม	๗๘.๘๒	๒๘๘	๐.๒๗	-	-
	รวม	๗๙.๐๒	๒๙๐	-	-	-
ด้านความมีน้ำใจ	ระหว่างกลุ่ม	๑.๖๐	๒	๐.๘๐	๒.๑๑	๐.๑๒
	ภายในกลุ่ม	๑๐๕.๕๕	๒๘๘	๐.๓๖	-	-
	รวม	๑๐๗.๑๖	๒๙๐	-	-	-
ค่าเฉลี่ยรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๓	๒	๐.๔๑	๑.๓๐	๐.๔๔
	ภายในกลุ่ม	๕๓.๕๗	๒๘๘	๐.๑๘	-	-
	รวม	๕๔.๔๒	๒๙๐	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม
นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตาม
ระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และเพื่อเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖) ซึ่งกำลังเรียนในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๕ จำนวน ๒๕๑ คน ได้มาโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan แบ่งตามสัดส่วนของนักเรียนในแต่ละชั้นปี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบค่าที (T-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : F-test) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๒๕๑ คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน ๑๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๕๐ เป็นชาย จำนวน ๑๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๕๐

ระดับชั้นเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น ๒๕๑ คน ส่วนใหญ่อยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๑๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑๐ รองลงมาได้แก่อยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๖๐ และอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๓๐

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ($\bar{X} = ๓.๘๘$) ด้านความประหยัด ($\bar{X} = ๓.๖๖$) ด้านความขยัน ($\bar{X} = ๓.๕๘$) ด้านความมีวินัย ($\bar{X} = ๓.๒๕$) และด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = ๓.๑๕$) ตามลำดับ

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าที (T-test) โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๑.๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับชั้นเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA) โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้ข้อสรุปที่มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจสมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความประหยัด ด้านความขยัน ด้านความมีวินัย และด้านความซื่อสัตย์ ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยต่างๆ ดังนี้

กัลยา ศรีปาน ที่ได้ศึกษา เรื่อง คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยภาพรวมองค์ประกอบด้าน ความใฝ่รู้ ด้านการประหยัด ด้านความสะอาด ด้านความเมตตากรุณา ด้านตรงต่อเวลา ด้านความ สามัคคี อยู่ในระดับปานกลาง องค์ประกอบด้านความขยัน ความมีระเบียบวินัย ด้านความกตัญญู กตเวที ด้านความเป็นผู้มีวัฒนธรรม และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี อยู่ในระดับมาก ส่วน ด้านความอดทน ด้านความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม อยู่ในระดับน้อย และนักเรียนหญิงจะมีคุณธรรม จริยธรรมแตกต่างจากนักเรียนชาย มีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

มนตรี กำลังดี ที่ได้ศึกษา เรื่อง จริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา อำเภอกะปง สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา ประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ และ ๖ ผลของการวิจัย พบว่า ระดับจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา องค์ประกอบด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความกตัญญูกตเวที ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีอยู่ในระดับมาก

จุฑาริพ เปี่ยมประอม ที่ได้ศึกษาเรื่องจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็น ของครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาตามความ คิดเห็นของครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ระดับจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครู และผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตาม ความคิดเห็นของครูผู้สอน ของครู และผู้ปกครอง ด้านความใฝ่รู้ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความอดทน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเสียสละ ด้านความเมตตากรุณา ด้านความตรงต่อเวลา ด้านความสามัคคี ด้านความยุติธรรม ด้านความเป็นผู้มี วัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนจริยธรรม ด้านความกตัญญูกตเวที อยู่ในระดับมาก

๕.๒.๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ โดยการ ทดสอบค่าที (T-test) โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๒.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับชั้นเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA) โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาธิป เปี่ยมประถม ที่ได้ศึกษาเรื่องจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง สังกัดนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง สังกัดการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ของครู และผู้ปกครอง ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความอดทน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเสียสละ ด้านความเมตตา กรุณา ด้านความตรงต่อเวลา ด้านความสามัคคี ด้านความยุติธรรม ด้านความเป็นผู้มีวิถนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนจริยธรรมด้านความใฝ่รู้ และด้านความกตัญญูกตเวที แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากผลการวิจัยที่ค้นพบว่าด้านความมีน้ำใจมีค่าเฉลี่ยที่อยู่ลำดับสุดท้าย แสดงให้เห็นว่าเด็กในช่วงชั้นที่ ๔ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนี้ ควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านนี้เป็นพิเศษ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันและเร่งรีบ จึงทำให้พฤติกรรมของเด็กได้รับอิทธิพลจากสภาพการณ์ดังกล่าว

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงจากผลการวิจัยและจากข้อคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

๑. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กในช่วงชั้นที่ ๔ นี้ คือ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ควรได้ทราบไว้ เพื่อจะได้หาทางช่วยเหลือและจัดประสบการณ์และหาแนวทางสนับสนุนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมให้สูงขึ้น โดยการจัดให้มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม สอดแทรกการอบรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการสอนรายวิชาต่างๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

๒. ควรสนับสนุนในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม ร่วมกันหาแนวทางในการสำรวจปรับปรุง และพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กชายให้มากยิ่งขึ้นเป็นพิเศษ เช่น การจัดชมรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียน การจัดการเข้าค่ายพุทธบุตร เป็นต้น

๓. ควรมีกิจกรรมในการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างนักเรียนต่างระดับชั้นเรียนกัน เพื่อเสริมสร้างทัศนคติ เขวามันปัญญา เขวามันอารมณ์ ร่วมกันรวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่นักเรียนด้วยกัน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นไปในทางบวกเช่นเดียวกัน

๔. ผู้ปกครองควรให้การดูแล เลี้ยงดู ให้ความรักความอบอุ่น การเอาใจใส่ให้ความยุติธรรม และยอมรับนับถือในความสามารถของนักเรียน เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น คอยแนะนำ และช่วยเหลือเมื่อจำเป็น วิธีการอบรมเลี้ยงดูเช่นนี้จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูง และช่วยป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยให้ข้อปฏิบัติที่เหมาะสม จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาและควบคุมพฤติกรรมที่ดีได้ แม้ว่าจะมีความแตกต่างด้านการประกอบอาชีพของผู้ปกครองก็ตาม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรมกับตัวแปรอื่นๆ เช่น กลุ่มการเรียนรู้ เด็กที่อยู่ในชุมชนแออัด เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน และเด็กถูกทอดทิ้ง เป็นต้น เพื่อศึกษาว่ามีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมหรือไม่

๒. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรมโดยใช้เครื่องมืออื่นๆ เช่น แบบสอบถามสถานการณ์ และแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาว่าผลสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้หรือไม่

๓. ควรมีการศึกษาเชิงทดลอง โดยจัดในชั่วโมงกิจกรรมแนะแนว เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมกับเด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับน้อย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

- งานทะเบียนและวัดผล. **คู่มือนักเรียน**. : โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี, ๒๕๕๕.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๓๕, (พิมพ์ครั้งที่ ๓), (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๕).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พัฒนาการแบบบองคั้วรวมของเด็กไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๕๒.
- พุทธทาสภิกขุ. **แนะแนวจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทศิริพัตต์, ๒๕๐๕.
- ราชกิจจานุเบกษา. **หมวดที่ ๑ บททั่วไป ความหมายและหลักการ**. เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๗๔ ก, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๒.
- รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๔๕. **ข้อมูลพื้นฐาน**, โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี, ๒๕๔๕.
- รายงานการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๓, **มาตรฐานที่ ๑๑ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ**, โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี, ๒๕๕๓
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **รายงานสถานะสังคมประจำปี ๒๕๕๒**. สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๓.
- สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร. **การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักศึกษา**. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม : มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐.

(๒) วิทยานิพนธ์/งานวิจัย :

- กนกพร เพ็ชรพงศ์ และคณะ, www.grad.nu.ac, เข้าถึงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๐.
- กรมวิชาการ, **คู่มือการสร้างเครื่องวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย**, ๒๕๓๕.
- _____, **แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๕).

กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.ท.), ๒๕๔๖).

กฤติพงษ์ บุญรงค์. การศึกษากระบวนการบริหารจัดการ ของผู้บริหารกับการพัฒนาคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านความซื่อสัตย์ : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านตากแดด สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ๒๕๕๐.

กัลยา ศรีปาน, “ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา”, ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม., สาขา
การบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๒.

โคลเบอร์ก (Kohlberg) อ่างใน วัฒนกร เรื่องจินตดาวลย์. คุณธรรมที่จะช่วยให้สังคมเข้มแข็งและ
ก้าวหน้า : ศึกษากรณีทัศนคติของนักคิดในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. จริยศาสตร์ศึกษา :
มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๘.

งามพิศ สัตย์สงวน, สังคมและวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘).

จรัส ถาวร, “พฤติกรรมนักเรียนที่ผ่านการอบรมโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม”,
การค้นคว้าแบบอิสระ, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน,
(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๘).

_____, “พฤติกรรมนักเรียนที่ผ่านการอบรมโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม”,
การค้นคว้าแบบอิสระ, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน,
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๘.

จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์
ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗).

จุฑาธิป เปี่ยมประดม, “จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา”, ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด.,
(การบริหารการศึกษา), ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๕.

จุมพล พูลภัทรชีวิน, การวิจัยกระบวนการสร้างควมดีมีคุณธรรม, เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๔๕.

เจฟเฟอรี่ อ่างใน กรมวิชาการ, แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : กรมวิจัยทางการศึกษา
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๗).

เจริญ ธีรชนภาคย์, “การปฏิบัติงานกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนอนุบาลลำปาง”, การค้นคว้าแบบอิสระ
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

ฉันทนา จันทร์บรรจง อ่างใน วิเชียร เกตุสิงห์, “รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อลักษณะ
ความเป็นพลเมืองไทยของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, (กรุงเทพมหานคร :
เจริญผล, ๒๕๔๑).

ชัยพร วงศ์วรรณ, การสอนค่านิยมและจริยธรรม, (คณะศึกษาศาสตร์ : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล,
๒๕๔๐).

ชาติ ภัคดี, “การดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียน
วชิรวิทย์ จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐.

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์, คุณธรรมจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๔).

ชูชีพ พุทฺทประเสริฐ, คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร, (เชียงใหม่ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๓๘).

ดวงเดือน พันธมนาวิน, จริยธรรมของเยาวชนไทย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๔).

ถวัลย์ บัวสละ, “ศึกษาคำดำเนินงานของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตาม
ทรรศนะของข้าราชการครู”, (ระบบออนไลน์), แหล่งที่มา <http://www.gradnu.ac>,
(www.grad.nu.ac, ๒๕๕๐).

ทรงพล เทพคำ, “แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเชียงคำ
จังหวัดพะเยา”, การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐.

ทิพวรรณ แสนมงคล, “การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่”,
การค้นคว้าแบบอิสระ, ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการสอนวิชาสังคมศึกษา,
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

ธีระ รุณเจริญ, การบริหารเพื่อการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร: เขตโล่การพิมพ์,
๒๕๔๕).

_____, การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : U.L.T. เพรส,
๒๕๔๖).

นภดล นพคุณ, “แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัด
เชียงใหม่ สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย”, การค้นคว้าแบบอิสระ
ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๑.

นภาพร ฌ เชียงใหม่ และคณะ, “เทคนิคการสอนคุณธรรมสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่”
รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

_____, “เทคนิคการสอนคุณธรรมสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่”, รายงานการวิจัยฉบับ
สมบูรณ์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

นลินี นุชย์จิตะ, “แนวทางการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่”,
วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

บลูม (Bloom), “การดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนโกวิทจางเชียงใหม่”,
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
๒๕๕๑.

บุญมี แท่นแก้ว, จริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๐).

ประยูร อาษานาม, คู่มือวิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
๒๕๔๑).

ประกาศรี สีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕).

ประเวศ วะสี อ่างใน จรัล ถาวร, “พฤติกรรมนักเรียนที่ผ่านการอบรมโครงการพัฒนาและส่งเสริม
คุณธรรมจริยธรรม”, การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและ
การสอน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

_____, ระบบการศึกษาที่คุณธรรมนำความรู้, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล
นนทบุรี, ๒๕๕๐).

ปราชญา กล้าผจญ, พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
๒๕๔๐).

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์, การพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา, (นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,
๒๕๔๕).

พจนีย์ แพ่งศรีสาร, “การประเมิน โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓
โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระ
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

พนัส หันนาคินทร์, การสอนค่านิยมและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, ๒๕๒๖).

พรทิพา กุฎุมพินานนท์. การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาและการพัฒนาคน,
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับเดิม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๕).

พระธรรมปิฎก, (ประยูตฺธ ปยุตฺโต), แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๐).

พินิจ เพ็ชรดารา, “บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕).

พุทธทาสภิกขุ, คุณธรรมสำหรับครู, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๗).

เพ็ชรี ฐะปะวิเชตร์, “เอกสารรวบรวมบทความทางวิชาการ บทความพิเศษ และบทความงานวิจัยของอาจารย์ ดร.เพ็ชรี ฐะปะวิเชตร์”, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗).

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, ความรู้คู่คุณธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

มนตรี กำลังดี, “ศึกษาดูงานนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเกาะปัง สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดพังงา”, วิทยานิพนธ์ กศ.ม., สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๓).

มาสโลว์ (Maslow) อ้างใน โคลเบิร์ก (Kohlberg) อ้างใน วัฒกร เรื่องจินตนาการ. คุณธรรมที่จะช่วยให้สังคมเข้มแข็งและก้าวหน้า : ศึกษากรณีทัศนคติของนักคิดในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม, ยนต์ ชุ่มจิต, ความเป็นครู, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๐),

ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖).

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (พิมพ์ครั้งที่ ๓), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๔๓).

_____, การวัดด้านจิตพิสัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวีริยาสาสน์, ๒๕๔๓).

วรรณณี ภาณุวัฒน์สุข, “บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓).

วรินทรา ปั่นงาม. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ : การศึกษาการปฏิบัติแบบข้ามกรณีในจังหวัดอ่างทอง, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

- วศิน อินทสระ, จริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บรรณาการ, ๒๕๑๘).
- วัฒนา สุนทรชัย, เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย, ๒๕๔๗.
- วัฒนากร เรื่องจินดาวลย์, “คุณธรรมที่จะช่วยให้สังคมเข้มแข็งและก้าวหน้า : ศึกษากรณีทัศนคติของนักคิดในสังคมไทย”, **วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.**, จริยศาสตร์ศึกษา : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๘.
- วาสนา ตะกอบโค, “การประเมินการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูนเขต ๑”, **วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.** ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘.
- วิจิตร ศรีสอ้าน, คุณธรรม ๘ ประการ, สยามรัฐ ฉบับประจำวันศุกร์ที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๐.
- วิทย์ วิศททเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก, หนังสือเรียนสังคมศึกษารายวิชา ส.๔๐๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๐).
- วิทวัฒน์ ชัดดียะมาน, เอกสารประกอบการสอนวิชาคุณลักษณะและจรรยาบรรณครู, (ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๘).
- วิริยา ศรีวิเชียร. การพัฒนากลุ่มมือส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน: บทเรียนรู้จากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติพบว่ากระบวนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ, ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพัฒนาพาณิชย์, ๒๕๔๗).
- สายฤดี วรกิจโกคาทร รศ.ดร. และคณะ. โครงการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในประเทศไทย. ทูลสนับสนุนงานวิจัยจากศูนย์ส่งเสริมและการพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), กรุงเทพมหานคร.
- สุทธิวรรณ ดันดิรจนาวงศ์ รศ.ดร. และ รศ.ดร. ศศิกาญจน์ ทวีสุวรรณ. การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ. รายงานการวิจัย. ทุนอุดหนุนการวิจัยจากกรมการศาสนา : กระทรวงวัฒนธรรม.
- สุนทร กุญชร, “บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕).
- สุนทรีย์ ศรีสังวาล, “การบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระ

- ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖.
- สุพล วังสินธุ์, การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้, วารสารวิชาการ, ปีที่ ๗ (ก.ค. ๒๕๔๕).
- สุพัตรา สุภาพ, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘).
- สุมณฑา แก่นกุล, “ศึกษاجرียธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพะโต๊ะ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชุมพร”, วิทยานิพนธ์ กศ.ม., สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๔.
- สุมน อมรวิวัฒน์, บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาจิตใจ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล นนทบุรี, ๒๕๔๕).
- สุมาลี สุจินดา, “จรรยาบรรณนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขนแห่งจันทบุรี”, วิทยานิพนธ์กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖.
- สุรพล สุวัตติกุล, “ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระนอง”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕).
- แสงนภา ภัคศิริวงษ์, การมีส่วนร่วมของสถาบันศาสนาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดนนทบุรี. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), สาขาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เหลือ เอกตะคุ, “บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในทัศนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๗).
- อดุลย์ ต้นประยูร, สังคมวิทยาการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๕).

(๓) <http://gotoknow.org>, เข้าถึงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๐.

๒. ภาษาอังกฤษ

Cronbach, Lee J, **Essentials of psychological testing**, 4th ed, (New York: Harepr&Row, 2971).

Holstein, C.B., “Irreversible, Stepwise Sequence in the Development of Moral Judgment”, **A Longitudinal Study of Males and Females**, (Child Development. 47(9) : 1976).

Lanier, S.P., **Promotion Moral and Conceptual Development in Rural Adolescents**, London : (Routledge and Kegan Paul, 1993).

McMullen, C.M., “Effective Discipline and Contingency Management System in an Urban Junior High/Middle School with and Emphasis on development Needs to Young Adolescent”, **Dissertation abstracts International**, 46(7) : 1985.

Richard D. Gorton, **School Administration and Supervision**, (Dubuque : Wm. C Brown, 1983).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวังนนทบุรี
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวังนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อการวิจัย เรื่องการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวังนนทบุรีอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

๓. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน

๓.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๓.๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวังนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีจำนวน ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ความขยัน ๒) ความประหยัด ๓) ความซื่อสัตย์ ๔) ความมีวินัย ๕) ความมีน้ำใจ

๓.๓ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวังนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีจำนวน ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ความขยัน ๒) ความประหยัด ๓) ความซื่อสัตย์ ๔) ความมีวินัย ๕) ความมีน้ำใจ

๔. ในการตอบแบบสอบถามขอความกรุณานักเรียนตอบคำถามทุกข้อและคำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บเป็นความลับ จะไม่มีผลเสียต่อตัวนักเรียนและโรงเรียนของท่านด้วยแต่ประการใด

๕. เมื่อท่านตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว กรุณาตรวจสอบอีกครั้งว่า ท่านได้ตอบครบทุกข้อแล้วหรือไม่ แบบสอบถามที่ท่านตอบครบทุกข้อเท่านั้น จะเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และนำมาใช้วิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยหวังว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอบใจในความร่วมมือจากนักเรียนทุกคน

พระครูประโชติจันทวิมล

นิตติปริญาโท

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลง ตามความเป็นจริง

๑. เพศ

ชาย

หญิง

๒. อายุ

๑๐-๑๒ ปี

๑๓-๑๕ ปี

๑๖-๑๘ ปี

๓. ระดับชั้นที่เรียน

มัธยมศึกษาปีที่ ๔

มัธยมศึกษาปีที่ ๕

มัธยมศึกษาปีที่ ๖

๔. สถานภาพทางครอบครัว

อยู่กับบิดามารดา

อยู่กับบิดา

อยู่กับมารดา

อื่นๆ.....

ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ
 หอวังนนทบุรีจำนวน ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ความขยัน ๒) ความประหยัด ๓) ความซื่อสัตย์
 ๔) ความมีวินัย ๕) ความมีน้ำใจ

คำชี้แจง

ระดับคะแนน ๕ หมายถึงความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในระดับมากที่สุด
 ระดับคะแนน ๔ หมายถึง ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในระดับมาก
 ระดับคะแนน ๓ หมายถึง ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในระดับปานกลาง
 ระดับคะแนน ๒ หมายถึง ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในระดับน้อย
 ระดับคะแนน ๑ หมายถึง ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. ความขยัน						
๑.	นักเรียนช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน					
๒.	นักเรียนมาโรงเรียนแต่เช้าตรงตามเวลาทุกวัน					
๓.	นักเรียนติดตามข่าวสารด้านการศึกษา					
๔.	นักเรียนตั้งใจเรียนหนังสือจนสอบไล่ได้คะแนนดี					
๕.	นักเรียนช่วยเพื่อนๆทำงานเมื่อมีเวลาว่าง					
๖.	นักเรียนมีความตั้งใจทำงานด้วยความแข็งขันและต่อเนื่อง					
๗.	นักเรียนส่งการบ้านตรงตามเวลาที่ครูกำหนด					
๘.	นักเรียนมีความมานะจนประสบความสำเร็จ					
๙.	นักเรียนขยันฝึกซ้อมกีฬาจนได้รับชัยชนะ					
๑๐.	นักเรียนจะอ่านหนังสือซ้ำๆในบทเรียนที่ยาก เมื่อไม่เข้าใจจะถามทันที					
๒. ความประหยัด						
๑๑.	นักเรียนใช้เงินของพ่อแม่ด้วยความประหยัด					
๑๒.	นักเรียนไปโรงเรียนโดยรถสาธารณะเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย					
๑๓.	นักเรียนใช้โทรศัพท์เมื่อมีความจำเป็น					
๑๔.	นักเรียนซื้อเสื้อผ้าด้วยความประหยัด					
๑๕.	นักเรียนดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ					
๑๖.	นักเรียนรู้จักใช้ทรัพย์สินสิ่งของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า					
๑๗.	นักเรียนรู้จักทำบุญบริจาคทรัพย์ของตนเองอยู่เสมอ					
๑๘.	ไม่เปิดคอมพิวเตอร์ทิ้งไว้เมื่อไม่ใช้งาน เพื่อลดกระแสไฟฟ้า					
๑๙.	ไม่ควรเปิดตู้เย็นบ่อยครั้งจนเกินความจำเป็น					
๒๐.	นักเรียนดึงปลั๊กออกก่อนการรีดผ้าเสร็จเรียบร้อย เพื่อช่วยประหยัดไฟฟ้า					

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๓. ความซื่อสัตย์						
๒๑.	นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองเสมอ					
๒๒.	นักเรียนมีความประพฤติตนตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม					
๒๓.	นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อครูอาจารย์					
๒๔.	นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อเพื่อนๆ และตนเอง					
๒๕.	นักเรียนไม่ขโมยของใช้ของเพื่อน					
๒๖.	นักเรียนเก็บเงินของเพื่อนได้แล้วคืนเพื่อน					
๒๗.	นักเรียนไม่มีเล่ห์เหลี่ยมคดโกงเพื่อนเมื่อมีโอกาส					
๒๘.	นักเรียนมีความประพฤติที่ดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง					
๒๙.	นักเรียนมีความจริงใจปราศจากความรู้สึกลำเอียง					
๓๐.	นักเรียนไม่ทำให้พ่อแม่และครูเดือดร้อน					
๔. ความมีวินัย						
๓๑.	นักเรียนมีวินัยในตนเอง					
๓๒.	นักเรียนทิ้งขยะในที่ที่โรงเรียนจัดไว้					
๓๓.	นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน					
๓๔.	นักเรียนมาโรงเรียนเข้าแถวตรงต่อเวลา					
๓๕.	นักเรียนเข้าแถวตามลำดับเมื่อจัดซื้อสินค้า					
๓๖.	นักเรียนไม่ประพฤติตนขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงาม					
๓๗.	นักเรียนไม่เข้าไปในสถานที่ที่ไม่สมควรเช่นสถานที่เรีงรมย์ ฯลฯ					
๓๘.	นักเรียนไม่สูบบุหรี่ หรือเสพสุรา ยาเสพติด					
๓๙.	นักเรียนไม่เล่นการพนัน					
๔๐.	นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีลธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ					

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

๑. ผศ.ดร.เริงชัย หมื่นชนะ ผู้ทรงคุณวุฒิคณะมนุษยศาสตร์
 อาจารย์พิเศษ ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. รศ.พิเศษ ดร.วิษชุดา หุ่นวิไล ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์พิเศษ ประจำหลักสูตรพุทธศาสตร
 มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. ผศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. ผศ.ดร.ชวาล ศิริวัฒน์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศษ ๖๑๐๓.๓/๑๔๐

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดศรีสุदारาม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทร. / ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผศ. ดร.เริงชัย หมั่นชนะ

ด้วย พระครูประโชติจันทวิมล ฉายา จนฺทโชโต รัหฺสประจําตัว ๕๔๐๑๔๐๒๔๓๘
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกำลังทำวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน
 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการ
 การศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว ดังนั้น ทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
 ความสามารถที่จะให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้
 เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
 ดังกล่าวและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๔๐

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดศรีสุदारาม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทร. / ๐๒-๘๘๒-๓๕๔๔ ต่อ ๒๑๐๕

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน รศ.พิเศษ ดร.วิชชุดา หุ่นวิไล

ด้วย พระครูประโชติจันทวิมล ฉายา จนฺทโชโต รัศมีประจําตัว ๕๔๐๑๔๐๒๔๓๘
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกำลังทำวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน
 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการ
 การศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว ดังนั้น ทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
 ความสามารถที่จะให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้
 เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
 ดังกล่าวและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๕๔๔ ต่อ ๒๑๐๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๒๗๕ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู

ด้วย พระครูประโชติจันทร์วิมล ฉายา จนุทโชโต รัศมีประจำตัว ๕๔๐๑๔๐๒๔๓๘
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน
 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการ
 การศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว ดังนั้น ทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
 ความสามารถที่จะให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้
 เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
 ดังกล่าวและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๒๗๕ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.ชวาล สิริวัฒน์

ด้วย พระครูประโชติจันทวิมล ฉายา จันทโชโต รหัสประจำตัว ๕๔๐๑๔๐๒๔๓๘
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน
 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการ
 ศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว ดังนั้น ทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
 ความสามารถที่จะให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้
 เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
 ดังกล่าวและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๓๓

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๒๗๕ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุมัติเคราะห้ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

ด้วย พระครูประโชติจันทวิมล ฉายา จันทโชโต รหัสประจำตัว ๕๔๐๑๔๐๒๔๓๘
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน
 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการ
 ศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว ดังนั้น ทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
 ความสามารถที่จะให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้
 เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
 ดังกล่าวและขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ภาคผนวก ค
หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๔

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วัดศรีสุदारาม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
 โทร. / ๐๒-๘๘๒-๓๕๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโพธิ์นิมิตวิทยาคม

ด้วย พระครูประโชติจันทวิมล ฉายา จนฺทโชโต รหฺสประจําตัว ๕๔๐๑๔๐๒๔๓๘
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน
 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.” เป็นส่วนหนึ่งของ
 การศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และ
 ทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
 จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๕๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ที่ ศษ ๖๑๐๓.๓/ ๑๕๖

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดศรีสุทธาราม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทร. / ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

๖ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโพธิ์นิมิตวิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระครูประโชติจันทร์ทิมล ฉายา จนฺทโชโต รัหฺสประจําตัว ๕๔๐๑๔๐๒๔๓๘
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหา
 จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง“การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน
 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.”เป็นส่วนหนึ่งของการ
 การศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดสอบเครื่องมือเพื่อวิจัยประกอบการทำ
 วิทยานิพนธ์และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
 จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระครูประโชติจันทวิมล ฉายา จนุทโชโต
- เกิด : วันอังคารที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๕
- ภูมิลำเนา : ๖๔ หมู่ ๑๐ ตำบลบางคูวัด อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
- อุปสมบทเมื่อ : ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๑๕
- สังกัด : วัดบางนางบุณย ตำบลบางแขวง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
- การศึกษา : ม.ศ. ๖ โรงเรียนการช่างปทุมธานี (ปัจจุบันเทคนิคปทุมธานี)
: หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส)
: ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
: ห้องเรียนวัดพิชยญาติการาม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- เข้าศึกษา : มิถุนายน ๒๕๕๒
- สำเร็จการศึกษา : มีนาคม ๒๕๕๔
- หน้าที่การงาน : พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม
: พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นพระกรรมวาจาจารย์
: พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นเจ้าอาวาสวัดช่องลม ตำบลบ้านใหม่ อำเภอปากเกร็ด
: จังหวัดนนทบุรี
: พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นกรรมการตรวจธรรมสนามหลวง
: พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นโท ที่พระครูประโชติจันทวิมล
: พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นเจ้าอาวาสวัดเรืองเวชมงคล ตำบลบ้านใหม่
: อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
: พ.ศ. ๒๕๕๑ เลื่อนเป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นเอก ราชทินนามเดิม
: พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นเจ้าคณะตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
: พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
: โรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดเรืองเวชมงคล เลขที่ ๕๓/๑๒๐๕ หมู่ ๓ ตำบลบ้านใหม่
: อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง
นนทบุรีอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

PROMOTION THE MORALAND ETHICS DEVELOPMENT FOR
STUDENTS IN NAWAMINTHARACHINUTID HORWANG
NONTHABURI SCHOOL, PAKKRET DISTRICT,
NONTHABURI PROVINCE.

พระครูประโชตจันทร์วิมล

พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และเพื่อเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบค่าที (T-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : F-test)

ผลการศึกษา

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความประหยัด ด้านความขยัน ด้านความมีวินัย และด้านความซื่อสัตย์

๒. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม พบว่า ไม่

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมด้านนี้เป็นพิเศษ เพราะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันและเร่งรีบ จึงทำให้พฤติกรรมของเด็กได้รับอิทธิพลจากสภาพการณ์ดังกล่าว

Abstract

Studying in the topic of promotion the moral and ethics development for students in Nawamintharachinutid Horwang Nonthaburi School Pakkret district Nonthaburi Province is Survey Research has been the objective namely, to promote and support the moral and ethical development, to comparing some promote and support the moral and ethical, to give advice the opinion about promote and support the moral and ethical for students in Nawamintharachinutid Horwang Nonthaburi School Pakkret district Nonthaburi Province, who studies in high school for M. 4,5,6, in academic year 2555 total 1,200 persons. The result has got by Stratified Random Sampling along by pattern of Kreejcie & Morgan that classified from each year students' number according to the hypothesis are Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, and statistics One-way Analysis of Variance: F-test.

The results were as follows

1. The result of the promotion on moral and ethics of the Students at Nawamintharachinuthid Horwang Nonthaburi School, Pakkret district, Nonthaburi Province., were in the high level in almost 5 part which is generously and follow by economize, diligent, disciplinary and loyalty

2. The result of the comparative on gender and classified by T-test found that the total and each part opinions had not been different at the significant 0.05

3. The finding on how to promote the moral and ethics of the Students at Nawamintharachinuthid Horwang Nonthaburi School who study in M. 4, 5, 6 classified by the different level should be support especially on moral because of the changing period in competition effect on disciplinary.

บทนำ

สภาพแวดล้อมของสังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์จากการเคลื่อนไหลของวัฒนธรรมที่หลากหลายจากต่างประเทศ มีสื่อและเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของบุคคลจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว และรุนแรงเด็กและเยาวชนมีสภาพจิตใจอ่อนแอและภูมิคุ้มกันบกพร่องทางสังคม ขาดวิจารณญาณในการคัดสรรที่จะเลือกรับสิ่งที่ดีและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์มาใช้เป็นเหตุให้ค่านิยม พฤติกรรม สังคมวิถีชีวิต โลกทัศน์มนุษย์ และความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป เกิดค่านิยมแนวใหม่ เลียนแบบค่านิยมตะวันตกเป็นแบบบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ยึดถือการแข่งขันและการผลิตเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของตนเป็นหลัก สังคมเกิดการแข่งขันเพื่อความได้เปรียบได้ชัยชนะ กลยุทธ์การตลาดถูกนำมาใช้เพื่อสร้างค่านิยมทางวัตถุกลายเป็นวัตถุนิยม สร้างความฟุ้งเฟ้อในชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการอย่างไร้ศีลธรรมและจริยธรรมซึ่งต่างจากค่านิยมตะวันออกโดยเฉพาะสังคมไทย ที่มีค่านิยมคุณธรรมในอดีต เป็นแบบคุณธรรมนิยม

ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มของเยาวชน ทุกคนต่างลงความเห็นตรงกันว่า เยาวชนไทยของเราขาดการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม อย่างยั่งยืน คือ อาจจะมีอยู่บ้างแต่เป็นแบบฉาบฉวย ไม่เกิดผลที่ถาวรในขณะที่สังคมไทยต้องการเห็นภาพการพัฒนาเยาวชนไทยไปสู่การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๑

โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จัดเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ประเภทสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ^๒ ได้ดำเนินการบริหารการศึกษาตามกรอบพระราชบัญญัติต่อเนื่อง โดยมีนโยบาย แผนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมที่ดั่งใจ ดังคำที่ว่าเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โดยศึกษาจากนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อให้ทราบแนวทางส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน เพื่อจะได้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะทางการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนต่อไป

^๑ สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร, การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักศึกษา, (ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม :มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐).

^๒ รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๙, ข้อมูลพื้นฐาน, โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี, ๒๕๕๙.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

๑.๒.๓ เพื่อเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

๑.๗.๒ ทำให้ทราบการเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวังนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

๑.๗.๓ สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

รูปแบบการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี ระเบียบ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดกรอบแนวคิด หัวข้อปัญหา และวัตถุประสงค์ในการวิจัย
๓. กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
๔. สร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัย
๕. นำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
๖. ทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (Try out)
๗. ดำเนินการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูล
๘. วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล สรุปและรายงานผลการศึกษาวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖) ซึ่งกำลังเรียนในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๕ จำนวน ๑,๒๐๐ คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่ได้ใช้ศึกษาวิจัยโดยคำนวณจากสูตร Krejcie AndMorgan จากตารางที่สำเร็จ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๙๑ คน ใช้วิธีการศึกษาแบบง่าย (Sample Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

๑. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ
๓. สร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย
๔. เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ
๕. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน (ภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ IOC(Index of Item-Objective Congruence)^m

^m Cronbach, Lee J, **Essentials of psychological testing**, 4th ed, (New York: Harepr&Row, 2971).

๖. นำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)^๔ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงทั้งฉบับได้เท่ากับ ๐.๘๗๒

๗. นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลจากนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖)

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

๑. ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
๒. ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ใน ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ความขยัน ๒) ความประหยัด ๓) ความซื่อสัตย์ ๔) ความมีวินัย ๕) ความมีน้ำใจ ลักษณะคำถามเป็นแบบ Rating Scale โดยให้คะแนนเป็น ๕ ระดับ ดังนี้
 - ๕ หมายถึง ความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด
 - ๔ หมายถึง ความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก
 - ๓ หมายถึง ความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง
 - ๒ หมายถึง ความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อย
 - ๑ หมายถึง ความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อยที่สุด
๓. ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questions) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้อย่างอิสระ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี โดยใช้แบบสอบถามด้วยตนเองดังนี้

๑. นำแบบสอบถาม จำนวน ๒๘๑ ชุด โดยกระจายกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖)

^๔ ประยูร อาษานาม, คู่มือวิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑).

๒. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๒๙๑ ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่ม ตัวอย่าง หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

- สถิติเชิงอนุมาน(Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานเพื่อการเปรียบเทียบค่าที (T-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และทดสอบค่าเอฟ(F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้ข้อสรุปที่มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจสมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความประหยัด ด้านความขยัน ด้านความมีวินัย และด้านความซื่อสัตย์ ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่าที (T-test) โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงจากผลการวิจัยและจากข้อคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

๑. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กในช่วงชั้นที่ ๔ นี้ คือ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ควรได้ทราบไว้ เพื่อจะได้หาทางช่วยเหลือและจัดประสบการณ์และหาแนวทางสนับสนุนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมให้สูงขึ้น โดยการจัดให้มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม สอดแทรกการอบรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการสอนรายวิชาต่างๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

๒. ควรสนับสนุนในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม ร่วมกันหาแนวทางในการสำรวจ ปรับปรุง และพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กชายให้มากยิ่งขึ้นเป็นพิเศษ เช่น การจัดชมรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียน การจัดการเข้าค่ายพุทธบุตร

๓. ควรมีกิจกรรมในการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างนักเรียนต่างระดับชั้นเรียนกัน เพื่อเสริมสร้างทัศนคติ เชาวนปัญญา เชาวนอารมณ์ ร่วมกันรวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่เด็กนักเรียนด้วยกัน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นไปในทางบวกเช่นเดียวกัน

๔. ผู้ปกครองควรให้การดูแล เลี้ยงดู ให้ความรักความอบอุ่น การเอาใจใส่ให้ความยุติธรรมและยอมรับนับถือในความสามารถของนักเรียน เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น คอยแนะนำและช่วยเหลือเมื่อจำเป็น วิธีการอบรมเลี้ยงดูเช่นนี้จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูง และช่วยป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยให้ข้อปฏิบัติที่เหมาะสม จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาและควบคุมพฤติกรรมที่ดีได้ แม้ว่าจะมีความแตกต่างด้านการประกอบอาชีพของผู้ปกครองก็ตาม

๒. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรมกับตัวแปรอื่นๆ เช่น กลุ่มการเรียนรู้ เด็กที่อยู่ในชุมชนแออัด เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน และเด็กถูกทอดทิ้ง เป็นต้น เพื่อศึกษาว่ามีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมหรือไม่

๒. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรมโดยใช้เครื่องมืออื่นๆ เช่น แบบสอบถามสถานการณ์ และแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาว่าผลสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้หรือไม่

๓. ควรมีการศึกษาเชิงทดลอง โดยจัดในชั่วโมงกิจกรรมแนะแนว เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมกับเด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับน้อย

บรรณานุกรม

สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร, การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักศึกษา, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม :

มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๐.

รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๔๙, ข้อมูลพื้นฐาน, โรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี, ๒๕๔๙.

ประยูร อาษานาม, คู่มือวิจัยทางการศึกษา, ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑.

Cronbach, Lee J, **Essentials of psychological testing**, 4th ed, (New York: Harepr&Row, 2971.

